

Estratègia Compartida per una ciutat més inclusiva

Barcelona enforteix la seva capacitat
de resposta per fer front a la crisi social

Desembre de 2014

Ajuntament de
Barcelona

Totes les dades que apareixen en els apartats 2 a 5 d'aquest document corresponen a estudis realitzats durant l'any 2013. Es poden consultar dades actualitzades a:

Estadística Municipal, Ajuntament de Barcelona
<http://www.bcn.cat/estadistica/catala/index.htm>

Barcelona Economia
<http://barcelonaeconomia.bcn.cat/>

Observatori Social Barcelona
<http://w110.bcn.cat/portal/site/ObservatoriSocialBarcelona>

Consell Econòmic i Social de Barcelona
<http://www.cesbcn.com/>

Institut d'Estadística de Catalunya
<http://www.idescat.cat/es/>

Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona
<http://www.iermb.uab.es/>

Instituto Nacional de Estadística
<http://www.ine.es/>

Ajuntament de Barcelona
Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports
Departament de Participació Social
València, 344, 5è
www.bcn.cat/barcelonainclusiva

Desembre de 2014

ÍNDEX

0.	Resum executiu	4
1.	Antecedents: el Pla per a la Inclusió Social i l'Estratègia Compartida	10
2.	La importància de la crisi social a la ciutat des de 2008	12
3.	La ciutat ha enfortit la seva capacitat de resposta per fer front als desafiaments socials amb l'increment del capital social i la inversió municipal en matèria social	15
4.	La capacitat d'organització i acció de la ciutat per fer front als desafiaments socials ha aconseguit una millor resposta comparada de Barcelona	19
5.	L'organització de l'acció social a la ciutat ha mantingut la convivència i ha reduït substancialment l'impacte negatiu de la crisi social	21
6.	Els escenaris de futur: les tendències de l'entorn en matèria social	25
7.	Visió social de Barcelona: la ciutat que avança en drets socials amb el compromís i col·laboració de tothom	36
8.	Els eixos, les línies estratègiques, els objectius i els projectes	45
9.	Projectes tractors	62
10.	Idees clau i criteris d'actuació per a l'impuls, seguiment i avaluació de l'Estratègia Compartida	90
11.	Avaluació i reprogramació	94
12.	Llista d'organitzacions de la ciutat que hi participen amb projectes i accions pròpies	96

RESUM EXECUTIU

L'ESTRATÈGIA COMPARTIDA és una experiència singular i innovadora de l'anomenada nova governança o governança democràtica, en què participen 379 entitats i organitzacions de la ciutat, de les quals 111 participen directament amb projectes propis i 268 ho fan de forma indirecta a través de les accions de les nou xarxes de l'Acord, i l'Ajuntament de Barcelona.

Concretament, l'Estratègia aplega sota objectius comuns 936 projectes i accions que corresponen a 121 organitzacions i institucions de la ciutat. Aproximadament 13.000 persones voluntàries¹ i 7.000 professionals entre el Tercer Sector i l'Ajuntament² poden veure potenciada la seva acció social amb l'Estratègia Compartida.

Quant als recursos econòmics que es dediquen a potenciar l'impacte de l'Estratègia Compartida a la ciutat de Barcelona, són aproximadament entre 400 i 450 milions d'euros³.

El document assenyala que:

1. El Pla per a la Inclusió Social de Barcelona 2012-2015 és l'antecedent de l'Estratègia Compartida.

L'Estratègia Compartida s'elabora a iniciativa del Pla per a la Inclusió Social de Barcelona 2012-2015, en el qual la línia estratègica 4 incideix en la necessitat

-
1. Segons l'Anuari del Tercer Sector la mitjana del personal voluntari per entitat a Barcelona és de 41 voluntaris/àries. La multiplicació d'aquests 41 voluntaris/àries per les 314 entitats d'atenció social implicades en l'Estratègia dona la xifra arrodonida de 13.000 persones.
 2. Aquesta xifra s'ha calculat sumant el personal d'atenció directa en serveis socials de l'Ajuntament –750 persones– i la mitjana de personal contractat per les entitats del Tercer Sector Social segons dades de l'esmentat Anuari –16,6–, i multiplicant el resultat pel nombre d'entitats implicades en l'Estratègia Compartida.
 3. Aquesta xifra s'ha calculat a partir de l'Anuari del Tercer Sector Social, que situa en 882.500 euros el volum econòmic mitjà de les entitats amb seu a Barcelona. Tenint en compte el nombre d'entitats que participen a l'Estratègia Compartida, el volum econòmic de les entitats se situa en 277 milions d'euros (a efectes de volum econòmic, a les 379 entitats que participen a l'Estratègia Compartida s'han restat els col·legis professionals, els sindicats, les federacions que només agrupen entitats del Tercer Sector i que no presten serveis a les persones i les entitats que no són específiques d'acció social, com les culturals, esportives, etc., encara que realitzin projectes socials; això significa que a efectes de volum econòmic s'han comptabilitzat 314 entitats). A aquesta quantitat caldria sumar-li el pressupost municipal en serveis socials destinat a la inclusió social: 232 milions. A la xifra resultant, 509 milions d'euros, cal restar-li la part del pressupost municipal que es destina a les entitats socials en contractes i subvencions i la part del volum econòmic de les entitats de Barcelona que es destinen a un territori més ampli que el municipi, com és el cas de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (que no es coneix i per tant cal fer una estimació). En total, s'estima que el volum econòmic que orienta i pretén ordenar l'Estratègia Compartida se situa entre 400 i 450 milions d'euros.

d'impulsar l'elaboració i gestió d'una estratègia comuna amb tots els actors i les entitats socials de la ciutat.

2. La importància de la crisi social a la ciutat des de 2008.

La crisi social produïda als països de l'OCDE, que és la causa però també la conseqüència de la crisi financera i econòmica, ha impactat a la nostra ciutat. La crisi social a Barcelona queda reflectida en l'evolució dels indicadors generals d'atur i l'atur de llarga durada, de la pobresa a la ciutat i concretament la pobresa infantil, de les desigualtats socials i territorials, de l'increment de la victimització en l'època de crisi, dels desnonaments, de persones que viuen al carrer i dels problemes de salut mental.

3. La ciutat ha enfortit la seva capacitat de resposta per fer front als desafiaments socials amb l'increment del capital social i de la inversió en matèria social.

- a. El Tercer Sector Social ha augmentat les prestacions, l'ocupació i el voluntariat a la ciutat malgrat disposar de menys recursos econòmics.
- b. Els col·legis professionals i els sindicats han reforçat el seu compromís social.
- c. S'han desplegat nous moviments socials orientats a la defensa dels drets socials de les persones.
- d. L'Ajuntament incrementa la inversió social i millora l'eficiència de la gestió i opta per una gestió relacional amb el Tercer Sector.
- e. S'ha implementat un nou model d'intervenció social entre l'Ajuntament i la societat civil organitzada: la generació de capital social mitjançant l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva.
- f. Hi ha un desenvolupament comunitari més ampli.

Tot plegat ha comportat un millor funcionament, així com més bons resultats de la política social, respecte d'altres crisis greus patides a la ciutat, com la de 1983-1987, i també amb relació al funcionament de la política actual en l'àmbit de Catalunya, i també en el conjunt de la província de Barcelona.

4. La capacitat d'organització i acció de la ciutat per fer front als desafiaments socials ha aconseguit una millor resposta comparada atès que:

- a. La taxa de risc de pobresa baixa d'un 47,3% a un 18,3% després d'aplicar les transferències i polítiques socials, amb una eficàcia de 5 punts per sobre de la mitjana de Catalunya.

- b. L'índex d'exclusió social (AROPE) s'ha contingut més a Barcelona que a la província i a Catalunya.
- c. El nombre de persones aturades sense subsidi ha baixat per les prestacions de caràcter assistencial, mentre que han incrementat a la província i al conjunt de Catalunya.

5. L'impacte de l'organització de l'acció i la política social a la ciutat ha mantingut la convivència i ha reduït substancialment l'impacte negatiu que provoca la crisi social, ja que ha contribuït de manera essencial al fet que:

- a. La taxa d'ocupació no baixés més.
- b. Els índex de victimització s'hagin contingut molt notablement, sobretot en relació amb allò previsible respecte a la crisi estructural dels anys 80.
- c. La percepció d'inseguretat no hagi incrementat durant la crisi social, ans al contrari, hagi disminuït.
- d. El civisme, no tan sols s'ha mantingut, sinó que ha millorat en temps de crisi social.

6. S'identifiquen tres escenaris en la situació internacional, dos dels quals preveuen un agreujament de la situació social de la ciutat que podria col·lapsar els mecanismes de resposta social a Barcelona, potenciant el risc d'esclats socials d'intensitat conflictiva. Existeix la possibilitat d'un escenari internacional europeu positiu d'avenç cap a la societat del coneixement i l'economia informacional a partir de donar prioritat a les inversions en cohesió social, innovació productiva i sostenibilitat. És a dir, desplegant coherentment l'Estratègia Europa 2020 i les propostes del Llibre blanc de la Comissió sobre governança europea. En aquest escenari, Barcelona tindria l'oportunitat de constituir-se en referent d'un nou model de benestar del Mediterrani amb capacitat d'estendre els drets socials i la responsabilitat ciutadana.

7. Visió de futur. Els escenaris són les situacions que la ciutat ha de travessar per construir (tot construint) el model social de ciutat desitjable que constitueix pròpiament la visió de la ciutat. La visió té dues dimensions: l'organització de l'acció social a la ciutat i els principals continguts socials del model.

Les característiques futures de l'organització social són:

- 1) Una ciutadania socialment activa i compromesa amb la inclusió social.
- 2) Un Tercer Sector Social autònom, fort, divers, eficient i pluralista com a exponent d'una ciutat socialment avançada i inclusiva.
- 3) Una economia social àmplia i eficient.

- 4) Unes universitats i uns col·legis professionals actius en la formació permanent de coneixements i en valors solidaris, durant tota la vida dels i les professionals.
- 5) Uns sindicats actius en la millora de la qualitat i l'eficàcia dels processos d'inclusió social.
- 6) Unes associacions de veïns i veïnes impulsores de la lluita contra la segregació social i territorial, i implicades en el treball comunitari d'inclusió social.
- 7) Unes empreses socialment responsables.
- 8) Un govern local promotor i organitzador de la capacitat de resposta de la ciutat, capdavanter de la nova governança democràtica.
- 9) Una administració local inclusiva que genera confiança i seguretat en la dinàmica social.
- 10) L'Acord Ciutadà consolidat com la principal infraestructura relacional i vertebradora del capital social per una Barcelona més inclusiva.

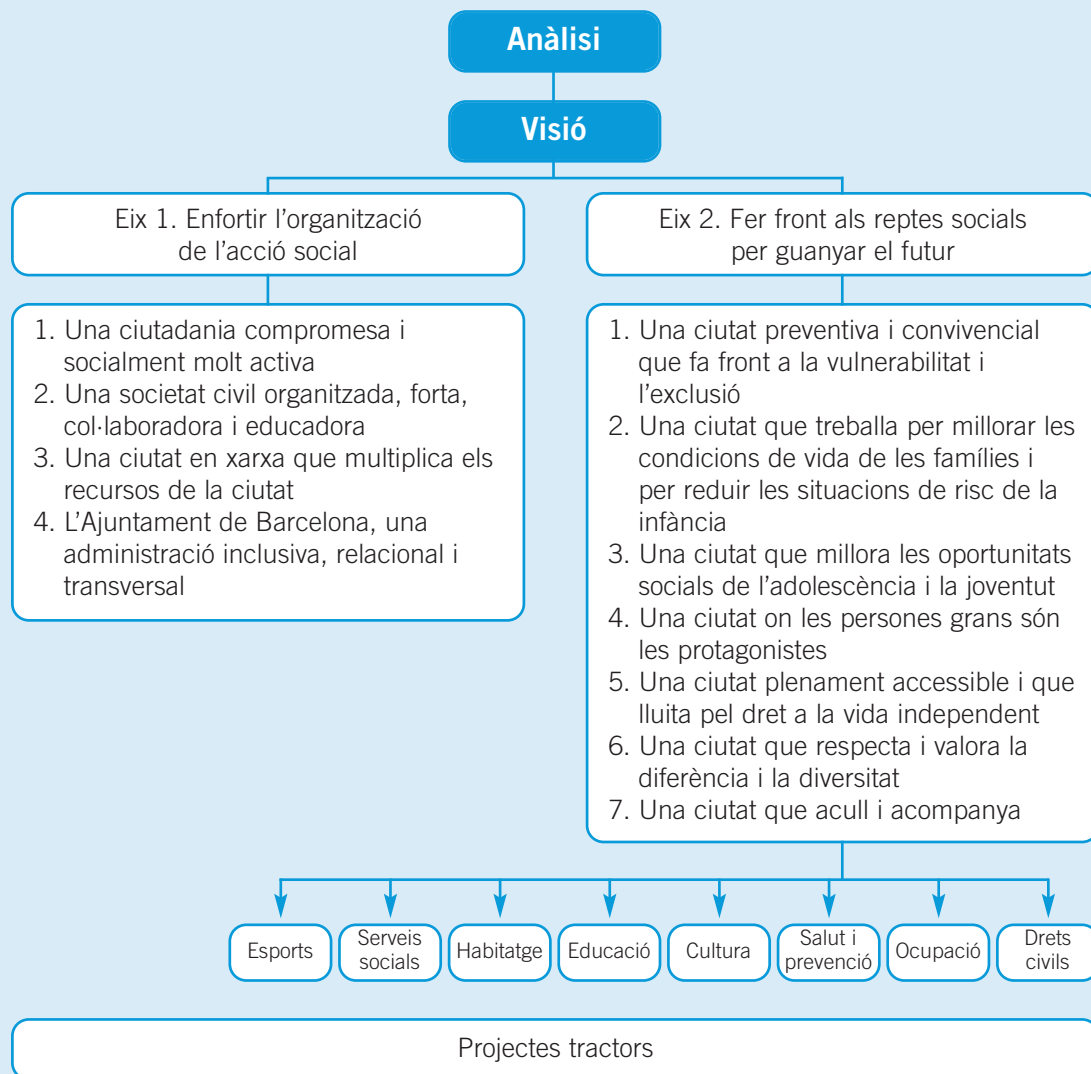
I els continguts socials de la situació desitjable són:

- 1) Una ciutat que fa de la prevenció i la convivència la base del benestar per a tothom.
- 2) Una ciutat amb habitatge per a tothom.
- 3) Una ciutat en què la infància i les famílies disposen d'unes bones condicions de vida i benestar.
- 4) Una ciutat que dóna oportunitats socials a la joventut i l'adolescència per construir els seus propis projectes personals i socials.
- 5) Una ciutat on les persones grans són les protagonistes.
- 6) Una ciutat plenament accessible i que garanteix el dret a la vida independent.
- 7) Una ciutat que respecta i valora la diferència i la diversitat fonamentada en la Declaració Universal dels Drets Humans.

8. L'estratègia que ha de seguir la ciutat està pensada per poder afrontar els tres escenaris. En el cas dels escenaris negatius, per poder ser resilients i preparar-nos per quan arribi l'oportunitat d'avançar cap a la visió; i en el positiu, per poder avançar amb més rapidesa i profunditat cap a la situació desitjable.

L'Estratègia Compartida s'inscriu en el que es defineix a l'Estratègia Europa 2020 com a política d'inclusió activa, i fa front a les desigualtats i l'exclusió des d'una perspectiva multidimensional per impactar en els factors estructurals, conjunturals i ideològics que agreugen la situació social de les persones i els col·lectius socials.

L'Estratègia té dos eixos per encaminar la ciutat cap a les dues dimensions de la visió. L'eix 1 consta de 4 línies estratègiques, 10 objectius i 155 actuacions. L'eix 2 comprèn 7 línies estratègiques, 38 objectius i 781 accions. En total, l'Estratègia té 936 accions, de les quals 664 corresponen a entitats socials, 195 a l'Ajuntament (concretades en el Pla per a la Inclusió Social) i 77 a les xarxes de l'Acord.

9. Projectes tractors. L'Estratègia també ha definit uns projectes tractors, és a dir, projectes que han de ser tractors del conjunt de l'Estratègia, transversals amb les línies estratègiques, i que esdevenen un sumatori de projectes i accions diverses entorn un mateix objectiu o àmbit.

Ara per ara, s'estan impulsant els sis projectes següents:

- 9.1. *Una Economia més Social, que promou ocupació de qualitat, més benestar i solidaritat.*
- 9.2. *Barcelona Garantia Social, per garantir que es cobreixen les necessitats essencials.*

- 9.3. *Una ciutat amb més habitatge social per avançar en la garantia d'una llar per a tothom.*
- 9.4. *Créixer a Barcelona: apoderament de la infància en situació de vulnerabilitat en els àmbits social, educatiu i cultural.*
- 9.5. *Barcelona Ciutadania activa i intel·ligent: apoderar les persones i incrementar el seu compromís social.*
- 9.6. *L'esport inclusiu i saludable, que té l'objectiu de garantir l'esport com a eina d'inclusió social.*

10. Idees clau i criteris d'actuació per a l'impuls, seguiment i avaluació de l'Estratègia Compartida.

Una vegada aprovada l'Estratègia s'iniciarà la fase d'impuls i seguiment. La Comissió Executiva es responsabilitzarà dels projectes tractors i de les línies estratègiques de l'eix 1, relacionades amb la millora de la capacitat d'organització i acció de la ciutat. I el seguiment de les línies estratègiques de l'eix 2, que coincideixen amb els principals programes municipals dirigits per sectors de població, s'impulsaran conjuntament amb les persones referents dels programes municipals.

11. Avaluació i reprogramació.

L'avaluació completa de l'Estratègia constarà de l'avaluació dels projectes tractors i les línies estratègiques, l'evolució comparada de la situació social de la ciutat, els canvis d'entorn i escenaris, i els canvis en la capacitat d'organització i acció social de la ciutat.

A partir d'aquestes quatre dimensions es realitzarà la reprogramació de l'Estratègia a través d'un sistema de deliberació altament participatiu aprovat pel Consell de Govern.

12. Llista d'organitzacions de la ciutat amb projectes i accions compromeses amb l'Estratègia Compartida.

Finalment, es pot consultar la llista de totes les organitzacions que fins ara han incorporat actuacions a l'Estratègia: 111 entitats i organitzacions de la ciutat, l'Ajuntament de Barcelona i les nou xarxes d'acció de l'Acord Ciutadà.

Es poden consultar les actuacions de l'Estratègia a la pàgina web de l'Acord Ciutadà: www.bcn.cat/barcelonainclusiva

1 ANTECEDENTS: EL PLA PER A LA INCLUSIÓ SOCIAL I L'ESTRATÈGIA COMPARTIDA

L'**ESTRATÈGIA COMPARTIDA** s'elabora a iniciativa del Pla per a la Inclusió Social de Barcelona 2012-2015 en figurar, en la línia estratègica 4, la necessitat d'impulsar l'elaboració i gestió d'una estratègia comuna amb tots els actors i les entitats socials de la ciutat.

L'Acord Ciutadà va participar de manera molt àmplia i en profunditat en el Pla per a la Inclusió que havia de definir el full de ruta de l'Ajuntament per treballar per una ciutat més cohesionada i inclusiva. Les entitats de l'Acord hi van participar intensament per tal que els objectius de la política d'inclusió de l'Ajuntament incorporessin expectatives i demandes de les entitats socials i de les persones usuàries i voluntàries amb les quals treballen. I, de manera especial, calia que l'Ajuntament fes ús de les seves competències i recursos per articular aquest Pla de manera complementària i sinèrgica amb l'actuació dels principals actors i entitats de Barcelona.

Tant des del Consell de Govern de l'Acord com des del Pla per a la Inclusió es va considerar que calia donar un pas més i desplegar una estratègia innovadora per fer front als reptes d'inclusió social de forma més eficaç. En aquest sentit, la proposta de l'Acord va ser elaborar una Estratègia Compartida que articulés sota unes mateixes finalitats i objectius les actuacions que es disposaven a desenvolupar tots els actors i entitats socials de la ciutat en matèria d'inclusió social. Per aquesta raó els objectius, accions i recursos que preveia el Pla per a la Inclusió de l'Ajuntament s'han sumat a les actuacions fetes per les entitats socials a la ciutat que són o seran finançades amb recursos propis de les entitats i a les gestionades per les entitats i finançades amb fons procedents d'altres administracions públiques diferents a l'Ajuntament.

L'Estratègia que presentem és una experiència molt singular, innovadora i avançada de política relacional, una política pròpia de la governació territorial que s'anomena governança democràtica, en la qual les polítiques i estratègies s'elaboren en xarxa entre l'Ajuntament i el conjunt d'actors i entitats socials, per millorar-ne l'impacte social i aconseguir un major i millor compromís social de la ciutadania en l'acció social inclusiva.

El Pla per a la Inclusió i l'Estratègia Compartida tenen, doncs, una base comuna. L'Estratègia, a més, incorpora el diagnòstic de la ciutat que es va fer al Pla en el

seu moment, per haver estat consensuat amb la Comissió Executiva, el Consell de Govern i les xarxes de l'Acord. De totes maneres, incorporem noves dades de què no es disposava en el moment de l'elaboració del Pla per a la Inclusió, però que confirmen l'anàlisi del Pla.

Aquest document fa una àmplia reflexió entorn del que s'anomena “quadre estratègic”: l'impacte de l'acció social a la ciutat i els escenaris de futur. De manera que la visió futura de Barcelona, els eixos, les línies estratègiques, els objectius i les actuacions són elaboració específica d'aquest procés d'organització social: l'elaboració de l'Estratègia Compartida. Així mateix, s'avança en la concepció d'uns projectes tractors que han de donar un impuls transversal per a l'avenç global d'aquesta Estratègia.

2 LA IMPORTÀNCIA DE LA CRISI SOCIAL A LA CIUTAT DES DE 2008

Totes les dades que apareixen en aquest apartat corresponen a estudis realitzats durant l'any 2013. Vegeu nota a la pàgina 2.

En efecte, Barcelona, com totes les ciutats de l'Europa mediterrània i el conjunt de països de l'OCDE, està patint una important crisi social iniciada al final dels anys 90 i que s'ha anat agreujant al llarg dels anys, com mostren els indicadors de desigualtat social i territorial i de pobresa relativa. Aquest agreujament ha estat molt més intens a partir de l'any 2008, coincidint no només amb la crisi financera i econòmica internacional encara vigent, sinó també amb la recessió econòmica a Espanya en el període 2008-2013⁴. Ara bé, la crisi social no es pot entendre només com a resultat de la crisi financera i econòmica sinó també com a causa inicial, és a dir, la crisi social és origen però també conseqüència de la crisi financera i econòmica iniciada a Europa l'any 2008⁵.

A la nostra ciutat l'agreujament de la situació social com a conseqüència de la crisi econòmica i financera, tot i ser inferior a l'agreujament social de Catalunya, Espanya i la província de Barcelona –ateses les característiques socioeconòmiques de la ciutat, i de manera específica per la resposta del conjunt de la ciutat en matèria de política social⁶–, ha estat molt important. Així ho mostren els indicadors següents:

- La caiguda de la taxa d'ocupació és de 6,2 punts percentuals, del 55,9% l'any 2006 a 49,7% el 2013 (EPA 4t trimestre). Segons l'EPA, la taxa d'atur incrementa un 6,4% entre juny de 2012 i juny de 2013 (EPA 2n trimestre). El nombre total de persones aturades registrades és de 107.677 a desembre de 2013 (Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya), i de 132.500 persones el 4t trimestre de 2013 segons l'EPA. El 8,2% de la població barcelonina viu en llars en què tots els membres actius estan a l'atur⁷.

4. Tècnicament la recessió finalitza quan durant dos trimestres seguits el PIB augmenta, si bé sortir de la recessió no significa sortir de la crisi. Se surt de la crisi quan el creixement del PIB i l'ocupació són importants. Allò que caracteritza la crisi actual és que la sortida de la recessió no comporta una sortida de la crisi econòmica, que s'explica no tan sols per la continuïtat sinó per l'agreujament de la crisi social.

5. Vegeu l'apartat 6 del document.

6. Vegeu els apartats 3 i 4 del document.

7. *Desigualtat social i pobresa a la ciutat de Barcelona en temps de crisi*, Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports. Ajuntament de Barcelona (2013).

- Del total de persones aturades, el 59,7% són de llarga durada, mentre que l'any 2006 aquesta dada era del 36,4%. Les persones desocupades que no reben cap tipus de prestació d'atur i que han treballat amb anterioritat són 79.200 persones residents. L'any 2006 eren 35.100 persones residents⁸.
- Entre el 2006 i el 2013 (EPA 4t trimestre) el nombre de persones aturades de llarga durada ha crescut un 23,60%, en passar del 29,61% al 53,21%.
- Entre gener de 2009 i setembre de 2013 el nombre de persones aturades de llarga durada s'ha incrementat un 18,5%, en passar del 23,2% al 41,7%⁹.
- Paral·lelament, s'està produint una alta vulnerabilitat i precarietat laboral, ja que les contractacions laborals temporals constitueixen un 22,1% del total de contractacions¹⁰. La pobresa laboral, és a dir, les persones que treballen i obtenen unes rendes del treball inferiors al 60% de la mediana de la renda disponible, afecta al 12,8% de les persones ocupades i residents a la ciutat, xifra que representa prop de 90.000 persones¹¹.
- El percentatge de persones en situació de risc de pobresa és del 18,3%¹².
- La taxa de risc de pobresa infantil se situa en el 20,4% i gairebé un de cada cinc infants es troba en situació de risc d'exclusió¹³.
- El nombre de desnonaments entre octubre de 2012 i gener de 2013 va ser de 1.564 (1.373 de lloguer), és a dir, 391 desnonaments al mes¹⁴.
- L'índex de victimització de la ciutat ha augmentat 5 punts en el període 2008-2012¹⁵.
- Les persones que viuen al carrer són gairebé 800, xifra que suposa un increment d'un 32% en relació amb l'any 2008. Destaca que un 11% d'aquestes persones té menys de 34 anys¹⁶.

8. *Desigualtat social i pobresa a la ciutat de Barcelona en temps de crisi*, Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports. Ajuntament de Barcelona (2013).

9. Departament d'Estudis, Àrea d'Economia, Empresa i Ocupació de l'Ajuntament de Barcelona a partir de dades del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) de 2013.

10. Vegeu CESB. Informe de conjuntura del mercat laboral i l'activitat econòmica. (2012).

11. *Desigualtat social i pobresa a la ciutat de Barcelona en temps de crisi*, Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports. Ajuntament de Barcelona (2013).

12. *Desigualtat social i pobresa a la ciutat de Barcelona en temps de crisi*, Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports. Ajuntament de Barcelona (2013).

13. *Desigualtat social i pobresa a la ciutat de Barcelona en temps de crisi*, Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports. Ajuntament de Barcelona (2013).

14. Dades del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya 2012-2013.

15. Enquesta de Victimització a Barcelona (2013).

16. Informe Diagnòstic de la Xarxa de persones sense llar (2013).

- La desigualtat social, el principal desencadenant de la crisi actual, és força important, ja que el 10% de la població més rica té una renda 4,7 vegades superior a la del 10% de la població més pobre¹⁷.
- També han incrementat les desigualtats entre els barris de la ciutat. Mentre l'any 2008 la diferència de la renda mitjana familiar entre el barri més ric i el més pobre de Barcelona era de 4,3, l'any 2011 la diferència s'eleva a 7. L'any 2012 s'ha reduït aquesta diferència: Pedralbes té una renda 6 vegades superior a Ciutat Meridiana¹⁸.
- Entre el 2008 i el 2012 el nombre de persones ateses per problemes de salut mental s'ha incrementat un 10,2%¹⁹. El nombre de suïcidis a Barcelona s'ha incrementat: s'ha passat dels 105 suïcidis l'any 2010 als 125 l'any 2011²⁰.
- La permanència de la crisi està comportant problemes importants de convivència familiar. Tenint en compte que tres de cada quatre persones amb dificultats econòmiques demana ajut a familiars, i molt especialment en cas de desnonaments, s'està arribant a situacions de greus conflictes familiars intergeneracionals, tal com posen de manifest les entitats socials de la ciutat²¹.
- Les entitats socials domiciliades a la nostra ciutat han estat força afectades en el seu accés al crèdit, fet que ha comportat, entre altres conseqüències, una disminució del 9% del nombre d'entitats a la ciutat, tot i que el conjunt del Tercer Sector Social ha incrementat la seva capacitat d'atenció a les persones amb necessitats socials, tal com es quantifica en el proper apartat.

Davant l'agreujament de la situació social, la ciutat no ha entrat en una situació d'anomia o desorganització social, sinó tot el contrari: ha incrementat la seva capacitat d'organització i acció per fer front als nous desafiaments socials. La ciutat ha actuat amb resiliència, s'ha fet forta en l'adversitat i ha augmentat la seva capacitat d'organitzar-se i cooperar, incrementant el seu capital social, com veurem seguidament.

17. *Desigualtat social i pobresa a la ciutat de Barcelona en temps de crisi*, Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports. Ajuntament de Barcelona (2013).

18. Dades facilitades pel Gabinet Tècnic de Programació, Ajuntament de Barcelona (2014).

19. Dades del Consorci Sanitari de Barcelona. *Memòria del CatSalut* (2013).

20. Indicadors de l'Agència de Salut Pública de Barcelona (2013).

21. *El Periódico*, 30 de juny de 2012.

3 LA CIUTAT HA ENFORTIT LA SEVA CAPACITAT DE RESPOSTA PER FER FRONT ALS DESAFIAMENTS SOCIALS AMB L'INCREMENT DEL CAPITAL SOCIAL I LA INVERSIÓ MUNICIPAL EN MATÈRIA SOCIAL

Totes les dades que apareixen en aquest apartat corresponen a estudis realitzats durant l'any 2013. Vegeu nota a la pàgina 2.

Davant la important crisi social, Barcelona ha desplegat una resposta molt contundent i efectiva:

a. El Tercer Sector Social ha augmentat les prestacions, l'ocupació i el voluntariat a la ciutat malgrat disposar de menys recursos econòmics

El Tercer Sector Social no només s'ha implicat amb un gran compromís d'actuació conjunta amb l'Ajuntament a través de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva i el desplegament de l'Estratègia Compartida per fer front a la crisi social, així com mitjançant altres espais de participació, sinó que també ha emergit com un sector renovat i potent que aplega a la ciutat més de 2.400 entitats que atenen 760.000 persones, tenen 40.000 persones contractades i un nombre creixent de voluntaris que actualment ha assolit les 100.000 persones²². A aquestes dades cal afegir el fet que la ciutadania practica l'ajuda mútua cada vegada més, i fa accions individuals solidàries arreu del territori.

En el període de crisi 2007-2012, malgrat que el Tercer Sector Social ha perdut a Catalunya un 9,3% d'entitats per problemes de finançament, a Barcelona ha augmentat el nombre de persones ateses en un 20%, el nombre de persones voluntàries en un 21% i el nombre de persones ocupades al Tercer Sector des de 2007 en un 2%.

Les entitats socials han desplegat individualment una renovada acció social, que ha tingut un gran efecte i ha reduït l'impacte social negatiu de la crisi. Així, per

22. Dades extretes de l'*Anuari 2013* del Tercer Sector Social de la Ciutat de Barcelona (2014).

exemple, els darrers cinc anys la demarcació de Barcelona de Càritas Diocesana ha duplicat el nombre de persones pobres ateses, i gairebé ha arribat a les 60.000 persones, xifra que significa un increment del 9% respecte de l'any anterior²³. Un altre exemple és l'augment del nombre de persones ateses per Arrels, que va augmentar un 23% del 2007 al 2012, en què es van atendre 1.720 persones. Per la seva banda, Creu Roja ha incrementat en un 13% el nombre de persones ateses en un sol any (2011-2012)²⁴.

b. Els col·legis professionals i els sindicats han reforçat el seu compromís social

Els col·legis professionals, i en especial els relacionats amb l'àmbit social, han fomentat la seva activitat formativa i d'orientació professional cap al desplegament de noves eines d'intervenció social i treball comunitari i en xarxa perquè, tant des del sector públic com des de la iniciativa social, es respongui millor i amb més eficiència tant a l'agreuement social de la situació com a les noves desigualtats pròpies de la societat del coneixement o info-global.

Cal destacar la tasca de foment del voluntariat entre els seus afiliats i molt especialment en temes d'acció social per a la inclusió social.

Els sindicats majoritaris, CCOO i UGT, han reforçat el seu habitual desplegament d'actuacions en defensa dels drets socials, tant de les persones treballadores, amb feina o a l'atur, com del conjunt de la població, i molt en especial de les persones immerses en processos d'exclusió social. La col·laboració dels sindicats, com a organitzacions sociopolítiques, ha estat de diàleg i suport als moviments socials que lluiten per la defensa dels drets individuals i col·lectius de les persones. S'han destacat, entre d'altres actuacions, per plantejar el tema de l'increment de la pobresa entre tot tipus de població, ja que és un segment amb un preocupant creixement.

c. S'han desplegat nous moviments socials orientats a la defensa dels drets socials de les persones

Tant els moviments veïnals com la majoria de nous moviments en defensa dels drets socials –com la sanitat, l'educació i els serveis socials– han emergit tant amb accions reivindicatives, com amb l'elaboració de propostes concretes i el suport i la col·laboració amb persones i grups socials en situacions de gran vulnerabilitat social o sotmeses a processos d'exclusió social. Destaca la Plataforma

23. *La Vanguardia*, 30 de maig de 2013.

24. *El Economista*, 5 de febrer de 2013 (percentatge referit a Catalunya).

d'Afectats per la Hipoteca (PAH), que ha combinat l'acció reivindicativa amb la col·laboració amb l'Administració local per trobar solucions concretes i el suport i ajut a les persones i famílies afectades.

d. L'Ajuntament incrementa la inversió social i millora l'eficiència de la gestió i opta per una gestió relacional amb el Tercer Sector

Com a resposta a la situació social de la ciutat, cal esmentar l'increment de la inversió social de l'Ajuntament de Barcelona i la millora de l'eficiència en la gestió dels recursos socials durant el període de la crisi social a la ciutat, i de manera més evident, els darrers anys. Per exemple, la inversió municipal de l'IMSS ha passat de 78 milions d'euros l'any 2011 a 92 milions d'euros l'any 2012.

L'increment d'activitat als centres de serveis socials entre els mateixos anys ha estat d'un 9,4% (de 164.582 unitats d'atenció a 179.973). Al seu torn, les llistes d'espera entre aquests mateixos anys s'han reduït de 28 dies d'espera per a la primera visita l'any 2011 fins als 18 dies de l'any 2012. Així mateix, el nombre de llars ateses pel Servei d'Ajut a Domicili s'ha incrementat un 13% arribant a les 18.788 llars l'any 2012. El nombre d'ajuts econòmics concedits l'any 2012 ha estat de 15.679 per un valor de 3.135.128 euros, xifra que representa un increment del 14% respecte al 2011.

D'altra banda, s'ha establert la col·laboració amb entitats del Tercer Sector Social en què la inversió de l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports ha arribat als 3.825.000 euros l'any 2012.

e. S'ha implementat un nou model d'intervenció social entre l'Ajuntament i la societat civil organitzada: la generació de capital social mitjançant l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva

L'Ajuntament, les entitats i institucions ciutadanes que conformen la Barcelona Social han generat, de manera deliberada, un fort increment del capital social per fer front als desafiaments de la crisi.

La generació de capital social ha estat deliberada a Barcelona. Per part de l'Ajuntament de Barcelona s'ha optat per donar cada cop més prioritat a la gestió relacional per aconseguir dos efectes importants: enfortir la societat civil, i incrementar la responsabilitat democràtica de l'Ajuntament en relació amb els desafiaments que tenen plantejats els diferents sectors de la ciutadania. Això s'ha fet donant més prioritat als convenis de cooperació amb les entitats socials per multiplicar l'impacte dels recursos públics amb els de la iniciativa social, i desplegant espais de cooperació entre l'Ajuntament i la societat civil de la ciutat, i de manera molt especial, enfortint l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva.

L'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva, que sota la coordinació de l'Ajuntament aplega més de 500 entitats i organitzacions del Tercer Sector Social, així com els col·legis professionals més implicats en l'acció social, les universitats, els sindicats i organitzacions empresarials, disposa de: 1) nou xarxes d'acció en què es coordinen recursos tant del sector públic com de les entitats socials, 2) una Estratègia Compartida amb tots els actors socials de la ciutat que s'elabora a partir del Pla per a la Inclusió, i 3) l'impuls del compromís social de la ciutadania en el fer ciutat.

L'Acord Ciutadà amplia i enforteix el capital social immers en l'acció social de la ciutat. Entenem per capital social la capacitat d'una societat d'associar-se i cooperar vers objectius relacionats amb el bé comú; en el nostre cas, la inclusió social. La capacitat d'associació ciutadana en entitats del Tercer Sector Social és molt important a la nostra ciutat, és el nivell de capital social més bàsic anomenat capital social *bonding* o unió; però hi ha dos nivells més, el capital social pont o *bridging*, quan treballen conjuntament entitats de les mateixes característiques en xarxes i projectes col·laboratius (entitats socials que treballen conjuntament en programes i projectes d'inclusió social), i capital social *linking* o enllaç, quan treballen entitats diferents (entitats del Tercer Sector, col·legis professionals, sindicats, Administració, etc. sota estratègies, programes i projectes comuns, en el nostre cas d'inclusió social). El capital social *bridging* i *linking* és l'específic que produeix l'Acord.

Però l'Acord va més lluny i a través dels actors socials promou el compromís social de la ciutadania. És a dir, que desplegui la seva dimensió social i l'actuació solidària agrupant-se amb entitats socials d'acció social o de defensa de drets i promovent el capital social bàsic o *bonding*.

f. Hi ha un desenvolupament comunitari més ampli

En aquest sentit, destaca la proliferació d'iniciatives i projectes comunitaris i veïnals desplegats a la ciutat, bona part dels quals han estat recollits en l'informe aprovat pel Consell de Ciutat *Dictamen: Teixit associatiu i abordatge de la crisi*. A l'informe s'assenyala que es desenvolupen 13 plans de desenvolupament comunitari als barris de la ciutat, i s'identifiquen 11 projectes importants en matèria alimentària que han desplegat les xarxes comunitàries recentment a la ciutat.

4 LA CAPACITAT D'ORGANITZACIÓ I ACCIÓ DE LA CIUTAT PER FER FRONT ALS DESAFIAMENTS SOCIALS HA ACONSEGUIT UNA MILLOR RESPOSTA COMPARADA DE BARCELONA

Totes les dades que apareixen en aquest apartat corresponen a estudis realitzats durant l'any 2013. Vegeu nota a la pàgina 2.

La principal conseqüència dels efectes en l'organització social d'aquesta nova política de ciutat ha estat el fet que Barcelona ha tingut una millor resposta comparada amb el conjunt de Catalunya, i també en relació amb altres crisis que ha patit la ciutat, com la forta crisi dels anys 80.

Els indicadors socials d'atur, educació, pobresa i exclusió social són força millors a Barcelona que en els altres àmbits territorials dels quals tenim dades per fer la comparació, com el conjunt de Catalunya i la província de Barcelona. Amb aquesta comparació no es vol restar importància a la gravetat de la situació social de la ciutat, que és primordial, sinó tan sols mostrar que la ciutat, la seva societat civil i les seves institucions estan responnent adequadament als greus desafiaments socials.

Per il·lustrar aquesta afirmació presentem unes dades ben significatives²⁵:

1. Les transferències socials redueixen els indicadors socials de pobresa i exclusió després de la seva aplicació al territori. Així, per exemple, la taxa de risc de pobresa a Barcelona i Catalunya abans de transferències socials se situa en 47,3% i 45,7%, respectivament, mentre que després de l'aplicació de les esmentades transferències socials queda establerta en 18,3% a Barcelona i 21,9% a Catalunya.
2. A Barcelona es redueix en 29 punts percentuals la taxa de risc de pobresa si es tenen en compte totes les prestacions socials, i en 11,10 punts percentuals si s'exclouen les prestacions per jubilació i de supervivència.

25. Aquestes dades s'han extret de l'informe *Desigualtats socials a la ciutat de Barcelona en temps de crisi*. Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (2013).

3. La pobresa denominada severa, si bé s'ha multiplicat per quatre en època de crisi, continua essent inferior a la ciutat que a la província de Barcelona i a Catalunya, on les taxes són, respectivament, del 5,1%, el 6,3% i el 7,6%.
4. Així mateix, l'índex sintètic d'exclusió social europeu (AROPE) situa el percentatge de persones pobres o en risc d'exclusió de la ciutat en 27,7%, en 28,4% a la província de Barcelona i en 29,4% en el total de Catalunya.
5. Entre 2006 i 2011 s'ha produït un increment de les prestacions de caràcter assistencial, que han passat del 2% al 5,2%, fet que explica que a Barcelona s'hagi reduït el percentatge de persones aturades que no reben cap prestació. En el mateix període, a Barcelona l'increment de perceptors percentuals de prestacions socials ha augmentat per sobre del percentatge del nombre de persones aturades, just el contrari del que ha succeït a la província i a Catalunya.

L'estratègia general dels actors socials de la ciutat, i en especial la política social desenvolupada a la ciutat, ha d'haver contribuït decisivament perquè Barcelona hagi respost de manera positiva a la important crisi social de la ciutat.

En particular, la ciutat disposa d'un conjunt de factors que la fan menys vulnerable a l'impacte de la crisi social en comparació als territoris veïns, com ara el fet que Barcelona disposa d'un mercat laboral amb més capacitat d'adaptació. També hi contribueix positivament el fet que la ciutat ha tingut una economia més diversificada per sectors econòmics i una important presència del terciari, singularment el terciari avançat, que és clau per a la innovació i modernització productiva, i que l'impacte de la crisi de la construcció ha estat menor. Destaca el perfil de més qualificació professional en relació amb altres territoris: Barcelona té un 39,5% de persones amb estudis superiors (l'any 2000 el percentatge era de 28,5%), que en el cas de les persones entre 30 i 34 anys arriba al 62,9%, mentre l'objectiu fixat per la UE per al 2020 és del 40%. La formació de la població millora, encara que poc en temps de crisi, en disminuir lleugerament la taxa d'abandonament prematur dels estudis, que se situa en el 16,1%, mentre a la província és del 22,2%, i a Catalunya, del 27,3%.

El més bon funcionament de la ciutat que mostren les dades presentades en relació amb els seus àmbits territorials més immediats contrasta amb el que va passar en relació amb les altres crisis estructurals –les dues crisis del petroli, en especial la del període 1983-1987–, en les quals la situació de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i Catalunya era menys dolenta que a la ciutat de Barcelona.

5 L'ORGANITZACIÓ DE L'ACCIÓ SOCIAL A LA CIUTAT HA MANTINGUT LA CONVIVÈNCIA I HA REDUÏT SUBSTANCIALMENT L'IMPACTE NEGATIU DE LA CRISI SOCIAL

Totes les dades que apareixen en aquest apartat corresponen a estudis realitzats durant l'any 2013. Vegeu nota a la pàgina 2.

Si bé en ciències socials és molt difícil aïllar la influència de diferents variables independents en una configuració social concreta, sembla del tot clar que la política social de la ciutat ha influït molt positivament en la situació social comparada de la nostra ciutat. La situació social de la ciutat, sense la política social desenvolupada, seria sens dubte molt més greu i la fallida de la convivència s'hagués pogut produir en dimensions molt greus, si no s'hagués produït de manera paral·lela l'extensió de la política social, i la sinergia de la cooperació entre actors i la resposta de la ciutadania. Les dades que sustenten aquesta argumentació són:

a. La taxa d'ocupació cau menys que la de l'entorn i l'economia social manté el seu pes econòmic

A la ciutat de Barcelona la caiguda de la taxa d'ocupació és més suau, tres punts menys, que a la província i a Catalunya²⁶. Barcelona passa entre 2006 i 2011 del 53,9% al 49,6%, mentre que a la província la caiguda és del 56,1% al 47,8% i a Catalunya, del 56,6% al 47,7%. Pel que fa a la mitjana de mesos que la població aturada porta buscant feina, s'observen també algunes diferències territorials. A la capital catalana aquesta mitjana se situa en els 17,9 mesos l'any 2011 mentre que a la província i a Catalunya la mitjana ascendeix fins als 20 mesos.

Entre les diverses causes es destaca la situació econòmica de la ciutat, amb forta presència del terciari avançat i un mercat de treball més qualificat, així com l'increment dels serveis socials, ben intensius en treball, i el comportament de l'economia social.

26. Les dades sobre Barcelona d'aquest apartat estan extretes, principalment, de l'estudi: *Desigualtat social i pobresa a la ciutat de Barcelona en temps de crisi*, Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports. Ajuntament de Barcelona (2013).

Cal assenyalar que l'economia social està responent bé a la crisi. Per exemple, el Tercer Sector a Catalunya, entre 2007 i 2011, malgrat haver passat de 7.500 entitats a 6.800, ha guanyat 200 llocs de treball i les persones contractades han augmentat de 100.000 a 102.000 en els mateixos anys. El pes econòmic de l'economia social és molt important –un 10% del PIB espanyol– i ocupa a més d'1,2 milions de persones directament²⁷.

b. Els índexs de victimització s'han contingut molt notablement, sobretot en relació amb allò previsible respecte a la crisi estructural dels anys 80

Els índexs de victimització, si no s'hagués produït la millora de la situació social a l'inici dels anys 90, avui se situarien, molt probablement, entorn els 10 punts per sobre de l'índex actual –que apunta que el 25,3% de la població considera que ha estat objecte d'un delictes o falta–, i ben segur seria molt més elevat que els índexs registrats durant la greu crisi de seguretat de meitat dels anys 80.

L'argumentari empíric és clar. De 1983 fins a l'inici dels 90, les oscil·lacions de l'índex de victimització i la taxa d'atur estaven perfectament correlacionades, de manera que hi havia una inseguretat molt socialment condicionada. A partir de l'any 1998 es va establir una forta correlació entre l'índex d'inseguretat i el nombre de turistes que visitaven la ciutat, fet que propiciava noves possibilitats de sostracció de béns i diners. Entre 1998 i 2007 la taxa d'atur va baixar però la taxa de victimització no va baixar, sinó que va pujar lleugerament fins al 2003 i es va mantenir relativament estable fins al 2008. Amb la crisi social la taxa d'atur va tornar a créixer fins a índexs similars als del final dels 80 i principi dels 90, i també va créixer l'índex de victimització. Si l'increment de la taxa d'atur hagués impactat igual que en les dècades anteriors, ara ens situariem 10 punts per sobre de l'índex de victimització actual. La reducció de l'impacte és el resultat, entre d'altres, de la millora de les polítiques socials, i també del capital social que ha canalitzat bona part del malestar social cap a mitjans legítims.

c. Malgrat els increments de desigualtat i vulnerabilitat, la percepció d'inseguretat no ha incrementat durant la crisi social, atès el fort increment de capital social

Les enquestes de victimització mesuren, d'una banda, els índexs de victimització, que assenyalen la proporció de la població que ha estat víctima d'un delictes o d'un intent de delictes no consumat; i de l'altra, la percepció o sentiment de seguretat respecte a la possibilitat de ser objecte d'un acte de delinqüència, que

27. Dades extretes de l'informe del CESB *L'economia social i el Tercer Sector*. Barcelona (2013).

és una opinió subjectiva de l'entrevistat. Els anys de crisi, la percepció de la seguretat a la ciutat es manté estable, i representa un augment en relació amb el període 2002-2007. Així, per exemple, la percepció de seguretat l'any 2013 era de 5,7, igual que el 2007.

En un primer moment, aquesta estabilitat sorprèn perquè les tesis sociològiques sobre la percepció d'inseguretat apunten que aquesta incrementa quan ens trobem en una situació de vulnerabilitat o risc social, ja que les persones socialment vulnerables no tenen suficients recursos per afrontar les vicissituds de la vida i manifesten un sentiment més fort d'inseguretat.

Segons les dades que mostren que la taxa de risc de pobresa se situa en el 18,6% –i que entre els joves d'entre 16 i 34 anys era del 22,1% l'any 2011 (mentre l'any 2006 era del 10,6%)– o que la privació material severa arriba al 16,7%, s'hauria de produir, segons aquestes tesis, un escenari d'increment de la inseguretat.

Tanmateix, existeix una altra important tesi que afirma que el sentiment d'inseguretat disminueix si s'estableixen lligams entre la ciutadania i el veïnat, per exemple si els ciutadans i ciutadanes s'inscriuen en entitats del Tercer Sector, entitats veïnals, o associacions reivindicatives. És a dir, l'increment de capital social incrementa el sentiment de seguretat i, a la inversa, un decrement de capital social comporta un increment de la inseguretat.

A Barcelona, segons les dades de les entrevistes qualitatives, s'ha produït una gran emergència tant d'entitats del Tercer Sector Social com de persones voluntàries que s'hi han inscrit. La hipòtesi que l'estabilitat en la percepció de seguretat es produeix gràcies al creixement de capital social s'adequa als fets que succeeixen a la nostra ciutat.

d. El civisme no sols es manté, sinó que millora lleugerament en temps de crisi social

L'opinió de la ciutadania en relació amb el civisme ciutadà, en termes generals, no empitjora, com seria de preveure durant una crisi social profunda, sinó que fins i tot augmenta lleugerament. El nivell de civisme a la ciutat va ser valorat amb un 5,8 de mitjana l'any 2012, mentre que l'any 2007 era de 5,4. Avui dia un 39% de la població, segons la mostra, considera que el comportament ciutadà és bo o molt bo, i un altre 39% opina que és normal. Només un 22% considera que és dolent.

L'explicació més probable és la mateixa que en l'apartat anterior. Els factors generadors de conflictivitat veïnal, com a conseqüència de la crisi social, són compensats per l'increment del capital social i la solidaritat veïnal a partir de dos efectes: una major responsabilitat ciutadana, i comprendre millor l'altre.

Aquestes dades semblen indicar que a Barcelona els diferents actors socials de la ciutat estan desenvolupant una política de ciutat adequada al que s'ha demostrat com l'etiologia de l'actual crisi. La crisi social, com s'ha constatat, és l'origen i alhora la principal conseqüència de la crisi financera i econòmica. En aquest sentit, Barcelona ha donat prioritat a les polítiques de cohesió social com la millor manera de respondre a la crisi actual, intentant aconseguir tres efectes: reduir el creixement de la pobresa i l'exclusió social, incrementar el capital social, és a dir la capacitat de resposta del conjunt dels sectors de la ciutadania i, a partir de la cohesió social, preparar la ciutat per al futur.

6 ELS ESCENARIS DE FUTUR: LES TENDÈNCIES DE L'ENTORN EN MATÈRIA SOCIAL

Una anàlisi de la situació social i organitzativa de la ciutat elaborada amb la finalitat d'establir les bases d'una estratègia social per a la ciutat, no només ha de contemplar l'evolució de la situació de la ciutat des del passat al present, sinó també els diferents escenaris o situacions en què pot evolucionar la ciutat. Els escenaris són generalment unes construccions que identifiquen les principals tendències de l'entorn extern a la ciutat, i que configuren el seu futur. La situació concreta i futura de la ciutat dependrà de la interacció entre la dinàmica de la ciutat o estratègia endògena o interna i les influències predominants en l'entorn extern.

Si utilitzem un símil mariner, potser ho entendrem millor. El vaixell que navega pel mar és Barcelona; els escenaris són els diferents estadis en què es pot trobar el mar: mar plana, maror, marejol..., i la visió és el port on volem arribar: la situació més desitjable entre les possibles. L'estratègia del vaixell tindrà dues dimensions: interna (l'estructura del vaixell, les seves característiques i dotacions, i en especial les capacitats, la cohesió i la motivació dels operadors) i externa (l'itinerari o els fulls de ruta necessaris per arribar-hi).

Fins ara hem descrit l'anàlisi de la situació actual de la ciutat. Passem a conèixer els escenaris de futur (estats de la mar) en els quals es pot trobar.

A Barcelona, com a ciutat inserida en el sistema de ciutats de l'Europa mediterrània, se li presenten tres escenaris-tipus per al futur:

- **L'escenari de no creixement econòmic i d'agreujament de la situació social.** Consisteix en la continuació de la situació de crisi social i econòmica iniciada el 2008. Aquest escenari contempla una crisi social permanent que combinaria moments de recessió (agreujament del decreixement econòmic i de l'ocupació), amb èpoques d'aturada de la recessió (molt lleu creixement econòmic i de l'ocupació) però sense sortir de la crisi, que significaria un creixement econòmic d'un 2% o més i la generació significativa d'una oferta d'ocupació. Seria la continuació de la situació actual.
- **L'escenari de creixement econòmic inestable amb permanència de la crisi social i de governança.** És a dir, un creixement econòmic important però amb aprofundiment de les desigualtats i els riscos socials, que el fan inestable, ja que no incideix a reduir o eliminar les bases de la crisi social que condiciona la crisi financera i econòmica. Seria la situació d'un creixement que redueix l'a-

tur però genera una important oferta de treballs molt vulnerables i amb baixa remuneració que mantenen qui els ocupa en la pobresa.

- **L'escenari d'avenç cap a una nova societat del coneixement, de la cohesió social, de la convivència i de la sostenibilitat.** Es tracta d'un escenari en què s'avança de manera efectiva cap a una nova organització social, econòmica i de governança que fa viables els objectius de l'Estratègia 2020 de la Unió Europea (UE), i que comporta unes noves polítiques en l'àmbit de la UE que impliquin un avenç cap a la integració econòmica, social i de la democràcia europea. L'element bàsic d'aquest escenari és que tant la inversió social com la innovació productiva i també la sostenibilitat es consideren les prioritats clau del nou model. Un escenari que refà sobre noves bases el Pacte Social Europeu, que dóna origen a un renovat estat del benestar i a una ampliació dels drets socials i les responsabilitats de la ciutadania.

El context comú dels tres escenaris-tipus és que es desenvolupen en una etapa caracteritzada per:

- La crisi, que emergeix com una fallida del sistema financer d'Estats Units i d'Europa, no és només una crisi conjuntural i del deute, ni és simplement expressió d'una era de canvis (tecnològics, econòmics, socials, institucionals, culturals i de valors); sinó que expressa un canvi d'època, és a dir, una nova articulació econòmica, social, cultural i de valors, de governança, i geoestratègica. Per tant, estem davant d'una crisi societària, o del conjunt de la societat, i no només davant d'una crisi financera.
- La crisi financera i societària té el seu origen en una crisi social originada pel creixement de les desigualtats en el conjunt de l'OCDE durant els anys 80, i la segona meitat dels 90 en l'espai espanyol i català. La crisi social no és només conseqüència de la crisi financera i econòmica, sinó que és la seva causa principal. L'increment de les desigualtats socials impedia a molts sectors de la població accedir als béns i serveis més necessaris, com per exemple l'habitatge. Això es va compensar amb polítiques d'accés fàcil al crèdit i a baix interès²⁸.

ESCENARI 1

Continuació de la crisi econòmica i agreujament de la crisi social

És un escenari realista si es produeix una continuïtat en aquells trets essencials de les polítiques aplicades per la UE i els estats membres, denominades d'austeritat o de contracció de la demanda. Impliquen una reducció de la inversió pública i de la despesa tant pública com privada, en especial en matèria social, que han mostrat ser inhibidores del creixement econòmic.

28. Aquesta tesi va ser anunciada en primer lloc per R. Rajan l'any 2005 i posteriorment ratificada per J. Stiglitz, Krugman, i actualment avalada pels informes de l'OCDE i el Banc Mundial.

La permanència d'aquest escenari pot comportar períodes en què la recessió (caiguda trimestral del PIB i reducció de l'ocupació durant trimestres successius) s'aturi, si bé la situació de crisi es mantingui (no es produeix un creixement important ni del PIB ni de l'ocupació).

Si la ciutat es moguéss en aquest escenari, la situació social s'agreuaria considerablement. Algunes de les conseqüències més importants per a la situació social de la nostra ciutat serien:

- L'increment de l'atur estructural, i amb aquest el risc de preservació de les capacitats i habilitats per a l'ocupació.
- La població en situació d'atur que no rep cap tipus de prestació es multiplicaria any rere any.
- La precarietat social i laboral i la pobresa augmentarien substancialment.
- L'increment dels desnonaments per impagament d'hipoteques i de lloguer atesa la fragilitat econòmica de bona part de la ciutadania.
- Les famílies sobrepassarien el límit, actualment assolit, d'ajuda als propis familiars.
- La fallida financera per manca de recursos i crèdit de les entitats socials seria més profunda i amenaçaria la continuïtat de bona part d'aquestes.

ESCENARI 2

Creixement econòmic inestable amb permanència de la crisi social i de governança

És un escenari possible si es produeixen alguns canvis en la política de la UE i els seus estats membres en el sentit d'estimular la demanda per incentivar el creixement econòmic però sense incidir en la qüestió social.

Podria ser un exemple d'aquest plantejament realitzar una política sobre els tipus d'interès que incentivés la demanda de crèdits i incrementés, així, el consum (a l'estil de la decisió adoptada pel Banc Central Europeu a principi de novembre 2013), és a dir, generar creixement; o, de manera complementària, incrementar la protecció per part del Banc Central del deute dels països membres.

Aquesta política pot tenir com a conseqüència una baixada de la prima de risc i, també, una ampliació del termini en l'exigència temporal en la reducció del dèficit i el deute dels països membres. Aquestes mesures s'acompanyarien d'una incentivació de la demanda sense augmentar els recursos destinats a les polítiques de cohesió social, que derivaria en un creixement econòmic amb bases poc sòlides al conjunt de la UE, i una superació feble i molt provisional de la crisi econòmica.

Aquest escenari és força probable, i s'endevina el seu futur desenvolupament en el reconeixement de la responsabilitat i disculpes de directius del FMI per les polítiques "d'austeritat", i en la voluntat del BCE de mantenir la prima de risc dels països membres de la zona euro en uns límits raonables. De totes maneres, en aquest escenari sembla previsible que es produiria un creixement de nou anèmic i inestable, atès que la crisi social restaria intacta, i que es repetiria la mateixa situació que va originar la crisi financera global: la política de crèdit barat per incentivar el consum.

La tendència, en aquest escenari, no seria el restabliment dels drets ni el pacte social que va donar origen a l'estat del benestar, ni l'assoliment dels objectius de l'Estratègia 2020. El paper dels governs democràtics com a reguladors del mercat i promotors d'una societat civil més enfortida continuarien relegats, i els governs locals, en la seva majoria, restarien atrapats en la seva funció de proveïdors d'uns serveis cada vegada més reduïts.

Tampoc es facilitaria el pas al model de governació relacional, ja que els governs locals restarien atrapats en la seva funció de proveïdors de serveis.

Per a la ciutat de Barcelona un escenari d'aquest tipus implicaria:

- La pobresa severa disminuiria, si bé la taxa de risc de pobresa continuaria incrementant.
- El creixement de la taxa d'atur disminuiria i l'ocupació s'incrementaria lleugerament.
- Es mantindria la precarietat laboral i els nivells de pobresa de les persones ocupades.
- La precarietat econòmica davant dels desnonaments no canviaria.
- Hi hauria la possibilitat d'obtenir més crèdit per part de les entitats socials, i el pagament de les administracions, particularment de la Generalitat i l'Estat, seria més predictable.
- Les possibilitats de creixement de la inversió i la despesa pública continuarien reduïdes.
- Continuaria la predominança dels valors del lucre i individualisme moral que van generar els comportaments especulatius que van ser el principal fonament de la crisi.

Els resultats per a Barcelona d'aquests dos escenaris serien un agreujament de la situació social de la ciutat en un futur immediat, la possibilitat de col·lapse dels principals sistemes de resposta social i la potenciació de situacions d'alta intensitat conflictiva²⁹.

29. Els indicadors d'aquest apartat han estat extrets tant de l'*Enquesta metropolitana sobre les condicions de vida de la població* (2012), com de l'estudi *Desigualtat social i pobresa a la ciutat de Barcelona en temps de crisi*, Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports. Ajuntament de Barcelona (2013).

En aquest sentit, cal tenir clar que, mentre la política macroeconòmica en l'àmbit europeu no mostrés clars indicis de canvi, un dels dos escenaris s'imposaria, i malgrat la possible finalització de la recessió, la crisi continuaria perquè no s'afrontarien les seves principals causes, que estan relacionades amb la crisi social prèvia caracteritzada per l'increment de les desigualtats i la pobresa. L'aprofundiment de la crisi social en els països de l'Europa mediterrània, més Portugal i Irlanda, tot i que s'aturi la recessió, és una situació de futur molt probable, tal com indiquen les previsions de l'FMI i la CE. D'altra banda, en cas d'acomplir-se un agreujament de la situació social, les possibilitats que es col·lapsin importants sistemes de resposta social i apareguin situacions de conflictivitat social són molt altes.

Si bé Barcelona està responent comparativament de manera més adequada a la crisi generant capital social –motiu pel qual es comença a reconèixer com un referent per la seva manera de fer front als reptes socials³⁰–, la ciutat hauria de fer nous i molt importants esforços per mantenir la cohesió social i la convivència, ja que els escenaris negatius reforçarien la tendència a l'agreujament de la situació social, que ens posen de manifest els següents indicadors³¹:

a. La població aturada que no rep cap prestació es multiplicaria.

L'impacte de l'atur de llarga durada afecta el creixement de la població que no rep cap mena de prestació econòmica. En efecte:

- L'atur de llarga durada (persones que porten més d'un any buscant feina) a la ciutat ha incrementat molt, fins al punt que més de sis de cada deu persones aturades fa més d'un any que busquen feina. Això vol dir que cada vegada hi haurà moltes més persones que no tindran prestacions pel fet de ser aturades, fet que incrementarà les situacions de malestar social i psicològic.
- Les persones desocupades residents a la ciutat que han treballat amb anterioritat i que no cobren prestació d'atur eren 79.200, una xifra que s'ha doblat en comparació al 2006. I la població aturada que no rep cap prestació és del 59,9%. Aquesta situació comporta una gran pressió social en l'actualitat que pot intensificar-se en els propers anys. Tot i això, el retorn als seus països de treballadors internacionals que estan a l'atur significa un alleugeriment de la conflictivitat social.

30. Així, per exemple, l'Acord Ciutadà ha estat identificat com a política social innovadora pels programes universitaris de la CE. Així mateix, s'ha fet evident la referència que està esdevenint la política social de la nostra ciutat en la visita de la xarxa de ciutats europees Eurocities.

31. Les dades d'aquest apartat estan extretes de l'estudi *Desigualtat social i pobresa a la ciutat de Barcelona en temps de crisi* (2013) i de l'*Enquesta metropolitana sobre les condicions de vida de la població* (2012).

b. La vulnerabilitat laboral, la subocupació i la pobresa s'agreujarien.

Els indicadors que assenyalen aquesta situació són força clars:

- Hi ha un 22,1% de contractació laboral temporal a la ciutat, segons dades de 2011, mentre que l'any 2006 era del 19%. D'altra banda, el 12,8% de les persones ocupades residents a la ciutat (89.300 persones) viuen amb unes rendes inferiors al llindar del risc de pobresa. La precarietat laboral, com s'ha assenyalat, és un factor social d'alt risc de victimització.
- La població en risc de pobresa ha augmentat 2,5 punts entre 2006 i 2008 (de 16,1% a 18,6%), mentre que la població per sota del llindar del risc de pobresa (30% o menys de la renda mediana), se situa en el 5,1% de la població, i s'ha multiplicat per quatre entre la població de més de 16 anys.

c. La fragilitat econòmica de bona part de la ciutadania indica que els desnonaments continuarien creixent.

L'indicador és clar: la xifra de desnonaments (391 al mes)³² es pot multiplicar atès que el 22% de les llars dediquen més del 40% de la seva renda a les despeses d'habitatge.

d. Les famílies ja han arribat al límit de la seva capacitat d'ajuda als familiars, alhora que els desnonaments, l'atur i la pobresa incrementen.

Les famílies, que han donat suport a gairebé un 80% de les persones aturades i que representen un 12,4% de la població resident de més de 16 anys, estan ja en una situació crítica, ja que el 8,2% tenen tots els seus membres en edat de treballar en situació d'atur.

La solidaritat a Barcelona ha estat fonamentalment intrageneracional. El pes dels ajuts ha recaigut en els familiars de més edat i, en aquest sentit, no es pot oblidar que les pensions es redueixen. Al seu torn, les entrevistes qualitatives ressalten que la gent gran està sotmesa a molta pressió, atesa la situació de maltracte de la qual poden ser objecte a causa de la conflictivitat que provoca l'alta densitat dels habitatges que han acollit població desnonada, i que a més participen de sentiments de decepció, frustració i por.

32. Dades de Barcelona entre els anys 2012 i 2013 publicades pel Tribunal de Justícia de Catalunya.

e. No poques entitats socials que inverteixen a la ciutat es troben en situació de fallida financera.

La gran aportació en serveis, voluntariat i ajuda mútua que han estat i que estan fent les entitats del Tercer Sector Social, així com l'articulació i el treball en xarxa entre les esmentades entitats i l'Ajuntament, té una contrapartida que és el deute financer d'aquestes.

Les aportacions de fons públics³³ a les entitats socials per part d'altres administracions diferents a l'Ajuntament estan patint molts retards, alhora que no poden trobar finançament bancari per la manca de crèdit.

f. Els serveis socials estan arribant al límit de la seva capacitat de resposta.

Es constata un notable i generalitzat increment, ja assenyalat, dels indicadors d'activitat social dels centres de serveis socials municipals a causa de la conjunció d'un triple efecte: l'increment de l'eficiència (reducció dels temps d'espera) i l'increment dels recursos (augment del nombre de serveis i persones ateses), en paral·lel a un augment progressiu de les necessitats i demandes socials.

Hem esmentat el sobre esforç que estan fent les entitats del Tercer Sector Social, multiplicant les seves actuacions i la seva productivitat, en una etapa en què les condicions financeres fan entrar en fallida les entitats amb pocs fons de recursos propis.

Però també la contribució dels serveis socials municipals pot quedar superada per l'agreujament de la situació social de la ciutat. Cal tenir en compte que:

- Els ajuts econòmics concedits a persones en risc d'exclusió s'han incrementat un 14%, només entre el 2011 i el 2012, i han arribat a la xifra de 3,2 milions d'euros, i es preveu un fort increment de la demanda en relació amb aquesta prestació.
- Els àpats a domicili han augmentat un 11,6% en els mateixos anys, i s'ha superat la xifra de 282.000 àpats anuals servits.
- Les persones ateses en els centres de serveis socials han estat 68.635 l'any 2012, fet que significa un increment del 6,4% respecte al 2011. Així mateix, les unitats d'atenció han estat de 179.973, la qual cosa representa un increment del 9,4% respecte al 2011. L'exigència ciutadana superarà la capacitat d'atenció fins ara desenvolupada.

33. Segons l'*Anuari del Tercer Sector Social* (2013) els fons públics constitueixen el 49% del finançament de les entitats del Tercer Sector.

- L'increment pressupostari i la millora de la gestió de les llistes d'espera va permetre una disminució del 43% en el temps mitjà d'espera per a la primera visita en els centres de serveis socials entre els anys 2011 i 2012 (l'any 2011 el temps mitjà d'espera per a una primera visita se situava en 32,11 dies, i l'any 2012 en 18,30 dies). La reducció de la mitjana anual del temps d'espera per a una primera visita ha estat d'un 3,24% el 2013, any en què s'ha situat en 17,71 dies.

La continuïtat en el futur dels molt probables escenaris de crisi social podria comportar esclats de violència. Si bé l'estratègia de Barcelona, i el capital social generat, constitueixen un gran antídoto contra un esclat social violent, cal tenir en compte un seguit de consideracions:

- En un esclat social es combinen tant situacions objectives com subjectives. I la majoria de les ciutats que més han patit aquest tipus d'esclat –Los Angeles (1992), les ciutats franceses (2005) i les angleses (2011) o Brasil (2013)– es trobaven en una etapa de creixement, i com s'ha mostrat en el cas de les franceses³⁴, no eren les que patien, ni molt menys, nivells de benestar social més baixos.
- Una situació de certa recuperació econòmica coincident temporalment amb l'agreujament de les desigualtats socials que afecten especialment uns grups socials o territoris és un factor de risc d'esclat violent.
- En totes elles es van produir determinats fets puntuals que van provocar una indignació o ira que va superar el llindar subjectiu de la rebel·lió. Les expectatives socials de futur del grup social rebel, en general joves, són molt baixes o nul·les; el grup social rebel es considera exclòs de la dinàmica urbana i mostra la seva exclusió constituint un problema per a la societat.
- Barcelona comparteix factors d'elevat conflicte amb la majoria de ciutats de l'Europa mediterrània:
 - El procés d'atur i exclusió social afecta sobretot els joves, com hem assenyalat. La taxa de risc de pobresa que més augmenta és la dels joves d'entre 16 i 34 anys, que ha més que doblat l'increment de la taxa de risc de pobresa, la qual ha passat de 10,6% a 22,1% entre 2006 i 2011.
 - Hi ha un procés de desigualtat social que arrenca, com a la majoria de ciutats de l'OCDE, a la dècada dels 90, i que s'ha agreujat amb la crisi actual i s'ha concentrat en determinats barris. La polarització territorial entre els barris de la ciutat s'ha vist força agreujada.
 - La superació del llindar subjectiu és imprevisible, però no es pot oblidar que, per exemple, a Rio de Janeiro un projecte olímpic deficientment explicat o

34. Castel, R. *La discriminación negativa: ¿ciudadanos o indígenas?* Ed. Hacer (2010).

mal percebut va fer que un sector de joves vulnerables se sentís exclòs. Aquest sentiment va emergir quan es va produir una pujada del preu del transport públic.

És per aquestes raons que cal estar molt atents a la variació de la situació social de la ciutadania i, preventivament, augmentar les inversions i enfortir l'estratègia social de Barcelona per tal que, com a mínim, pugui continuar gaudint d'uns millors indicadors de convivència i benestar comparats, i enfortir la política social desplegada en temps de crisi.

En aquests escenaris Barcelona podria ser un exemple entre les ciutats europees, com ho és ara, de resiliència davant la situació adversa.

De totes maneres tenim una alternativa molt important, un nou escenari coherent que cada cop guanya més influència i que està promogut per importants i diverses comunitats epistèmiques (de coneixement i ciències socials), els moviments europeus del Tercer Sector Social, els moviments de governs locals com Euro-Cities o CGLU, i la mateixa UE mitjançant l'informe sobre nova governança i més recentment en l'Estratègia 2020. En l'actualitat, però, aquesta alternativa encara no està en l'agenda política de la Comissió Europea, ni dels principals governs dels estats membres.

ESCENARI 3

Avenç cap una nova societat inclusiva fonamentada en la cohesió social i la convivència, l'economia del coneixement, la sostenibilitat i el compromís actiu de la ciutadania

Aquest escenari seria possible si a la UE i als estats membres s'adequés la política en funció de l'anàlisi. És a dir, si la crisi social és origen i conseqüència de la crisi, el que cal és donar prioritat a les polítiques de cohesió social i a les polítiques d'igualtat social per sortir de la crisi d'una manera estable i donar resposta al canvi d'època que aquesta crisi significa.

Aquesta política, que consisteix a donar prioritat a la inversió pública i social, en especial a la lluita contra la pobresa i la desigualtat social, ha de permetre enfortir la cohesió i el capital social i generar un dinamisme econòmic i d'ocupació que produeixi un cercle virtuós entre la lluita contra la pobresa, el creixement econòmic i la reducció del dèficit i el deute.

En aquest escenari, la inversió en política social serviria per incidir en el progrés econòmic i social atès que:

- Les polítiques socials són intensives en generació d'ocupació, i es disminuiria l'atur.

- Les polítiques socials preserven el capital humà del seu deteriorament, i el capaciten en formació i valors per als nous reptes de l'ocupació.
- Les polítiques socials articulades amb la societat civil a través del Tercer Sector generen capital social, que és un avantatge comparatiu per al progrés econòmic i social.
- Les prestacions i serveis a les persones vulnerables i en situació de pobresa incrementarien el consum, el qual actuaria com a dinamitzador del creixement econòmic.
- Els valors associats a prioritzar deliberadament la política social –convivència, solidaritat, apoderament personal i social, comunitat, etc.– permetrien un gran desenvolupament de l'economia informacional o en xarxa, que s'aconsegueix a partir de compartir coneixements, complementarietat, solidaritat i responsabilitat social (l'economia en xarxa entra en conflicte amb els valors propis de l'individualisme lucratiu).

L'impacte de la política social en el creixement provocaria que s'incrementessin els ingressos públics i que aquests servissin per reduir el dèficit i el deute i per invertir, de nou, en creixement. És el que es denomina el cercle virtuós de la política social, enfront del cercle viciós de reduir el dèficit i el deute retallant drets, inversions i despesa pública.

La inversió en polítiques socials i creadores de capital social, articulades en polítiques d'innovació i modernització productiva i sostenibilitat, permetria un avenç cap a la societat informacional o del coneixement, presidida per valors de solidaritat, confiança i respecte, la qual cosa permetria assentar el progrés social en uns valors, diferents dels valors anèmics que han provocat la crisi actual.

Un escenari d'aquest tipus facilitaria refer el Pacte Social a Europa (*New Deal*) sobre les noves bases de complexitat social, l'economia en xarxa i la transformació de l'estat del benestar i les seves polítiques per garantir els drets i les responsabilitats socials.

L'opció per aquest escenari permetria a la ciutat encaminar una transformació econòmica i social, caracteritzada per:

- Un creixement econòmic sostingut, precedit d'una millora en la cohesió social.
- Una reducció de la pobresa severa i del risc de pobresa (pobresa relativa) que impactaria en el creixement de la demanda i en el desenvolupament econòmic.
- Una disminució de les desigualtats socials i dels desequilibris territorials.
- Un increment general de l'ocupació, i en especial en el segment dels llocs de treball qualificats i de qualitat.

- L'enfortiment de les capacitats i habilitats de les persones per afrontar els nous reptes econòmics i socials de la nova societat de xarxes.
- L'enfortiment d'uns valors que farien de Barcelona una ciutat més compromesa, convivencial i solidària. És a dir, més educadora i inclusiva.
- L'ampliació de l'oferta de prestacions i serveis que afavoriria el desenvolupament d'una economia social més àmplia.
- Un renovat protagonisme dels governs democràtics en la seva relació amb la societat civil organitzada i la ciutadania.
- A curt termini no és previsible que es produïssin millores substancials en l'accessibilitat a l'habitatge, si bé s'establiria un fre més potent davant dels desnonaments i s'ampliaria substancialment el parc d'habitatge social.

Barcelona, en aquest escenari, sens dubte el desitjable, i atesa la seva capacitat d'organització i acció, seria una ciutat d'avantguarda d'un nou model de drets socials per a les ciutats, exemple de nou pacte social urbà per a les ciutats europees.

Contemplats els diferents escenaris cal definir quina és la situació desitjable de la ciutat de futur que volem amb una estratègia que ens permeti avançar decididament en cas de navegar en l'escenari desitjable, però que a la vegada ens permeti ser resilients en les altres situacions.

7

VISIÓ SOCIAL DE BARCELONA: LA CIUTAT QUE AVANÇA EN DRETS SOCIALS AMB EL COMPROMÍS I COL·LABORACIÓ DE TOTHOM

La visió de futur de Barcelona consisteix en el model social desitjable de la Barcelona de futur. En aquest sentit la visió de Barcelona que presentem consisteix a ampliar i enfortir les potencialitats de què avui ja disposa la nostra ciutat com a resultat de saber afrontar els desafiaments que té plantejats.

La visió es compon d'una dimensió o model d'organització social i d'una dimensió de continguts que garanteix l'acció social.

Visionem la Barcelona de demà; la ciutat referent del nou model urbà i europeu de benestar en el Mediterrani, que articula la responsabilitat pública en garantir els més amplis drets socials i responsabilitats de la ciutadania, amb l'organització de l'acció social en xarxes de cooperació pública i privada, i l'enfortiment del compromís actiu de la ciutadania.

El model social de futur es fonamenta en una organització social caracteritzada per:

1. Una ciutadania socialment activa i compromesa amb la inclusió social.
2. Un Tercer Sector Social autònom, fort, divers, eficient i pluralista com a exponent d'una ciutat socialment avançada i inclusiva.
3. Una economia social àmplia i eficient.
4. Unes universitats i uns col·legis professionals actius en la formació permanent de coneixements i en valors solidaris, durant tota la vida dels i les professionals.
5. Uns sindicats actius en la millora de la qualitat i eficàcia dels processos d'inclusió social.
6. Unes associacions de veïns impulsores de la lluita contra la segregació social i territorial, i implicades en el treball comunitari d'inclusió social.
7. Unes empreses socialment responsables.

8. Un govern local promotor i organitzador de la capacitat de resposta de la ciutat, capdavanter de la nova governança democràtica.
9. Una administració local inclusiva que genera confiança i seguretat en la dinàmica social.
10. L'Acord Ciutadà consolidat com la principal infraestructura relacional i vertebradora del capital social per a una Barcelona més inclusiva.

1. Una ciutadania socialment activa i compromesa amb la inclusió social

La visió estratègica planteja una ciutadania que desenvolupa a fons la seva dimensió social, que trenca amb l'actitud passiva de receptora de recursos, per combinar la seva dimensió familiar i privada amb la seva dimensió social, de "polis"; que assumeix plenament que la ciutat és una construcció col·lectiva i assumeix conscientment la seva tasca de participar-hi, desplegant a fons la seva responsabilitat social.

La ciutadania de Barcelona es caracteritza justament per la seva activitat voluntària per contribuir amb les seves aportacions al treball social de les entitats socials, esportives i culturals, per la seva participació en els grans esdeveniments que tenen lloc a la ciutat, per la seva contribució desinteressada a poder fer realitat l'ample teixit associatiu de la ciutat.

Barcelona també ha estat origen de bones pràctiques innovadores en matèria d'ajuda mútua i solidaritat veïnal i intergeneracional. L'Estratègia Compartida es disposa a enfortir i promoure nous canals de cooperació ciutadana per transformar aquesta potencialitat de la ciutat en l'oportunitat d'enfortir la resposta positiva als desafiaments socials.

Una ciutadania més compromesa i organitzada socialment és una garantia d'un millor funcionament de la democràcia, ja que representa una ciutadania atenta, que dona i sap exigir, una ciutadania a qui la malversació d'allò públic no li produeix desafecció, sinó acció democràtica.

Una ciutadania activa socialment reclama qualitat democràtica: informació, transparència, participació, respecte a la normativa de l'estat de dret, rendició de comptes, ètica pública, etc.

Una ciutadania socialment responsable contribueix a fer una ciutat més educadora, atès que es generen i s'aprenen coneixements propis de l'àmbit en què es realitza l'acció social, s'amplia l'àmbit relacional i d'amistats de les persones, es

coneixen noves experiències i, en el seu conjunt, valoritza i difon els valors de coneixement, convivència i solidaritat. Aquests valors són claus per al desplegament de la nova societat de xarxes i esdevenen preventius amb relació als anti-valors de l'individualisme egoista i mercantilista que estan en l'origen de les crisis societàries.

Una ciutadania socialment activa és una ciutadania més saludable, especialment en salut mental (les responsabilitats voluntàriament assumides exigeixen obligacions i responsabilitats, i els resultats de la seva acció milloren la imatge d'un mateix i donen més sentit a la seva vida, una vida que incrementa en densitats de coneixements i de relacions personals).

Una ciutadania activa s'organitza per finalitats relacionades amb el bé comú, i genera un ampli capital social a la ciutat, que és la base del progrés social, econòmic i democràtic, i s'associa fonamentalment amb les entitats del Tercer Sector, amb moviments socials de defensa de drets, amb col·legis professionals, amb associacions de veïns, etc.

2. Un Tercer Sector Social autònom, fort, divers, eficient i pluralista, com a exponent d'una ciutat socialment avançada i inclusiva

S'ha assenyalat la importància numèrica de les entitats del Tercer Sector Social, la seva incidència econòmica i el seu paper organitzador de la ciutadania socialment activa.

El paper del Tercer Sector i la seva relació amb les administracions, i en especial amb l'Ajuntament, és clau no només per garantir els drets socials actuals, sinó per donar l'oportunitat d'augmentar-los.

Cal que en l'àmbit de ciutat es reforci el paper del Tercer Sector en les següents dimensions:

- En la prestació eficient de serveis finançats amb fons públics i de responsabilitat pública, per dues raons:
 - El Tercer Sector té l'obligació legal de reinvertir els seus guanys, fet que incrementa l'impacte social dels fons públics.
 - També aglutina en prestacions i serveis a la ciutat fons d'altres administracions diferents a l'Ajuntament, així com aportacions particulars i privades. Un Tercer Sector ampli i eficient és multiplicador dels recursos socials de la ciutat.
- El Tercer Sector promou i canalitza el voluntariat social, i genera plataformes d'ajuda mútua i solidaritat ciutadana. Les entitats del Tercer Sector són una

condició necessària perquè Barcelona disposi de la ciutadania activa que hem assenyalat.

A través d'entitats del Tercer Sector Social es poden tenir en compte les necessitats i els desafiaments que plantegen no pocs sectors, que per la seva situació d'exclusió no s'integren en els mecanismes de participació ciutadana establerts ni en els moviments socials de defensa de drets. Aquesta és una contribució fonamental a la democràcia perquè garanteix que totes les necessitats dels sectors socials puguin ser representades en les polítiques públiques.

És fonamental, per les raons exposades anteriorment, que l'Estratègia visioni un futur de la ciutat amb un Tercer Sector ampli i divers, que pugui actuar en tots els sectors i àmbits territorials, eficient en la prestació i gestió de serveis, pluralista, que integri totes les sensibilitats socials i democràtiques, amb forta incidència política, però autònom en relació amb la competència política electoral. Un Tercer Sector com definim aquí és garantia d'una ciutat avançada socialment i democràticament.

3. Una economia social àmplia i eficient

Les entitats del Tercer Sector que produeixen o gestionen serveis finançats amb fons públics o privats formen part d'un nou sector econòmic més ampli i emergent a la ciutat: l'economia social. Formen part de l'economia social totes aquelles empreses i entitats que generen beneficis que, o bé es reinverteixen totalment (Tercer Sector), o bé es reparteixen entre els seus membres a partir de criteris diferents al capital invertit (cooperatives, SAL, mutualitats, etc.).

L'economia social és un sector que es visiona en la Barcelona de futur com més ampli i eficient, ja que aporta una resposta estable a la crisi social, per les següents raons:

- Incideix en uns àmbits d'activitat imprescindibles per al desenvolupament econòmic i social, però que no són rentables per al sector mercantil.
- Aporta uns valors socials que donen resposta a la crisi moral i de valors que està en l'origen de la crisi actual i de la inestabilitat.
- Genera un creixement econòmic endogen que és condició per garantir un desenvolupament econòmic estable i sostenible.
- És un àmbit d'innovació social en la generació de productes i serveis, i en la gestió cooperadora.

4. Unes universitats, i uns col·legis professionals actius en la formació permanent de coneixements i en valors solidaris, durant tota la vida dels i les professionals

En les finalitats i funcions específiques, tant de les universitats com dels col·legis professionals, és important que es garanteixin dos objectius per a l'acció social de la ciutat:

- La formació permanent i durant tota la vida que permeti socialitzar entre els i les professionals els nous enfocaments i metodologies que facilitin el treball amb els col·lectius socials i permetin una millor i més eficient actuació en els sempre complexos i canviants àmbits de la inclusió social.
- La socialització dels i les professionals en els valors que faciliten tant la convivència i la cohesió com l'avenç cap a una societat del coneixement o societat xarxa: respecte mutu, pluralisme, convivència, cooperació i solidaritat.

Per a una Barcelona més inclusiva és molt important reforçar l'acció solidària de diferents col·legis professionals, promovent accions voluntàries vers la ciutadania més vulnerable i en risc d'exclusió, per reforçar les seves possibilitats, tant d'autonomia i apoderament, com personals i socials.

Els col·legis professionals estan mostrant la seva capacitat d'organitzar un voluntariat altament capacitat per reforçar el treball professional en l'acció social a la ciutat.

5. Unes associacions de veïns impulsores de la lluita contra la segregació social i territorial, i implicades en el treball comunitari d'inclusió social

Les associacions de veïns, que han jugat un paper tan important en la construcció de l'urbanisme democràtic a la ciutat, cal que es distingeixin en l'acció social:

- Reforçant les polítiques d'equilibri i igualtat social en el territori per avançar en una ciutat més cohesionada territorialment.
- Col·laborant amb el Tercer Sector i l'Ajuntament en la identificació de les necessitats dels col·lectius més vulnerables en el seu territori.
- Canalitzant la participació del veïnat en els projectes socials comunitaris dels barris.
- Afavorint els processos de convivència entre sectors veïnals, i obrint espais d'intermediació per resoldre els conflictes interveïnals.

6. Uns sindicats actius en la millora de la qualitat i eficàcia del processos d'inclusió social

En la visió de la Barcelona Social identifiquem el reforçament de l'acció dels sindicats en la seva defensa dels drets socials de tota la ciutadania, sense exclusió, i la seva participació en la dinàmica social per dissenyar els processos d'inclusió social i intervenir per garantir-ne la qualitat.

També es considera clau la intervenció dels seus afiliats i afiliades en la millora del benestar social i en el desplegament de tasques de prevenció social de l'exclusió laboral i social en general.

7. Unes empreses socialment responsables

L'increment de la contractació externa de serveis públics, així com la demanda del mercat de serveis socials, ha generat una oferta d'empreses i entitats tant de l'economia social com del sector mercantil.

L'existència d'un sector empresarial mercantil en l'àmbit dels serveis socials és un fet objectiu que cal orientar cap a una acció social més efectiva, ampliant els processos de responsabilitat social, no només de les empreses del sector, sinó del conjunt de l'economia.

D'altra banda, és important generar clústers empresarials per millorar, coordinar i qualificar l'oferta privada, tant mercantil com de l'economia social, dels serveis socials.

És important assegurar l'oferta de qualitat en l'atenció a les persones del sector privat mercantil i de l'economia social, tant en la contractació pública com privada, amb la introducció de clàusules socials en els processos de contractació.

8. Un govern local promotor i organitzador de la capacitat de resposta de la ciutat, capdavanter de la nova governança democràtica

L'enfortiment de la societat civil organitzada i del compromís social de la ciutadania, plantejat en la visió de futur del sistema d'acció social de la ciutat, exigeix un renovat i reforçat paper del govern local i de la política democràtica a la nostra ciutat.

En aquest plantejament, l'Ajuntament, i en especial l'organització política democràtica, no només té competències sinó també incumbències. És a dir, fa seu tot

allò que preocupa la ciutadania i cerca el compromís ciutadà a través de la cooperació pública i privada, o bé busca els instruments per fer front als desafiaments de la ciutadania a través de la demanda i reivindicació raonable cap a altres nivells de govern competencials.

El govern local, com a govern representatiu de tota la ciutadania, construeix l'interès general a partir de les estratègies, els plans, els projectes i les normatives de la ciutat, a través de l'articulació, la complementarietat i la sinergia del conjunt d'interessos legítims dels diferents actors i sectors de la ciutadania que hi estan implicats.

El govern local no només ha de gestionar amb qualitat i eficiència els recursos públics, sinó que assumeix a fons la gestió relacional o de xarxes, i gestiona els recursos públics en cooperació amb els de la iniciativa privada i ciutadana per ampliar els graus de cobertura i millorar-ne l'impacte social.

La participació ciutadana, el diàleg, la transparència i la rendició de comptes es constitueixen com a objectius essencials per assolir la qualitat democràtica i per garantir que la gestió de les interdependències entre els actors i l'Administració –la gestió de xarxes– sigui un dels elements claus d'una nova governança democràtica.

9. Una administració local inclusiva que genera confiança i seguretat en la dinàmica social

Hem assenyalat la importància dels òrgans representatius de la ciutadania en la nova governança de l'acció social, però també cal posar en valor la pròpia administració de l'Ajuntament de Barcelona.

Estudis recents assenyalen la importància per a una societat de disposar d'institucions inclusives per generar confiança i aconseguir que la societat civil funcioni i progressi.

En la visió no es planteja cap mena de competència ni contradicció en l'àmbit de l'acció social entre el sector privat i el sector públic, ans el contrari. Tampoc es visiona l'Administració local com una empresa o una entitat social.

L'Administració és una institució democràtica que vetlla pel bon funcionament de les empreses i entitats. La seva tasca prioritària no és produir o gestionar directament serveis, sinó generar una normativa i unes regles del joc que compleixin criteris d'objectivitat, equitat, transparència i control democràtic, que permetin generar dinamisme social; i aquesta activitat de l'Administració és la que més incideix en el desenvolupament econòmic i social.

L'Administració garanteix la responsabilitat pública dels fons públics esmerçats en programes i projectes. La contractació externa de serveis públics significa identificar-ne els objectius al màxim, garantir-ne el bon ús, i avaluar-ne l'impacte. En definitiva, posar en valor allò que és públic, és a dir, el que és de tots i totes.

En una gestió en xarxa el paper de l'Administració encara és més rellevant, ja que més enllà de garantir el bon ús dels fons públics assignats als projectes en xarxa, ha de jugar un paper de garant de l'objectivitat i l'equitat en la col·laboració pública i privada, així com crear els espais d'intermediació per gestionar els conflictes que es puguin plantejar.

Una Administració inclusiva garanteix el compliment de les clàusules socials en la contractació externa de serveis, i assegura els percentatges de contractació de persones amb discapacitats i en risc d'exclusió.

10. L'Acord Ciutadà es consolida com la principal infraestructura relacional i vertebradora del capital social per una Barcelona més inclusiva

L'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva es visiona com l'espai de trobada i cooperació entre tots els actors socials de la ciutat en matèria d'inclusió social, i és un referent per a tots els actors socials i institucionals en matèria d'acció social.

La finalitat de l'Acord és incrementar permanentment la capacitat d'organització i acció social de la ciutat, enfortint la societat civil organitzada, millorant i multiplicant la cooperació pública-privada i privada-privada, i promovent el compromís social.

L'Acord enforteix el capital social de la ciutat en les seves tres dimensions: *bonding* o “unió”, *bridging* o “pont”, i *linking* o “enllaç”³⁵.

És en aquest sentit que l'Acord es constitueix com la infraestructura principal del capital social amb finalitats d'inclusió social que existeix a Barcelona.

El conjunt d'elements dels quals disposa per a la creació i funcionament del capital social són:

- Estratègia Compartida, per orientar en una visió comuna i unes finalitats, objectius i programes compartits l'actuació del conjunt d'actors i entitats de la ciutat.

35. Vegeu l'apartat 3.e del document per a més informació (pàgines 17-18).

- Xarxes per articular programes i projectes a la ciutat entre les entitats socials i/o l'Ajuntament.
- Espais de deliberació per aprofundir en temes nous, de gran complexitat, o sobre els quals puguin existir posicions contradictòries.
- Espais de formació comuns, sobretot en temes que incideixin en la gestió relacional i de xarxes.
- Un sistema d'informació comú per garantir permanentment l'intercanvi d'informació i coneixements, així com donar suport als diferents esdeveniments socials que s'organitzen a la ciutat.

Quant a continguts, visionem una Barcelona global, plenament oberta al món, integradora en la pluralitat i en la diversitat, presidida per la Declaració Universal dels Drets Humans, que es caracteritza per ser:

1. Una ciutat que fa de la **prevenció i convivència** el fonament del benestar per a tothom.
2. Una ciutat amb **habitatge per a tothom**.
3. Una ciutat en què la infància i les famílies disposen d'unes bones **condicions de vida i benestar**.
4. Una ciutat que dóna **oportunitats socials a la joventut i l'adolescència** per construir els seus propis projectes personals i socials.
5. Una ciutat on les **persones grans són les protagonistes**.
6. Una ciutat plenament accessible i que garanteix el **dret a la vida independent**.
7. Una ciutat que respecta i valora la diferència i promou la diversitat fomentada en la Declaració Universal dels Drets Humans.

8 ELS EIXOS, LES LÍNIES ESTRATÈGIQUES, ELS OBJECTIUS I ELS PROJECTES

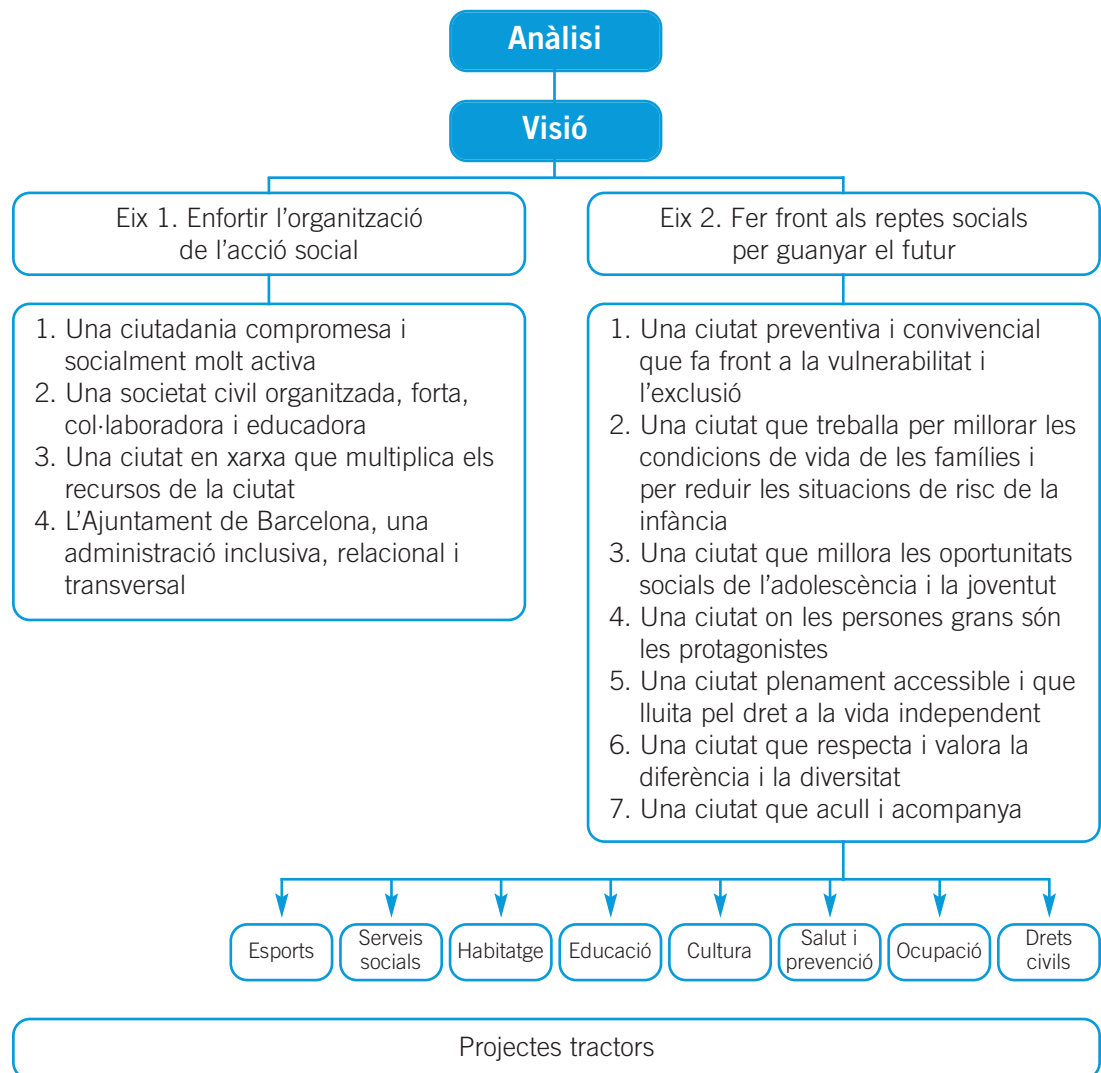
L'Estratègia Compartida en la seva totalitat s'inscriu en el que la Comissió Europea ha denominat "inclusió activa", que integra tres elements bàsics: la inclusió social i laboral, l'accés a serveis de benestar social de qualitat, i la renda adequada per aconseguir l'apoderament de les persones i col·lectius socials.

Els eixos i les línies estratègiques es dirigeixen a fer front a les desigualtats i l'exclusió des d'una perspectiva multidimensional:

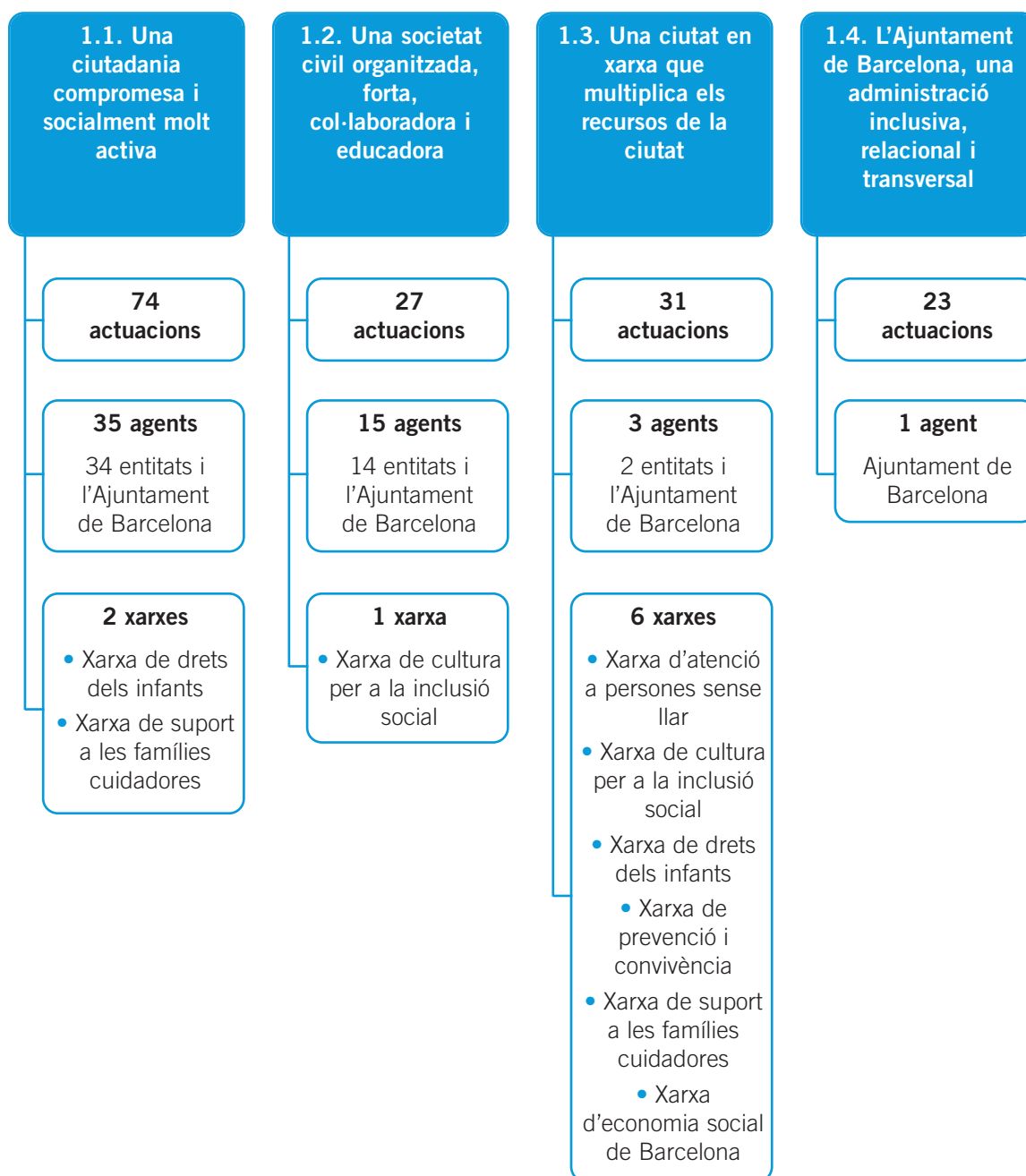
- Incidir en els factors estructurals del model econòmic i social desenvolupat al conjunt de l'OCDE que genera desigualtat i exclusió. L'enfortiment de l'economia social, l'opció per l'increment de la inversió social en la lluita contra la pobresa i les desigualtats socials com a generadora de desenvolupament i els objectius i accions dirigides a l'enfortiment i ampliació del capital social, i l'apoderament de la societat civil i les persones van en aquesta direcció.
- Reduir l'agreujament de la situació social conjuntural provocada per la crisi econòmica. En aquesta direcció van els objectius i projectes relacionats amb garantir la cobertura de necessitats bàsiques i lluitar contra la pobresa severa i els desnonaments, i protegir la infància, l'adolescència i la joventut en risc.
- Impactar en el marc de valors que generen en uns casos segregació social de col·lectius, i també en d'altres casos, la reducció de drets socials de manera generalitzada per respondre a la crisi econòmica. El conjunt de l'Estratègia Compartida, la seva concepció, elaboració i de manera específica totes les línies de l'eix 2, en especial la que fa referència a lluitar per reforçar els valors inclusius i contra la discriminació de tota mena, tenen aquesta finalitat.

L'Estratègia Compartida es fonamenta en una anàlisi, una visió, i organitza el conjunt de les actuacions d'acció social de la ciutat en dos eixos:

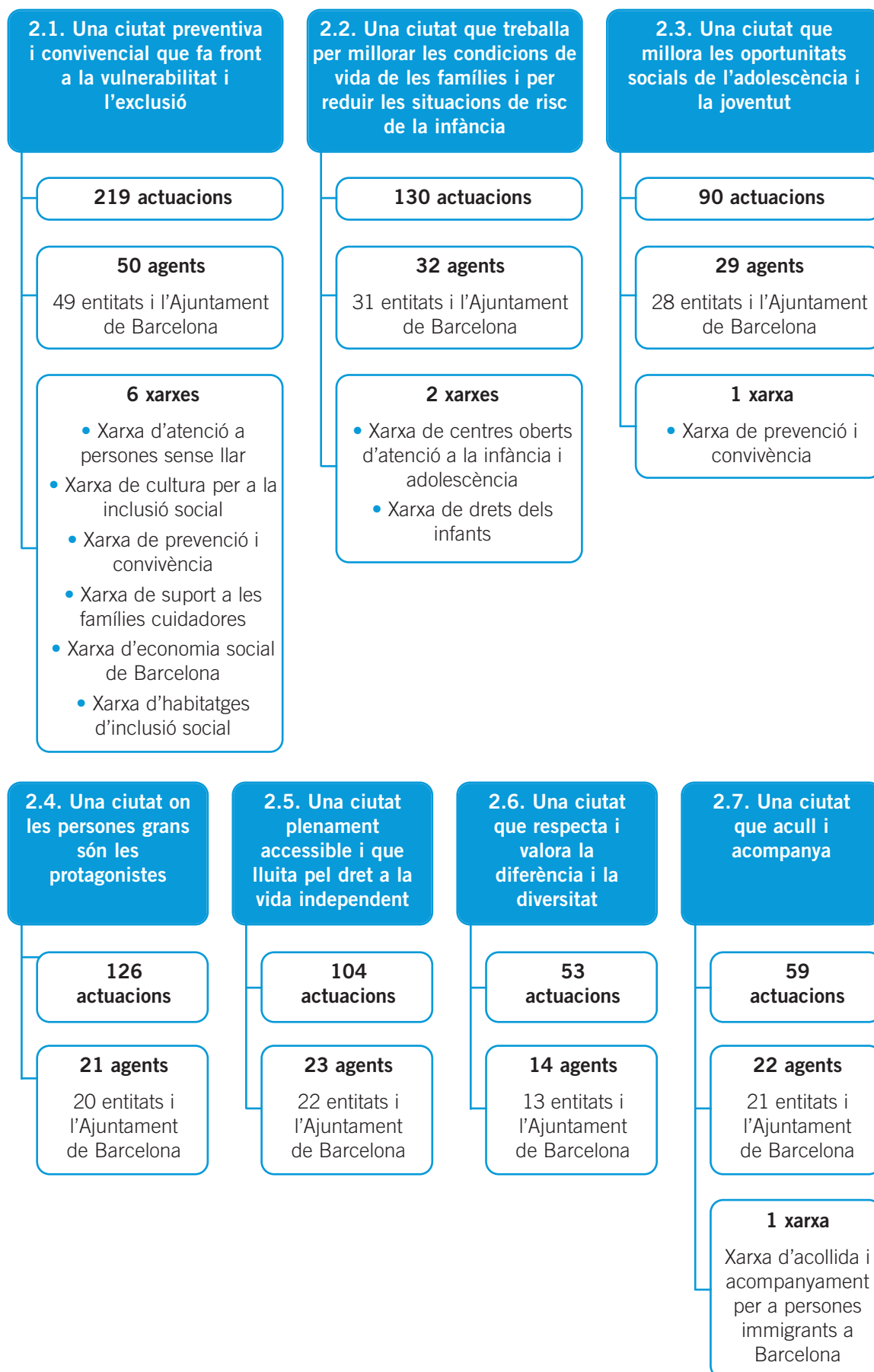
1. Enfortir l'organització de l'acció social de tota la ciutat a partir d'una societat civil forta, una ciutadania compromesa i activa i un Ajuntament inclusiu.
2. Fer front als reptes socials del futur prevenint i lluitant contra l'exclusió social i millorant les condicions de vida de les persones.

Eix 1. Enfortir l'organització de l'acció social a la ciutat

Eix 2. Fer front als reptes socials per guanyar el futur

Actualment aquests dos eixos s'organitzen en 11 línies estratègiques i 48 objectius.

Eix 1. Enfortir l'organització de l'acció social a la ciutat

- 1.1. Una ciutadania compromesa i socialment molt activa.
 - 1.1.1. En la defensa dels drets socials.
 - 1.1.2. Potenciar el compromís social de la ciutadania i enfortir la societat civil.
 - 1.1.3. Potenciar una ciutadania activa i comunitària.
- 1.2. Una societat civil organitzada, forta, col·laboradora i educadora.
 - 1.2.1. Fer de Barcelona una ciutat més convivencial i col·laboradora.
 - 1.2.2. Potenciar una ciutat socialment més educadora.
- 1.3. Una ciutat en xarxa que multiplica els recursos de la ciutat.
 - 1.3.1. Compartir coneixements i experiències.
 - 1.3.2. Enfortir la col·laboració i la coordinació.
 - 1.3.3. Identificar nous espais de treball en xarxa.
- 1.4. L'Ajuntament de Barcelona, una administració inclusiva, relacional i transversal.
 - 1.4.1. Potenciar la dimensió relacional de l'Ajuntament.
 - 1.4.2. Afavorir la transversalitat inclusiva de l'Ajuntament.

Eix 2. Fer front als reptes socials per guanyar el futur

- 2.1. Una ciutat preventiva i convivencial que fa front a la vulnerabilitat i l'exclusió.
 - 2.1.1. Ampliar i consolidar l'oferta de serveis socials generals.
 - 2.1.2. Augmentar l'ocupabilitat i la capacitació de la ciutadania.
 - 2.1.3. Millorar la salut de la ciutadania, promoure la prevenció i la reducció de situacions de risc.
 - 2.1.4. Garantir les necessitats més bàsiques per combatre la pobresa material severa.³⁶
 - 2.1.5. Desplegar noves mesures de promoció per a la població i territoris en situació de desigualtat o amb especials problemàtiques de vulnerabilitat social i de salut.
 - 2.1.6. Millorar la cobertura d'habitatge amb la perspectiva de garantir una llar per a tothom i reduir i afrontar els desnonaments.
 - 2.1.7. Optimitzar i promoure nous recursos i serveis per a persones sense llar.
- 2.2. Una ciutat que treballa per millorar les condicions de vida de les famílies i per reduir les situacions de risc de la infància.
 - 2.2.1. Incrementar i millorar els serveis de suport i promoció de les famílies.
 - 2.2.2. Incrementar la participació i el protagonisme de la infància a la ciutat i als barris.
 - 2.2.3. Oferir més suport a la maternitat i a la criança.

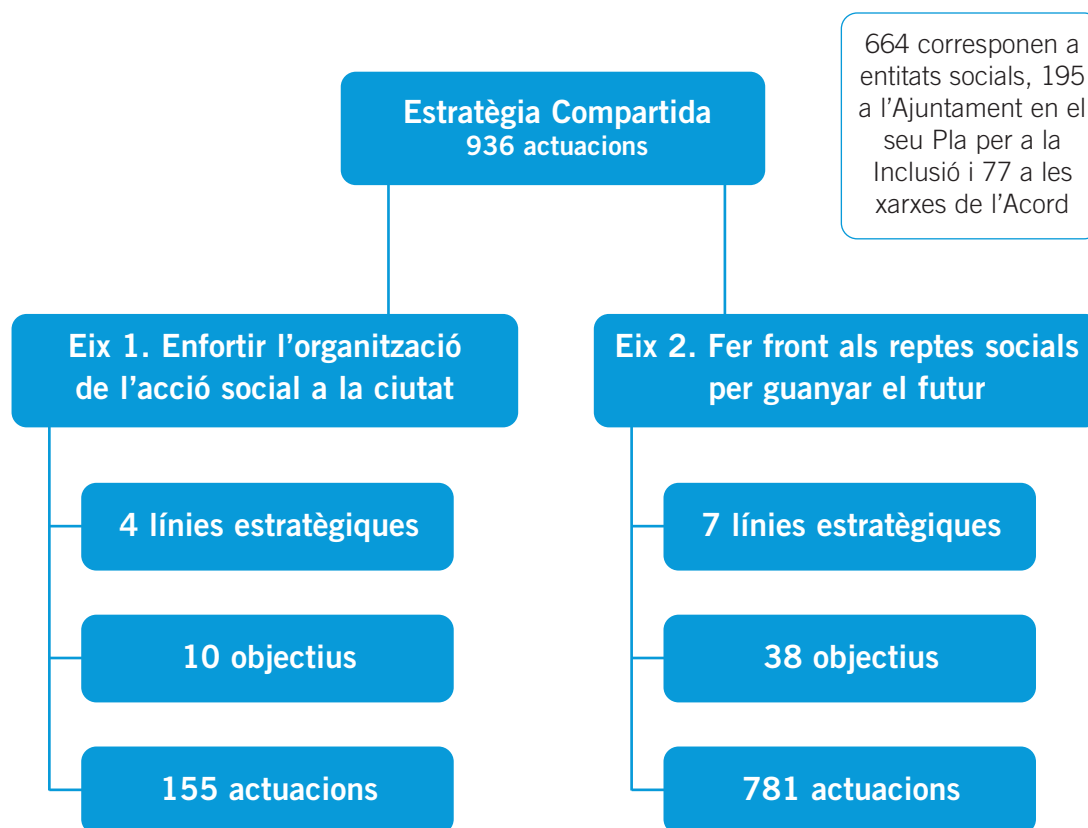
36. Segons el Pacte per a la lluita contra la pobresa a Catalunya de la Generalitat, la situació de privació material severa inclou aquelles persones que tenen unes condicions de vida restringides. Inclou les persones que no es poden permetre un mínim de quatre dels nou indicadors següents: pagar les factures de lloguer, hipoteca o serveis públics, mantenir la llar adequadament calenta, assumir despeses inesperades, menjar regularment el mínim de proteïnes adequades, anar de vacances, disposar de cotxe, disposar de rentadora, disposar d'aparell de televisió en color, i disposar de telèfon.

- 2.2.4. Incrementar el suport educatiu i social per millorar els resultats escolars de la infància en risc.
- 2.2.5. Millorar l'atenció i l'oferta de serveis per a la infància en horaris no lectius (vacances, caps de setmana i tardes).
- 2.3. Una ciutat que millora les oportunitats socials de l'adolescència i la joventut.
 - 2.3.1. Millorar els espais d'informació i orientació per a l'adolescència i la joventut.
 - 2.3.2. Reforçar els serveis de suport a la joventut en situació de risc o vulnerabilitat (atenció psicològica, allotjament, etc.).
 - 2.3.3. Incrementar la participació juvenil a la comunitat i als barris de la ciutat.
 - 2.3.4. Millorar l'atenció i l'oferta de serveis educatius i socials per a l'adolescència i joventut.
 - 2.3.5. Impulsar i reforçar projectes de formació ocupacional i itineraris d'inserció laboral.
- 2.4. Una ciutat on les persones grans són les protagonistes.
 - 2.4.1. Ampliar i diversificar la cobertura dels serveis que afavoreixen la permanència al domicili de la gent gran.
 - 2.4.2. Incrementar i optimitzar l'oferta d'equipaments residencials i assistencials.
 - 2.4.3. Garantir un envelliment saludable i suport a les persones cuidadores.
 - 2.4.4. Promoure el bon tracte i reduir el maltractament i l'abús de la gent gran.
 - 2.4.5. Incrementar la participació i el compromís de la gent gran.
- 2.5. Una ciutat plenament accessible i que lluita pel dret a la vida independent.
 - 2.5.1. Donar suport i promoure la vida independent de persones amb discapacitat i diversitat funcional.
 - 2.5.2. Sensibilitzar la població i promoure i defensar els drets de les persones amb discapacitat i diversitat funcional.
 - 2.5.3. Adaptar els espais i serveis de la ciutat a les necessitats de persones amb discapacitat i diversitat funcional.
 - 2.5.4. Atendre i donar suport a les famílies de persones amb discapacitat i diversitat funcional.
 - 2.5.5. Promoure la inserció laboral de persones amb discapacitat i diversitat funcional.
 - 2.5.6. Facilitar espais per a l'apoderament personal i el compromís social de persones amb discapacitat i diversitat funcional.
- 2.6. Una ciutat que respecta i valora la diferència i la diversitat.
 - 2.6.1. Millorar els serveis d'orientació, assessorament i suport adreçats a persones en situació de discriminació.
 - 2.6.2. Incrementar les oportunitats d'ocupació, en especial de les dones en situació de vulnerabilitat.
 - 2.6.3. Incrementar la cobertura d'equipaments, serveis i estratègies per fer front a la violència.
 - 2.6.4. Promoure accions i millorar els serveis de promoció de la igualtat i la diversitat.
 - 2.6.5. Impulsar accions de sensibilització sobre els drets de ciutadania, la igualtat i la no discriminació.
- 2.7. Una ciutat que acull i acompanya.
 - 2.7.1. Adaptar els serveis d'acollida a les noves necessitats de les persones immigrades.
 - 2.7.2. Mantenir els serveis de suport jurídic i d'aprenentatge de les llengües.
 - 2.7.3. Incrementar la participació a la ciutat de les persones immigrants.
 - 2.7.4. Sensibilitzar a la ciutadania de la diversitat cultural de la societat barcelonina i impulsar accions de mediació i interculturals.
 - 2.7.5. Incrementar les oportunitats d'ocupació de les persones immigrades.

En l'elaboració de l'Estratègia Compartida han participat 379 entitats i organitzacions de la ciutat, de les quals 111 participen directament amb projectes propis i 268 de forma indirecta a través de les accions de les nou xarxes de l'Acord, i l'Ajuntament de Barcelona.

Concretament, l'Estratègia aplega sota objectius comuns 936 projectes i accions que corresponen a 121 organitzacions i institucions de la ciutat.

A l'apartat 12 es pot consultar la llista de les organitzacions que han incorporat actuacions a l'Estratègia.

Es poden consultar totes aquestes actuacions a la pàgina web de l'Acord Ciutadà: www.bcn.cat/barcelonainclusiva

A continuació es descriu el detall dels objectius i el resum de les actuacions recollides als dos eixos.

EIX 1. Enfortir l'organització de l'acció social a la ciutat

155 actuacions

Línies estratègiques:

1.1. Una ciutadania compromesa i socialment molt activa

74 actuacions

1.1.1. En la defensa dels drets socials

9 actuacions (8 d'entitats i 1 de les xarxes de l'Acord)

Actuacions a tall d'exemple: Impulsar una gran aliança o plataforma ciutadana per a la defensa d'uns serveis públics de qualitat. Sensibilitzar la població envers els drets dels infants. Impulsar i assessorar sobre nous processos de participació ciutadana. Defensar els drets socials de les persones i els serveis públics, en especial la sanitat i l'educació.

1.1.2. Potenciar el compromís social de la ciutadania i enfortir la societat civil

50 actuacions (48 d'entitats, 2 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Consensuar un Pla de Voluntariat d'entitats d'àmbit social. Promoure l'Escola de Voluntariat Social. Promoure i sensibilitzar el voluntariat social. Educació i formació de la societat civil. Potenciar l'apartat 16-18 anys a la Borsa de Voluntariat. Suport a campanyes ciutadanes en l'àmbit de ciutat. Promoció del voluntariat corporatiu. Foment del voluntariat entre els adolescents.

1.1.3. Potenciar una ciutadania activa i comunitària

15 actuacions (10 d'entitats, 4 de l'Ajuntament de Barcelona i 1 de les xarxes de l'Acord)

Actuacions a tall d'exemple: Promoure la participació comunitària en tots els processos. Potenciar xerrades de sensibilització sobre el voluntariat social. Acompanyament a les famílies cuidadores. Potenciar els plans de desenvolupament comunitari i els bancs del temps de la ciutat. Fomentar la ciutadania activa i el bon veïnatge i potenciar els projectes d'acció comunitària.

1.2. Una societat civil organitzada, forta, col·laboradora i educadora

27 actuacions

1.2.1. Fer de Barcelona una ciutat més convivencial i col·laboradora

14 actuacions (13 d'entitats i 1 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Treballar en xarxa per tal de millorar les condicions de vida de les persones ateses en situació d'exclusió social. Consensuar posicionaments entre les entitats del Tercer Sector. Buscar el consens amb els diferents actors de la ciutat per tal de trobar solucions concertades que ens condueixin a la sortida de la crisi. Impulsar un pacte de ciutat per a la millor gestió del temps.

1.2.2. Potenciar una ciutat socialment més educadora

13 actuacions (11 d'entitats, 1 de les xarxes de l'Acord i 1 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Impulsar col·laboracions entre l'escola i entitats socials. Crear el Casal d'Educació Social com a espai de participació entre associacions i col·legis professionals dedicat a la formació per a entitats prestadores de serveis. Organitzar el XIII Congrés Internacional de Ciutats Educadores.

13. Una ciutat en xarxa que multiplica els recursos de la ciutat

31 actuacions

1.3.1. Compartir coneixements i experiències

14 actuacions (14 de les xarxes de l'Acord)

Actuacions a tall d'exemple: Fomentar la coordinació i l'intercanvi d'experiències. Establir una Estratègia Compartida i un programa d'actuació comú. Compartir metodologies amb altres països europeus. Impulsar un Laboratori com a espai per treballar la cultura per a la inclusió. Compartir coneixement i intercanvi d'experiències de famílies cuidadores.

1.3.2. Enfortir la col·laboració i la coordinació

11 actuacions (1 d'entitats, 9 de les xarxes de l'Acord i 1 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Recerca de vincles i intercanvis entre les xarxes de l'Acord Ciutadà. Promoció d'espais per al treball conjunt entre les entitats que conformen la xarxa. Impulsar nous canals de comunicació aprofitant les xarxes socials. Potenciar el web i el treball en xarxa. Impulsar d'accions i projectes concrets a partir de la col·laboració i cooperació entre entitats i institucions.

1.3.3. Identificar nous espais de treball en xarxa

6 actuacions (1 d'entitats socials, 2 de l'Ajuntament de Barcelona, i 3 de les xarxes de l'Acord)

Actuacions a tall d'exemple: Promoure la creació de noves xarxes d'acció en el marc de l'Acord Ciutadà. Avançar en la relació amb les xarxes europees. Avançar en la relació amb altres xarxes d'empreses ja existents. Fer una sessió de treball amb diverses xarxes catalanes/europees.

14. L'Ajuntament de Barcelona, una administració inclusiva, relacional i transversal

23 actuacions

1.4.1. Potenciar la dimensió relacional de l'Ajuntament

14 actuacions (14 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Integrar tots els canals d'atenció en eines i instruments que els facin més inclusius. Participar en les xarxes internacionals. Desenvolupar processos consultius destinats a involucrar la ciutadania en la generació de solucions innovadores.

1.4.2. Afavorir la transversalitat inclusiva de l'Ajuntament

9 actuacions (9 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Incloure actuacions per a una Barcelona inclusiva en les estratègies i objectius de totes les àrees municipals. Mantenir la reserva social fins arribar al 20% en contractes menors, negociats i restringits de l'Ajuntament. Crear mecanismes àgils i eficaços de comunicació i intercanvi transversal entre els àmbits municipals que treballen per a la inclusió. Creació d'un grup de treball específic i transversal per avançar cap a una administració inclusiva.

EIX 2. Fer front als reptes socials per guanyar el futur

781 actuacions

Línies estratègiques:

2.1. Una ciutat preventiva i convivencial que fa front a la vulnerabilitat i l'exclusió

219 actuacions

2.1.1. Ampliar i consolidar l'oferta de serveis socials generals

15 actuacions (4 d'entitats i 11 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Ampliar l'oferta de punts de proximitat per a l'atenció a necessitats bàsiques. Servei d'informació i assessorament sobre els diferents serveis, programes i prestacions d'àmbit social. Agilitzar els tràmits per a les ajudes socials. Disposició de punts de servei d'ajuda a les necessitats bàsiques. Donar resposta, a través del conjunt de serveis socials municipals, a totes les necessitats.

2.1.2. Augmentar l'ocupabilitat i la capacitat de la ciutadania

53 actuacions (44 d'entitats, 5 de les xarxes de l'Acord i 4 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Projectes d'orientació sociolaboral i recerca de feina. Promoció de la inserció laboral de col·lectius en risc d'exclusió. Divulgació amb el sector empresarial per promoure projectes socials. Convocar premis a iniciatives innovadores de lluita contra l'atur. Assessorament integral a les persones emprenedores. Activitats per fomentar l'emprenedoria social.

2.1.3. Millorar la salut de la ciutadania, promoure la prevenció i la reducció de situacions de risc

46 actuacions (29 d'entitats, 6 de les xarxes de l'Acord i 11 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Projecte comunitari de prevenció en salut. Reduir i prevenir els problemes derivats del consum d'alcohol i drogues. Celebració del Dia de la Salut Mental. Generar

coneixement en l'àmbit de les drogodependències. Elaboració i seguiment del Pla de Salut de Barcelona. Servei d'atenció a malalts mentals severos. Formació i grups d'ajuda psicològica als cuidadors de malalts d'Alzheimer.

2.1.4. Garantir les necessitats més bàsiques per combatre la pobresa material severa

24 actuacions (18 d'entitats i 6 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Àpats en Família per a gent gran. Taula solidària d'aliments. Promoure programes per lluitar contra la pobresa. Projectes impulsats arran de la crisi: pisos pont, "kits" d'emergència, Projecte Remenadors, etc. Servei de dutxes. Promoure programes per lluitar contra la pobresa. Millora dels serveis d'ajuda econòmica. Impulsar un rober. Berenars complets i saludables als centres oberts d'atenció a la infància i l'adolescència.

2.1.5. Desplegar noves mesures de promoció per a la població i territoris en situació de desigualtat o amb especials problemàtiques de vulnerabilitat social i de salut

23 actuacions (16 d'entitats, 3 de les xarxes de l'Acord i 4 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Utilitzar l'esport com a eina integradora, i contribuir a evitar el risc d'exclusió social. Fer visible la cultura com a element clau de construcció de valors i per a la inclusió social. Projecte Franja Besòs. Acompanyament a l'execució penal i a la reinserció social. Ampliar i coordinar l'oferta de prestacions en benefici de la comunitat. Millorar la convivència en l'espai públic.

2.1.6. Millorar la cobertura d'habitatge amb la perspectiva de garantir una llar per a tothom i reduir i afrontar els desnonaments

23 actuacions (8 d'entitats, 2 de les xarxes de l'Acord i 13 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Impulsar el servei de mediació de l'habitatge per ajudar les persones amb problemes de pagament dels seus deutes hipotecaris i de lloguer. Intervenir amb les entitats bancàries per tal d'aconseguir una negociació amb els afectats que intenti evitar l'inici del procés de llançament. Augmentar els fons destinats a donar ajuts a les famílies que pateixen risc de desnonament a causa d'una manca de pagament. Impulsar un parc d'habitatges de lloguer a preus assequibles. Sensibilització per als propietaris de pisos buits.

2.1.7. Optimitzar i promoure nous recursos i serveis per a persones sense llar

35 actuacions (16 d'entitats, 13 de les xarxes de l'Acord, 6 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Major seguiment i centres de baixa exigència per atendre determinats perfils d'usuaris. Promoció d'equipaments d'atenció a persones sense llar amb problemes de drogodependències. Manteniment dels centres residencials per a persones sense llar. Promoció de places d'allotjament de persones sense llar en habitatges d'inclusió. Sensibilització del professorat i dels i les adolescents sobre el sensellarisme. Sensibilitzar i difondre les tasques que realitza la Xarxa d'Atenció a Persones Sense Llar (XAPSLL).

22. Una ciutat que treballa per millorar les condicions de vida de les famílies i per reduir les situacions de risc de la infància

130 actuacions

2.2.1. Incrementar i millorar els serveis de suport i promoció de les famílies

64 actuacions (54 d'entitats, 1 de les xarxes de l'Acord i 9 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Serveis d'atenció a la infància i a les famílies. Programa d'emergència per donar suport a l'alimentació infantil. Millorar els serveis d'ajuda a la llar per a famílies. Servei de suport psicosocial familiar. Garantir el Servei d'Atenció Domiciliària a totes les famílies en situació de risc social. Augmentar el Banc de Famílies Col·laboradores. Tallers d'economia familiar.

2.2.2. Incrementar la participació i el protagonisme de la infància a la ciutat i als barris

9 actuacions (4 d'entitats i 5 de les xarxes de l'Acord)

Actuacions a tall d'exemple: Projectes de participació infantil. Promoure la participació amb infants, i facilitar-los l'accés a l'oci i a activitats culturals i esportives. Millorar la difusió de la Festa de la Infància. Fomentar la participació dels infants i joves amb l'objectiu d'involucrar-los en el procés de detecció de les seves necessitats i desitjos.

2.2.3. Oferir més suport a la maternitat i a la criança

17 actuacions (16 d'entitats i 1 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Cases d'acollida per a mares i fills en risc. Atenció i orientació a les persones que tenen dificultats psicosocials en la criança dels fills. Suport i acompanyament a famílies amb fills malalts. Programes de voluntariat domiciliari per a nens/es i joves amb malalties de llarga durada i oncològiques. Espais per a mares i fills/es amb l'objectiu de millorar les habilitats parentals, compartint jocs i coneixements sobre les necessitats dels infants.

2.2.4. Incrementar el suport educatiu i social per millorar els resultats escolars de la infància en risc

13 actuacions (12 d'entitats i 1 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Accions de reforç i suport educatiu per a infants i adolescents. Assistència psicopedagògica a la infància i adolescència en risc d'exclusió, Augmentar la Xarxa de centres oberts a la ciutat adreçats a la petita infància amb la incorporació de nous centres. Centres d'Atenció Integral per a la infància i l'adolescència. Aula d'estudi per a nens d'educació secundària.

2.2.5. Millorar l'atenció i l'oferta de serveis per a la infància en horaris no lectius (vacances, caps de setmana i tardes)

27 actuacions (21 d'entitats, 4 de les xarxes de l'Acord i 2 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Manteniment dels centres oberts d'atenció a la infància i l'adolescència. Augment de les beques per a activitats de caps de setmana, centres d'atenció diària, centres oberts i colònies i casals de vacances. Atendre la infància i l'adolescència durant l'estiu. Manteniment dels centres de lleure. Organització d'activitats de vacances per a nens de la ciutat. Foment d'activitats de lleure educatiu durant els caps de setmana.

2.3. Una ciutat que millora les oportunitats socials de l'adolescència i la joventut

90 actuacions

2.3.1. Millorar els espais d'informació i orientació per l'adolescència i la joventut

4 actuacions (1 d'entitats i 3 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Serveis d'assessorament i mediació sociolaboral juvenil. Disseny d'un nou equipament integral per a adolescents. Atenció i orientació a joves i adolescents en la seva salut sexual i reproductiva. Grups permanents de suport i orientació per a mares joves i adolescents.

2.3.2. Reforçar els serveis de suport a la joventut en situació de risc o vulnerabilitat (atenció psicològica, allotjament, etc.)

10 actuacions (7 d'entitats, 1 de les xarxes de l'Acord i 2 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Grups permanents de suport i orientació per a mares joves i adolescents. Programa per a joves supervivents d'un càncer. Desplegar projectes de prevenció del conflicte amb joves. Allotjament i acompanyament psicoeducatiu de joves tutelades i extutelades. Reflexionar i estudiar sobre els joves en situació de risc en l'àmbit de la prevenció i la seguretat ciutadana.

2.3.3. Incrementar la participació juvenil a la comunitat i als barris de la ciutat

4 actuacions (4 d'entitats)

Actuacions a tall d'exemple: Dinàmiques participatives per a joves vers els drets humans. Dinamització i intervenció en l'espai públic per promoure un barri educador saludable i per acompanyar els joves que es vinculin a espais d'interès. Espai de participació juvenil on es realitzen tallers, debats i conferències.

2.3.4. Millorar l'atenció i l'oferta de serveis educatius i socials per a l'adolescència i joventut

28 actuacions (28 d'entitats)

Actuacions a tall d'exemple: Casals d'adolescents per a joves de 16 a 20-22 anys. Serveis d'activació competencial per a joves. Unitats d'escolarització compartida. Centres oberts, centrats en l'acompanyament integral dels adolescents en tot el procés d'escolarització.

2.3.5. Impulsar i reforçar projectes de formació ocupacional i itineraris d'inserció laboral

44 actuacions (39 d'entitats de la ciutat i 5 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Acompanyament en la formació i la inserció de joves. Programes de qualificació professional inicial. Servei d'activació competencial, destinat a joves que no tenen clar el seu futur laboral i es troben en situació de risc o vulnerabilitat. Donar suport a la formació professional com a ensenyament tècnic de qualitat que doni prestigi social i feina. Itineraris d'inserció sociolaboral que parteixen de processos de desenvolupament de competències a través d'un tastet d'oficis.

24. Una ciutat on les persones grans són les protagonistes

126 actuacions

2.4.1. Ampliar i diversificar la cobertura dels serveis que afavoreixen la permanència al domicili de la gent gran

17 actuacions (11 d'entitats i 6 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Ajustar i adequar els serveis d'atenció domiciliària. Estendre el Programa Radars a tots els districtes de la ciutat. Voluntariat a domicili amb gent gran amb discapacitats. Unitats de convivència per a la gent gran. Adaptació funcional de la llar per a persones grans amb dependència o discapacitat.

2.4.2. Incrementar i optimitzar l'oferta d'equipaments residencials i assistencials

14 actuacions (10 d'entitats i 4 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Disposició de centres de dia per a la gent gran. Ampliar el nombre d'habitatges amb serveis en funcionament per a persones grans. Centre de dia adreçat a malalts d'Alzheimer i altres demències en diferents fases de la malaltia. Disposar de pisos compartits per a gent gran. Garantir que hi hagi un menjador social que ofereixi el servei d'àpats en companyia a cada districte.

2.4.3. Garantir un envelliment saludable i suport a les persones cuidadores

46 actuacions (43 d'entitats i 3 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Realitzar un programa integral d'envelliment actiu i saludable. Tallers de memòria per a la gent gran. Suport emocional i assessorament a les persones cuidadores. Millorar la formació continuada de la gent gran. Activitats d'oci, cursos per a gent gran, sortides culturals. Sessions de cinema per a gent gran. Disposició de servei de vacances per a gent gran.

2.4.4. Promoure el bon tracte i reduir el maltractament i l'abús de la gent gran

40 actuacions (10 d'entitats i 30 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Redacció d'un protocol de detecció i intervenció en situacions de maltractament a persones grans. Incrementar el servei d'atenció específic per a les situacions de maltractament a la gent gran. Promoció de l'acció comunitària protectora de l'envelliment. Reforçar el voluntariat per a la gent gran. Potenciar l'actual telèfon d'urgències socials. Potenciar els grups de suport a les persones que exerceixen el rol de la cura.

2.4.5. Incrementar la participació i el compromís de la gent gran

9 actuacions (9 d'entitats)

Actuacions a tall d'exemple: Projecte de voluntariat amb persones grans. Promoure la gent gran participativa. Punts d'informació i assessorament a persones jubilades. Informació i assessorament sobre temes de transport adaptat per a les persones grans. Informació i assessorament sobre els serveis que els ofereix la ciutat.

2.5. Una ciutat plenament accessible i que lluita pel dret a la vida independent

104 actuacions

2.5.1. Donar suport i promoure la vida independent de persones amb discapacitat i diversitat funcional

26 actuacions (22 d'entitats i 4 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Servei d'atenció a domicili i acompanyament de persones amb discapacitat. Atenció psicològica i suport a la vida independent de persones amb discapacitat. Programa d'ajuda domiciliària per a persones afectades d'esclerosi múltiple i malalties similars. Grup d'escolta i ajuda mútua amb suport professional. Rehabilitació bàsica i atenció psicològica per a la millora de la qualitat de vida de les persones amb discapacitat visual.

2.5.2. Sensibilitzar la població i promoure i defensar els drets de les persones amb discapacitat i diversitat funcional

18 actuacions (17 d'entitats i 1 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Promoure la consciència social i la sensibilització en relació amb la discapacitat als centres educatius de la ciutat. Accions proactives vinculades a la defensa de drets de les persones amb diversitat funcional. Formació a l'alumnat vers la discapacitat visual a les escoles. Curs de formació de formadors/es en els drets de les persones amb discapacitat intel·lectual. Sensibilització de la població en la lluita contra l'estigma de les persones amb trastorn mental.

2.5.3. Adaptar els espais i serveis de la ciutat a les necessitats de persones amb discapacitat i diversitat funcional

29 actuacions (21 d'entitats i 8 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Projecte d'accessibilitat a la consulta mèdica. Habilitació d'espais accessibles a les biblioteques. Programa d'accessibilitat a l'aula. Accessibilitat als museus per a persones amb discapacitat auditiva. Programa d'oci inclusiu i accessibilitat. Millorar i rehabilitar els espais esportius que ho requereixin tot vetllant per l'accessibilitat de les persones amb discapacitat.

2.5.4. Atendre i donar suport a les famílies de persones amb discapacitat i diversitat funcional

3 actuacions (2 d'entitats i 1 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Formació a cuidadors de persones amb discapacitat. Programa per al respir familiar de persones cuidadores. Suport a famílies que tenen cura d'infants amb discapacitat.

2.5.5. Promoure la inserció laboral de persones amb discapacitat i diversitat funcional

13 actuacions (11 d'entitats i 2 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Servei d'inserció laboral a l'empresa ordinària per a persones amb discapacitat. Centres especials de treball. Servei de formació i inserció laboral per a persones amb discapacitat física/sensorial. Treball amb suport i itineraris personalitzats per a la formació i la inserció de persones amb discapacitat psíquica.

2.5.6. Facilitar espais per a l'apoderament personal i el compromís social de persones amb discapacitat i diversitat funcional

15 actuacions (15 d'entitats)

Actuacions a tall d'exemple: Espais d'oci inclusiu. Apoderament de les persones amb discapacitats en l'àmbit comunitari i amb tasques de voluntariat. Servei d'informàtica i noves tecnologies adaptades a les persones amb discapacitat visual. Formació a persones amb discapacitat intel·lectual en hàbits socials, sexualitat i afectivitat. Club de lectura mixt amb persones sordes i oients.

2.6. Una ciutat que respecta i valora la diferència i la diversitat

53 actuacions

2.6.1. Millorar els serveis d'orientació, assessorament i suport adreçats a persones en situació de discriminació

15 actuacions (14 d'entitats i 1 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Servei d'informació, assessorament i mediació per a la dona. Pis pont d'acollida per a dones amb fills en risc d'exclusió amb problemes d'habitatge. Centre d'estada limitada per a dones. Grups permanents de suport i orientació per a mares. Allotjament de dones en diferents circumstàncies de risc.

2.6.2. Incrementar les oportunitats d'ocupació, en especial de les dones en situació de vulnerabilitat

8 actuacions (6 d'entitats i 2 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Promoure clàusules socials per la contractació de dones en risc d'exclusió. Treballar per la formació i la inserció laboral de les dones. Servei d'orientació laboral i formativa. Promoció del Taller de costura per a la inserció laboral de dones.

2.6.3. Incrementar la cobertura d'equipaments, serveis i estratègies front a la violència

12 actuacions (8 d'entitats i 4 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Intervenció psicològica a dones en situació de maltractament. Reforçar l'atenció per a les dones víctimes de la violència masclista. Pisos d'acollida per a dones víctimes de violència i/o sense recursos econòmics. Reforçar l'atenció a les dones víctimes de la violència masclista i als seus fills i filles. Ampliar el nombre de pisos per a dones víctimes d'exploatació sexual i per a dones víctimes de violència.

2.6.4. Promoure accions i millorar els serveis de promoció de la igualtat i la diversitat

11 actuacions (3 d'entitats i 8 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Crear l'Agència per la Igualtat i la No Discriminació. Desenvolupar una Estratègia local amb el Poble Gitano. Promoció de la participació de la dona en la pràctica esportiva. Formar mestres per tal que l'aprenentatge de les condicions d'igualtat i no discriminació siguin transversals en totes les assignatures i al llarg de tot l'itinerari curricular.

2.6.5. Impulsar accions de sensibilització sobre els drets de ciutadania, la igualtat i la no discriminació

7 actuacions (5 d'entitats i 2 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Actuacions de sensibilització sobre els drets de la ciutadania, la igualtat i la no discriminació. Programa d'assessorament i formació per treballar la interculturalitat, la diversitat sexual i la prevenció. Xerrades a grups d'adolescents per treballar la interculturalitat. Mostra Internacional de Films de Dones.

27. Una ciutat que acull i acompanya

59 actuacions

2.7.1. Adaptar els serveis d'acollida a les noves necessitats de les persones immigrades

21 actuacions (11 d'entitats, 2 de les xarxes de l'Acord i 8 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Adaptar les polítiques d'acollida per a persones nouvingudes al nou paradigma migratori de la ciutat. Atenció i derivació als serveis en xarxa a les persones immigrades. Adaptació del SAIER a les noves necessitats dels processos d'acollida i acompanyament. Programa d'allotjament de famílies cuidadores desplaçades. Mediació intercultural en hospitals i centres d'atenció primària.

2.7.2. Mantenir els serveis de suport jurídic i d'aprenentatge de les llengües

18 actuacions (9 d'entitats, 6 de les xarxes de l'Acord i 3 de l'Ajuntament de Barcelona)

Actuacions a tall d'exemple: Servei d'atenció i assessorament jurídic en temes d'estrangeria. Desenvolupar les línies d'acció de la Xarxa d'Entitats Socials d'Assessorament Jurídic d'Estrangeria (XESAJE). Desenvolupar les línies d'acció de la Coordinadora de la Llengua. Donar suport als processos d'acollida i acompanyament dels immigrants LGTIB i facilitar les sol·licituds de refugi i asil per motius d'orientació sexual.

2.7.3. Incrementar la participació a la ciutat de les persones immigrants

3 actuacions (3 d'entitats)

Actuacions a tall d'exemple: Reforç del teixit associatiu i participatiu dels col·lectius d'immigrants. Projecte de promoció de la participació de la població immigrada.

2.7.4. Sensibilitzar la ciutadania de la diversitat cultural de la societat barcelonina i impulsar accions de mediació i interculturals

10 actuacions (10 d'entitats de la ciutat)

Actuacions a tall d'exemple: Projecte d'Educació amb Valors als IES. Tallers d'interculturalitat contra els rumors i estereotips. Participar en campanyes de lluita contra el racisme i la xenofòbia.

2.7.5. Incrementar les oportunitats d'ocupació de les persones immigrades

7 actuacions (7 d'entitats)

Actuacions a tall d'exemple: Servei d'assessorament i orientació formativa i laboral. Pla d'acollida a les empreses i gestió de la diversitat cultural. Foment de l'emprenedoria per a persones immigrants. Treball per a la formació i la inserció laboral de persones immigrades.

9 PROJECTES TRACTORS

També s'han definit projectes tractors, és a dir, projectes transversals que han de ser tractors del conjunt de l'Estratègia i que esdevenen una articulació de projectes i accions diverses entorn un mateix objectiu o àmbit.

Els principals criteris emprats per seleccionar els projectes tractors han estat:

- El seu alt nivell d'impacte en els objectius estratègics. Són transversals a les línies estratègiques.
- La seva formulació concreta.
- La seva factibilitat.
- Que aplegui accions i compromisos d'una pluralitat d'actors.
- Que faci aportacions noves o innovadores.

Per aquestes característiques els projectes tractors seran objecte d'un impuls i seguiment específic per part de l'organització de l'Acord Ciutadà, atès que la seva gestió implicarà les entitats que tinguin accions i projectes relacionats amb el desenvolupament dels objectius del projecte.

Fins ara, l'Estratègia Compartida ha identificat sis projectes tractors que es descriuen a continuació:

- 9.1. Una Economia més Social: promou una ocupació de qualitat, més benestar i solidaritat.
- 9.2. Barcelona Garantia Social: per garantir la cobertura de les necessitats essencials.
- 9.3. Una ciutat amb més habitatge social per avançar en la garantia d'una llar per a tothom.
- 9.4. Créixer a Barcelona: apoderament de la infància en situació de vulnerabilitat en els àmbits social, educatiu i cultural.
- 9.5. Barcelona Ciutadania activa i intel·ligent: apoderar les persones i incrementar el seu compromís social.
- 9.6. L'esport inclusiu i saludable: garantir l'esport com a eina d'inclusió social.

9.1. Una Economia més Social: promou ocupació de qualitat, més benestar i solidaritat

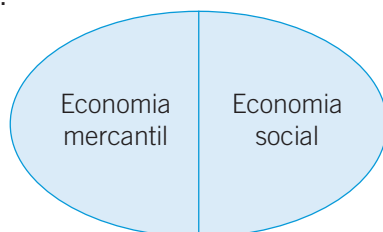
Descripció

L'economia social està formada per aquelles empreses i entitats socials que generen beneficis per la seva activitat productiva de béns o serveis que:

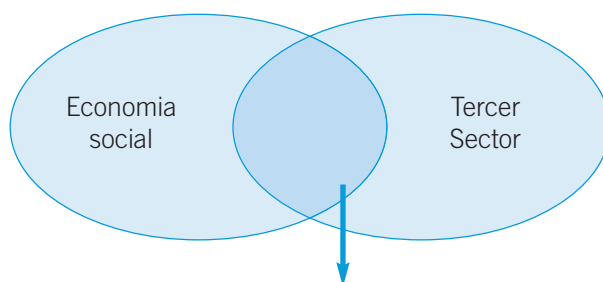
- reinverteixen en les finalitats fundacionals de l'entitat, com és el cas de les entitats del Tercer Sector (per exemple, fundacions i associacions, determinades cooperatives, etc.), o
- distribueixen els beneficis a l'interior de l'empresa o entitat a partir de criteris diferents al capital invertit (a diferència de les empreses mercantils) com per exemple, la responsabilitat del lloc de treball, les necessitats socials dels treballadors, l'antiguitat a l'empresa, etc. (són exemples d'empreses de l'economia social les societats laborals, les cooperatives, les mutualitats, les empreses d'inserció, els centres especials de treball o les confraries).

És a dir, són empreses i entitats sense afany de lucre que realitzen una activitat econòmica pròpiament empresarial mitjançant contractes de serveis amb el sector públic o privat o mitjançant la venda dels béns produïts.

Per entendre millor el concepte, podem dir que el conjunt de l'economia del sector privat es divideix en:

Cal remarcar que no totes les entitats del Tercer Sector formen part de l'economia social, sinó només les que realitzen activitats econòmiques com la producció de béns i serveis, ja sigui per venda directa i/o a través de la contractació externa de serveis al sector públic o privat. No formen part de l'economia social, per tant, les entitats que no produeixen serveis i l'activitat de les quals fonamentalment és l'organització del voluntariat.

Entitats del Tercer Sector que produeixen béns i serveis

Les empreses i les entitats de l'economia social són una forma d'emprendre que té com a criteris d'actuació els criteris de competència i competitivitat i que integra els valors de³⁷:

- Organització democràtica.
- Predomini de la persona per sobre del capital.
- Reinversió dels beneficis o repartiment amb criteris col·lectius i mai com a retribució del capital invertit.
- Solidaritat amb l'entorn.
- Generació de cohesió social.

Formalment, es denomina economia social al conjunt de les activitats econòmiques i empresarials que, en l'àmbit privat, duen a terme entitats que persegueixen bé l'interès col·lectiu dels seus integrants, o bé l'interès general econòmic o social, o ambdós, de conformitat amb els següents principis orientadors que es detallen a la Llei 5/2011 de l'economia social³⁸:

- a. Primacia de les persones i de la finalitat social per sobre del capital, la qual cosa es concreta en una gestió autònoma i transparent, democràtica i participativa, que porta a prioritzar la presa de decisions més en funció de les persones i de les seves aportacions al treball i serveis prestats o en funció del seu fi social, que amb relació a les seves aportacions al capital social.
- b. Aplicació dels resultats obtinguts de l'activitat econòmica principalment en funció del treball aportat i servei o activitat realitzada pels seus socis i sòcies o membres i, en el seu cas, en funció de la finalitat social objecte de l'entitat.
- c. Promoció de la solidaritat interna i amb la societat, que afavoreixi el compromís amb el desenvolupament local, la igualtat d'oportunitats entre homes i dones, la cohesió social, la inserció de persones en risc d'exclusió social, la generació d'ocupació estable i de qualitat, la conciliació de la vida personal, familiar i laboral i la sostenibilitat.
- d. Independència respecte als poders públics.

L'economia social inclou totes aquelles activitats econòmiques imaginables: electrònica, mobles, joieria, serveis educatius, serveis socials, culturals, esportius, etc.

37. Definició d'empreses d'economia social realitzada per la Confederación Empresarial Española de Economía Social (CEPES).

38. Llei 5/2011, de 29 de març, de l'economia social (article 4).

El pes econòmic de l'economia social és molt important: constitueix un 12,5% del PIB espanyol i ocupa més de 2,2 milions de persones directament³⁹.

D'altra banda, l'economia social està responent bé a la crisi. Així, per exemple, el Tercer Sector a Catalunya, entre 2007 i 2011, malgrat haver passat de 7.500 entitats a 6.800, ha guanyat 200 llocs de treball i el nombre de persones contractades ha augmentat de 100.000 a 102.000 en els mateixos anys. Alhora, han reduït la seva "dependència" del finançament públic, que ha disminuït del 49% al 44% sobre el finançament total⁴⁰.

Les contribucions de l'economia social a la ciutat són:

- Aporta uns valors socials que donen resposta a la crisi moral i de valors que està en l'origen de la crisi actual i de la inestabilitat del sistema econòmic. L'economia social o bé és no lucrativa, o els guanys no es reparteixen en funció de les aportacions de capital. És habitual relacionar l'economia social amb valors com l'autonomia, la innovació, la generació de coneixements, la cooperació, l'ajuda mútua i la solidaritat.
- Incideix en uns àmbits d'activitat imprescindibles per al desenvolupament econòmic i social, però que no són rentables per al sector mercantil: atenció a persones vulnerables, generació d'innovació tecnològica en desenvolupament sostenible, educació i cultura i, en general, investigació i desenvolupament en àmbits no rentables en un període determinat, etc.
- És un àmbit clau d'innovació social, ja que es promouen serveis i activitats que, una vegada desenvolupats, troben mercat i finançament d'origen públic o privat. La vinculació directa d'aquest tipus d'empreses amb la societat els dona una especial capacitat per detectar noves necessitats, per canalitzar-les cap a les administracions públiques i cap a les empreses privades lucratives tradicionals, i per articular creativament respostes socialment innovadores.
- Genera ocupació de qualitat, més estable, amb menys contractes parcials i amb una similitud salarial en comparació amb les empreses mercantils.

Més enllà dels temes assenyalats, el sector de l'economia social té una incidència important en l'àmbit del desenvolupament social:

- Canalitza l'activitat social de nous actius socials, com per exemple contribuir a integrar socialment i laboral persones i territoris en situació de desavantatge, i multiplicar l'ús productiu del recursos existents a la societat.

39. Dades publicades per la Confederación Empresarial Española de Economía Social (CEPES).

40. Dades de l'Anuari del Tercer Sector Social 2013 (referit a dades de 2011) disponible a www.tercersector.cat

- Organitza l'ajuda mútua i en xarxa entre diferents col·lectius de la ciutadania, i és un suport per inserir les persones en una xarxa de relacions que incideixen en els processos d'individualització.
- Canalitza la complexitat i diversitat de les reivindicacions socials de diferents col·lectius, d'alta vulnerabilitat i desvinculats socialment, i d'aquesta manera fa que es tinguin en compte els seus reptes i necessitats.

L'economia social també contribueix a l'eficiència dels fons públics en els processos de contractació externa per les següents raons:

- És un multiplicador de la inversió pública. La no repartició lucrativa dels beneficis i la seva reinversió (obligada en el cas del Tercer Sector) multiplica l'acció dels fons públics.
- Entitats del Tercer Sector de l'economia social també incorporen voluntariat de manera complementària a la prestació de serveis, fet que comporta que s'aportin sinergies a la inversió social i s'afavoreixi i canalitzi la dimensió social de la ciutadania i el seu compromís cívic amb la ciutat.

Objectius i accions

El projecte estructurant està centrat en el desplegament de l'economia social a la ciutat de Barcelona i, en especial, en l'àmbit de l'activitat econòmica.

Concretament en l'enfortiment i l'ampliació de mesures per desenvolupar l'economia social com un sector econòmic fonamental per a l'economia de Barcelona, i molt en especial, per a la producció de serveis en l'àmbit social.

Els objectius que pretén desenvolupar per donar resposta als desafiaments que avui té plantejada l'economia social en l'àmbit de l'acció social a la ciutat són:

- 1) Aconseguir el reconeixement del Tercer Sector i de l'economia social com un actor econòmic més, per la seva aportació en valor afegit a l'economia i a la societat.
- 2) Enfortir l'organització en xarxa per obtenir economies d'escala en l'administració de les empreses i entitats de l'economia social.
- 3) Impulsar la contractació responsable i l'ocupació de qualitat a la ciutat.
- 4) Impulsar una contractació pública dels serveis d'atenció a les persones on l'eficàcia, l'eficiència i la qualitat en l'atenció a les persones prevalgui per sobre del preu. I també fomentar la incorporació de clàusules socials i ètiques que posin en valor les aportacions del sector de l'economia social en la contractació pública.

- 5) Aconseguir una situació financera més estable per superar la fragilitat que experimenten bona part d'aquestes entitats i empreses de l'economia social.

Les actuacions més destacades que el projecte desenvoluparà per acomplir els objectius són:

- 1.** Aconseguir del reconeixement del Tercer Sector i de l'economia social com un actor econòmic més, per la seva aportació en valor afegit a l'economia i a la societat.

- 1) Assoliment de la participació de representants de les organitzacions de l'economia social en els principals organismes de direcció i assessorament d'estratègies econòmiques i socials de la ciutat.
- 2) Promoció de vivers i espais de suport a empreses i entitats d'economia social.
- 3) Desplegament d'activitats públiques i publicacions per donar a conèixer el rol de l'economia social.
- 4) Impuls i suport a iniciatives que posen en contacte empreses i entitats de l'economia social i empreses mercantils i fomenten la responsabilitat corporativa, com el Market Place, Business with social value, Club créixer, etc.
- 5) Promoció i enfortiment de fires, congressos i esdeveniments públics dels principals actors de l'economia social.
- 6) Promoció de projectes de difusió i visualització de Barcelona com a ciutat de l'economia social: Fira de Nadal d'Economia Social, Barcelona Social Business City, etc.

- 2.** Enfortir l'organització en xarxa per obtenir economies d'escala en l'administració de les empreses i entitats de l'economia social.

- 7) Optimització dels recursos treballant en xarxa a través de la transferència i intercanvi de coneixements i metodologies.
- 8) Impuls d'accions de formació (a través de les xarxes) per millorar la gestió empresarial (comercialització, ús de xarxes socials, internacionalització, etc.) per fomentar economies d'escala i per augmentar la competitivitat.

- 3.** Impulsar la contractació responsable i l'ocupació de qualitat a la ciutat.

- 9) Promoció dels programes d'inserció sociolaboral a la ciutat aconseguint el màxim de sinergies entre els agents públics i privats.
- 10) Promoció de la inserció laboral de diferents col·lectius en risc d'exclusió a través d'actuacions i circuits en col·laboració amb la Xarxa d'economia social de l'Acord Ciutadà.

4. Impulsar una contractació pública dels serveis d'atenció a les persones on l'eficàcia, l'eficiència i la qualitat en l'atenció a les persones prevalgui per sobre del preu. I també vetllar per la incorporació de clàusules socials i ètiques que posin en valor les aportacions del sector de l'economia social en la contractació pública.

11) Aprofundiment en noves mesures de govern per a la contractació pública responsable.

12) Generalització de la inclusió de clàusules de contingut social a tota la contractació municipal.

13) Garantia que es compleix la inserció laboral de persones en risc (un mínim del 5% d'hores treballades o del 5% del pressupost total) en tota la contractació municipal.

5. Aconseguir una situació financera més estable per superar la fragilitat financera que experimenten bona part d'aquestes entitats i empreses: tenen poc accés al crèdit bancari i estan molt afectades pels retards en el pagament de les administracions públiques que actuen a la ciutat –diferents a l'Ajuntament de Barcelona, que paga amb regularitat.

14) Potenciació dels serveis d'assessorament, acompanyament i aval per facilitar l'accés al crèdit a les entitats i empreses de l'economia social.

15) Potenciació de l'estabilitat financera de les entitats ajudant-les a diversificar les seves fonts de finançament.

16) Impuls a una ampliació dels recursos crediticis de la banca ètica cap a l'economia social.

17) Seguiment del desplegament de la Llei del mecenatge.

Justificació i impacte en les línies estratègiques

La selecció d'aquest projecte es justifica perquè l'aportació d'aquest sector és clau per afrontar la crisi social, en la perspectiva de construir una ciutat molt més cohesionada socialment (tal i com s'ha assenyalat als anteriors apartats).

Enfortir l'economia social vol dir enfortir les entitats i les empreses socials que treballen en tots els àmbits assenyalats per les diverses línies estratègiques de l'Estratègia Compartida. El bon funcionament d'aquest projecte tractor repercuteix directament en la millora de la gestió de les entitats i empreses de l'economia social.

És un projecte transversal a tota l'Estratègia Compartida, especialment en el conjunt de línies estratègiques de l'eix 1, en com enfortim l'organització de l'acció social, i també a alguns objectius de les línies de l'eix 2:

- 2.1.2. Augmentar l'ocupabilitat i la capacitat de la ciutadania
- 2.3.5. Impulsar i reforçar projectes de formació ocupacional i itineraris d'inserció laboral.
- 2.5.5. Promoure la inserció laboral de persones amb discapacitat i diversitat funcional.
- 2.6.2. Incrementar les oportunitats d'ocupació, en especial les dones en situació de vulnerabilitat.
- 2.7.5. Incrementar les oportunitats d'ocupació de les persones immigrades.

Indicadors de resultat i impacte

- Percentatge de participació de l'economia social en el PIB.
- Nombre de persones contractades a l'economia social.
- Taxa de mortalitat d'empreses i entitats de l'economia social.
- Nombre i percentatge de clàusules socials generals per a col·lectius amb especials dificultats.
- Nombre i percentatge de contractacions amb clàusules socials en serveis d'assistència a persones de l'Ajuntament.
- Percentatge de persones en risc d'exclusió contractades a través de concursos públics de serveis municipals.
- Percentatge de la procedència de les fonts de finançament (públic/privat)
- Evolució de les fonts de finançament privades segons procedència.

9.2. Barcelona Garantia Social: per garantir la cobertura de les necessitats essencials

Descripció

El projecte persegueix que qualsevol família o persona individual que resideixi a la ciutat tingui garantides les seves necessitats més elementals o bàsiques de forma autònoma. Partint de la denominada Piràmide de Maslow –alimentació, descans i homeòstasi (necessitat de mantenir la temperatura corporal)– es tracta d’assegurar la cobertura de les dues primeres necessitats com un dret de la ciutat⁴¹.

Es rebutja la cobertura d’aquestes necessitats com a “beneficència”⁴² i es reivindica com un dret que cal assegurar sota responsabilitat pública, prioritàriament amb autonomia financera, a través de la coordinació i complementarietat del conjunt de recursos públics i d’iniciativa social i ciutadana de què disposa o cal que disposi la ciutat.

El dret que la ciutat vol garantir es vincula amb la necessitat d’apoderament i autonomia de la persona i família, mitjançant la coordinació d’aquests serveis amb les polítiques de promoció social del sistema d’acció social de la ciutat. Així mateix, es vol lluitar contra el malbaratament d’aliments i la destrucció d’excedents.

Aquest projecte tractor és prioritari en el marc de l’Estratègia Compartida atès:

- El gran creixement del nombre de famílies i persones que no poden garantir-se la cobertura de les necessitats més elementals com a conseqüència de la crisi social⁴³:
 - El 37,4% de la població declara que no pot reaccionar econòmicament davant d’una despesa imprevista.
 - Un 4,3% de la població declara que no arriba a alimentar-se amb els nivells proteínics mínims.
 - Un 15% té dificultats per mantenir la temperatura adequada de casa seva, i es considera que un 13% de les famílies pateix el que es denomina pobresa energètica.

41. Els temes d’habitatge es tractaran en el projecte tractor “Una ciutat amb més habitatge social amb la perspectiva de garantir una llar per a tothom”.

42. El terme beneficència està associat a la virtut de fer el bé i amb amor a la humanitat, i expressa la voluntat d’anar més enllà de la justícia. Originalment no té el significat negatiu que avui se li dona, com a política desvinculada del reconeixement de drets socials.

43. Dades extretes de *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població* (ECVHP), Ajuntament de Barcelona (2013); i del document *Indicadors econòmics, ambientals i socials per a l’Àrea Metropolitana de Barcelona. Adaptació a l’estratègia Europa 2020*, Institut d’Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (2013).

- Davant aquesta situació, que afecta les necessitats més elementals, les entitats socials de la ciutat i l'Ajuntament han incrementat l'oferta de serveis i prestacions per fer front a la situació. Per exemple:
 - Càritas Diocesana, en la seva demarcació de Barcelona, ha duplicat en els darrers cinc anys el nombre de persones pobres ateses, i ha arribat a gairebé les 60.000 persones ateses, xifra que representa un increment del 9% respecte de l'any anterior⁴⁴. Un altre exemple és Arrels, que va atendre 1.720 persones l'any 2012, xifra que representa un increment del 23% respecte del 2007. Per la seva banda, Creu Roja ha incrementat en un 13% el nombre de persones ateses en un sol any (2011-2012)⁴⁵.
 - El nombre d'ajuts econòmics concedits per l'Ajuntament l'any 2012 ha estat de 15.679 per un valor de 3.135.000 euros, xifra que representa un increment del 14% respecte del 2011.

Ens cal, doncs, avançar tant en l'ampliació de recursos com en la coordinació de l'oferta social per garantir el dret a l'alimentació i a productes no alimentaris i el dret a accedir als subministraments bàsics (energia) a un preu assequible.

Objectius i accions

L'objectiu del projecte és garantir a les persones i famílies de la ciutat la cobertura de les principals necessitats bàsiques o vitals amb relació al dret a l'alimentació i a una temperatura adequada per al seu habitatge o a l'accés als subministraments bàsics.

1. Garantir el dret a l'alimentació.

Projectes i accions:

- 1) Avançar en el model de distribució social d'aliments a la ciutat amb criteris de dignitat.
- 2) Incorporar el model de targeta solidària d'ajudes econòmiques per a una compra autònoma en els centres comercials, dins dels serveis municipals i d'entitats de la ciutat.
- 3) Garantir la gestió adequada i sostenible dels excedents alimentaris a la ciutat.
- 4) Avançar en fórmules innovadores per cobrir les necessitats alimentàries d'àmbit comunitari.

44. *La Vanguardia*, 30 de maig de 2013.

45. *El Economista*, 5 de febrer de 2013.

2. Garantir l'accés als serveis energètics essencials.

Si bé bona part de la solució del problema de la pobresa energètica passa per establir un acord entre les administracions competents per garantir el dret a disposar dels subministraments bàsics a totes les llars, poden ser convenients, alhora, altres mesures complementàries.

Projectes i accions:

- 5) Articular el conjunt de recursos de la ciutat destinats a reduir la pobresa energètica.
- 6) Incrementar la informació i el suport a les famílies vulnerables que donen les entitats de l'Acord Ciutadà per ajudar-les a reduir la despesa energètica.
- 7) Promoure la rehabilitació i aïllament dels habitatges per rebaixar el consum energètic.

3. Garantir productes no alimentaris de primera necessitat.

Projectes i accions:

- 8) Articular bancs de productes no alimentaris (roba, higiene personal i de la llar, etc.) i bancs de recursos (ajudes tècniques).
- 9) Impulsar iniciatives per subvencionar el pagament dels medicaments bàsics.
- 10) Buscar aliances per facilitar els tractaments odontològics i oftalmològics.
- 11) Impulsar ajuts econòmics per fer front a despeses imprevistes de primera necessitat (rentadora, etc.).
- 12) Promoure iniciatives per subvencionar el transport públic a persones en situació d'atur de llarga durada i famílies en risc d'exclusió social.

Justificació i impacte en les línies estratègiques

Avançar cap a una societat més equitativa i amb més igualtat d'oportunitats per a tothom exigeix que les necessitats bàsiques més elementals puguin ser garantides per a tothom, sense excepció. Malauradament, la situació de greu crisi social està afectant la cobertura de les necessitats més elementals.

Sense aquests drets garantits difícilment es pot avançar en els altres nivells de la piràmide de necessitats: la seguretat, la vinculació social, el reconeixement personal i social, o l'autorealització.

El fet que sigui un projecte tractor dins l'Estratègia Compartida respon al desafiament d'inserir la garantia de drets bàsics en un procés d'apoderament personal i de promoció i vinculació social, que impedeixi la dependència de les persones i famílies de serveis i entitats o institucions.

D'altra banda, el projecte preveu la coordinació de l'acció de l'Ajuntament i les entitats socials per multiplicar l'impacte dels recursos esmerçats mitjançant la complementarietat i la sinergia.

Indicadors de resultat i impacte

- Índex d'exclusió social AROPE.
- Taxa de privació material severa.
- Nombre de places de menjadors socials.
- Tones d'aliments distribuïts.
- Percentatge de cobertura sobre demanda de carència energètica.
- Targetes solidàries lliurades.
- Percentatge de descomptes de les companyies energètiques aconseguits.
- Punts del nou model de distribució d'aliments.

9.3. Una ciutat amb més habitatge social per avançar en la garantia d'una llar per a tothom

Descripció

El projecte pretén impulsar accions per garantir la necessitat bàsica de l'habitatge i el descans de totes les persones i famílies de la ciutat.

Com a conseqüència de la crisi econòmica i social, ha empitjorat la situació al voltant de l'habitatge: el nombre de desnonaments anuals s'ha incrementat molt, el nombre d'habitatges buits també ha augmentat i el nombre de persones que viuen al carrer ha incrementat des de 2008.

Per aquest motiu, tant l'Ajuntament com el conjunt de la societat civil barcelonina han engegat en els darrers anys molts projectes i accions en matèria d'habitatge per donar resposta a les noves necessitats que han sorgit arran de la crisi econòmica, especialment l'increment de les dificultats econòmiques de les famílies i els desnonaments.

En multitud d'ocasions les mesures han estat possibles gràcies a la col·laboració entre l'Ajuntament, entitats del Tercer Sector, col·legis professionals i l'administració de justícia.

Aquest projecte tractor pretén aglutinar el conjunt d'accions que es realitzen a la ciutat en matèria d'habitatge social, i molt especialment les que s'impulsen per evitar i reduir o pal·liar els efectes de la pèrdua de l'habitatge.

Actualment diferenciem tres línies d'acció o tipologies d'habitatge en les quals se centraran les accions:

- Habitatge assequible: tenint en compte que per accedir a les promocions d'habitatge públic es demana com a màxim que els ingressos no superin 5,5 vegades l'IPREM ($532,51 \times 5,5 = 2.928,80$), es pot prendre aquest valor de referència per limitar l'accés al lloguer assequible. Per tant, es podria accedir al lloguer assequible sempre que la renda per càpita familiar mensual no sigui superior a 322,65 euros o bé els ingressos anuals siguin inferiors a 2.928,80 euros.
- Habitatge social: per accedir a l'habitatge social és necessari que els ingressos siguin iguals o inferiors al salari mínim interprofessional (645,30 euros) o que la renda per càpita mensual de la unitat familiar sigui igual o inferior al 50% del salari mínim interprofessional (322,65 euros).
- Habitatges d'inclusió: en principi és per a persones amb dificultats socials més enllà de la manca o escassetat de recursos econòmics, no només per a persones sense llar.

Objectius i accions del projecte

1. Millorar la cobertura d'habitatge amb la perspectiva de garantir una llar per a tothom.

Projectes i accions:

- 1) Reimpulsar la Xarxa d'habitatges d'inclusió social i garantir l'adjudicació d'habitatges socials per a persones socialment i econòmicament vulnerables.
- 2) Cedir habitatges a entitats socials del Patronat Municipal de l'Habitatge per atendre persones que participen en projectes d'inclusió social.
- 3) Donar suport a les accions que realitza la Comissió Mixta de Desnonaments. Per exemple, accions perquè les entitats financeres cedeixin part de l'estoc de pisos buits per gestionar-los com a lloguer social, que es sancioni als bancs que tinguin pisos buits en zones necessitades d'habitatge, etc.
- 4) Incrementar el parc d'habitatges d'inclusió o altres alternatives residencials.
- 5) Impulsar un parc d'habitatges de lloguer a preus assequibles, i en especial habitatges de lloguer social per a famílies amb rendes mínimes.
- 6) Promoure i incrementar la borsa d'habitatge assequible que permeti accedir a un habitatge sense superar un preu per sobre del 30% dels ingressos mensuals de la unitat familiar.
- 7) Garantir habitatge social per a persones socialment i econòmicament vulnerables.
- 8) Agilitzar les adjudicacions d'habitatge públic.

2. Reduir i afrontar els desnonaments.

Projectes i accions:

- 9) Treballar per prevenir i evitar les situacions de desnonament a la ciutat.
- 10) Establir nous models d'acolliment familiar temporal per a persones i famílies afectades per processos de llançament o desnonament.
- 11) Posar en marxa nous centres temporals d'allotjament familiar per a famílies i persones afectades per processos de llançament o desnonament.
- 12) Aconseguir acords de col·laboració amb entitats financeres i entitats socials per ampliar la capacitat d'acció davant la pèrdua d'habitatge i demanar-los que impulsin les mesures necessàries per evitar els desnonaments.
- 13) Obrir més oficines d'assessorament en matèria d'habitatge i desnonaments per atendre dubtes i donar suport i formació a entitats, adaptant-se a les necessitats actuals.

3. Optimitzar i promoure nous recursos i serveis per a persones sense llar.

Projectes i accions:

- 14) Optimitzar i millorar les metodologies per a persones sense llar: circuits d'atenció, derivacions, etc.
- 15) Promoure equipaments d'atenció a persones sense llar especialitzats segons les diverses necessitats de les persones. Per exemple per a persones amb problemes de drogodependències, per a persones que pateixen malalties de salut mental, per a malalts crònics de llarga durada, etc.
- 16) Impulsar l'estratègia *housing first*.
- 17) Impulsar la dimensió metropolitana del Centre d'Urgències i Emergències Socials de Barcelona.
- 18) Crear dispositius d'inserció social i autonomia amb allotjament temporal per a persones que viuen en assentaments.
- 19) Sensibilitzar la ciutadania vers el fenomen del sensellarisme.
- 20) Donar suport a les entitats que treballen en aquest àmbit.

Justificació i impacte en les línies estratègiques

L'habitatge és una de les necessitats més bàsiques que tenim i una de les necessitats elementals assenyalades a la Piràmide de Maslow: alimentació, descans i suficiència energètica. Per aquest motiu s'ha apostat per crear un projecte tractor que impulsi els temes d'habitatge social i redueixi els efectes dels desnonaments en la població barcelonina afectada.

Aquest projecte tractor és transversal i comprèn el conjunt de la població, és a dir, abarca el total de línies estratègiques i objectius de l'eix 2 de l'Estratègia, i s'adreça molt especialment a les persones que es troben en situació de més vulnerabilitat a les quals fem referència en la línia estratègica 2.1. "Ciutat preventiva i convivencial que fa front a la vulnerabilitat i l'exclusió".

Indicadors de resultat i impacte

- Evolució dels desnonaments a la ciutat de Barcelona.
- Evolució de les persones que viuen al carrer.
- Nombre d'habitatges del parc social d'habitatges de la ciutat.
- Nombre d'habitatges d'inclusió en funcionament.

9.4. Créixer a Barcelona: apoderament de la infància en situació de vulnerabilitat en els àmbits social, educatiu i cultural

Descripció: apoderament en situacions de desigualtat social i risc escolar

La infància i la joventut són claus per al futur de Barcelona, com és evident. Que tinguem un futur o un altre depèn de les possibilitats tant d'adquirir les capacitats i habilitats individuals d'autonomia personal, com d'establir relacions interpersonals i organitzatives. Cal garantir uns mínims de capital social, cultural i educatiu perquè tota la infància i la joventut de la nostra ciutat puguin apropiar-se de les oportunitats econòmiques, socials i culturals que la societat els ofereixi.

Els indicadors més utilitzats per conèixer l'apoderament de la població de menor edat són: l'absentisme, l'abandonament i el fracàs escolar, malgrat n'hi ha d'altres com les taxes de privació material severa, la renda familiar disponible i la taxa d'èxit a 4t d'ESO. L'apoderament no és només un tema de l'escola, sinó ben al contrari, ja que el mal funcionament d'aquests indicadors troba en gran part les arrels en les situacions socials i familiars, en la manca de capital cultural i en la pobresa o el deteriorament dels vincles personals i socials en els quals està immersa no poca població infantil i juvenil, i que estan en l'origen del mal resultat d'aquests indicadors i de l'increment de les desigualtats educatives.

El projecte tractor té com a finalitat impactar de manera més coordinada i sinèrgica en l'entramat pròpiament social, que proporciona a les persones una escassa dotació de capital social, cultural i educatiu per posar en valor a l'escola i gaudir de bons resultats acadèmics. Dit d'un altra manera, la finalitat del projecte és incrementar les capacitats socials, culturals i educatives dels infants i adolescents més desafavorits socialment i llurs famílies perquè puguin adquirir més i millor apoderament social i personal. Els aprenentatges significatius fora de l'entorn escolar dependran molt de la capacitat de generar aquest capital social i cultural d'infants i famílies, mitjançant la coresponsabilitat entre els diferents agents: escoles i AMPA, entitats socials de base comunitària, iniciatives comunitàries de la societat civil, etc. Caldrà que aquests agents teixeixin vincles per generar noves propostes, de manera que créixer a Barcelona sigui créixer en un entorn d'oportunitats d'accés a la tecnologia, a la música, a l'esport, als museus, a les biblioteques, als teatres, als idiomes, al lleure, a les vacances, als vincles, a tots aquells coneixements i competències que, com a ciutat, tinguem la capacitat de generar, i facilitar-ne l'accés i el gaudi.

Les variables i dimensions socials més relacionades amb la igualtat d'oportunitats en l'adquisició de les capacitats plantejades, i sobre les quals s'incidirà, són:

- Les desigualtats socials i relacionals.
- La cobertura de necessitats bàsiques lligades al desenvolupament físic i psíquic.
- La transmissió de capacitats (llenguatge, conceptes, raonament...) i coneixements a la primera infància.
- La segregació socioterritorial.
- Els valors i actituds dels entorns de proximitat en relació amb els estudis i la formació.
- El paper de la família i del temps de lleure.

Objectius i accions

Els principals objectius que persegueix el projecte són:

- Igualar les oportunitats des de la primera infància.
- Garantir la cobertura de les necessitats socials i educatives de la infància i l'adolescència.
- Augmentar i reforçar l'acció socioeducativa i cultural a la infància i a les famílies vulnerables.

Les accions incorporades són:

1. Accions preventives a les famílies i a la petita infància

- 1) Obrir dos equipaments als districtes de Ciutat Vella i Nou Barris on s'atendran famílies amb infants de 0 a 6 anys en situació de pobresa o risc d'exclusió social amb dificultats per a l'atenció i la cura dels fills, que poden presentar necessitats. >> Ajuntament de Barcelona
- 2) Ajudar en el rol familiar i acompanyar en la seva tasca educativa. >> Ajuntament de Barcelona
- 3) Casal en família. >> Fundació IReS (Institut de Reinserció Social)
- 4) Espai Compartim el Joc per a mares i fills/es amb l'objectiu de millorar les habilitats parentals, compartint jocs i coneixements sobre les necessitats dels infants. >> Fundació Quatre Vents

- 5) Taller de parentalitat positiva i guies per a les famílies amb pautes i recomanacions personalitzades. >> Save the children
- 6) Millorar la coordinació entre les xarxes de prevenció als districtes, els serveis socials i altres agents que treballen la infància en el territori. >> Xarxa de centres oberts d'atenció a la infància i adolescència
- 7) Disposar de cases d'acollida per a mares i fills. >> Càritas Diocesana de Barcelona
- 8) Projecte Preinfant d'atenció a la maternitat en risc de mares adolescents, un projecte que també incorpora l'ús de les noves tecnologies a través d'una pàgina web. >> Associació Benestar i Desenvolupament
- 9) Programa Brúixola d'atenció i orientació a les persones que tenen dificultats psicosocials en la criança dels fills. >> Associació Salut i Família
- 10) Continuar treballant als centres de suport a mares i fills. >> Càritas Diocesana de Barcelona
- 11) Projecte PAIDOS d'atenció integral a famílies amb fills/es menors de 6 anys. Intervenció multidisciplinària, interdisciplinària i globalitzada. >> Càritas Diocesana de Barcelona
- 12) Vincles, espai maternoinfantil que dona resposta a les necessitats de les dones joves de 15 a 21 anys que es troben en situació d'exclusió social amb infants de 0 a 3 anys, on se les acompanya en el procés de maternitat i en la cerca de la igualtat d'oportunitats. >> Casal dels Infants per a l'acció social als barris

2. Accions d'intervenció directa en les necessitats socioeducatives

- 13) Servei de suport psicosocial familiar per a infants d'entre 4 i 16 anys. >> Associació Educativa Integral del Raval
- 14) Centre Socioeducatiu Aula Oberta per a joves d'entre 16 i 21-23 anys. >> Associació Educativa Integral del Raval
- 15) Aula d'estudi per a nens d'educació secundària. >> Associació Esplai L'Esquitx
- 16) Continuar amb la gestió del projecte Infància Respon i Servei d'Orientació i Mediació de la Infància i l'Adolescència (SOMIA). >> Associació In Via
- 17) Accions de reforç i suport educatiu per a infants i adolescents, en especial els col·lectius atesos en els nostres habitatges d'inclusió. >> Associació In Via
- 18) Espai Aprendre, a través del qual s'ofereix reforç i suport educatiu, principalment a nens i nenes d'entre 6 i 11 anys. >> Associació In Via

- 19) Promoció d'espais de reforç educatiu individuals o grupals. >> Càritas Diocesana de Barcelona
- 20) Entorn Escolar de Secundària, de suport a l'escolarització per a adolescents de 12 a 16 anys. Aquest programa té presència als barris del Raval i de la Mina. >> Casal dels Infants per a l'acció social als barris
- 21) Unitat d'Escolarització Compartida (UEC) per a adolescents de 14 a 16 anys. >> Casal dels Infants per a l'acció social als barris
- 22) Ampliar el projecte Franja i atendre la infància i l'adolescència durant l'estiu. >> Creu Roja a Barcelona
- 23) Espai de tarda per a infants de 6 a 10 anys. >> Creu Roja a Barcelona
- 24) Projecte d'atenció a la infància i l'adolescència, de suport escolar i de lleure. >> Creu Roja a Barcelona
- 25) Unitat d'Escolarització Compartida (UEC), a través de la qual s'ofereix una educació reglada a joves de 14 a 16 anys que presenten dificultats d'adaptació escolar a l'ESO o problemes de conducta, i se'ls ajuda a reprendre el seu itinerari formatiu. >> Fundació Comtal
- 26) Augmentar el nombre de places i centres d'esplai d'atenció diària – centres oberts. Inici a Zona Franca, amb programes de reforç escolar. >> Fundació Pere Tarrés
- 27) Impuls d'un projecte d'assistència psicopedagògica a la infància i a l'adolescència en risc d'exclusió. >> Fundació Privada Escó
- 28) Centres d'Atenció Integral per a la infància i l'adolescència: acció social, reforç educatiu, oci i lleure, suport pedagògic, suport familiar. >> Save the children
- 29) Projecte Barri Educador, al Raval, basat en la dinamització i intervenció en l'espai públic per promoure un barri educador saludable i per acompanyar els joves perquè es vinculin a espais d'interès. Amb aquest projecte es pretén motivar i orientar els joves. >> Casal dels Infants per a l'acció social als barris
- 30) Guies de prevenció de l'assetjament escolar. >> Save the children
- 31) Augmentar el nombre de beques per a activitats de caps de setmana, centres d'atenció diària – centres oberts i colònies i casals de vacances. >> Fundació Pere Tarrés
- 32) Foment d'activitats de lleure educatiu durant els caps de setmana (projecte Fem Escó). >> Fundació Privada Escó

A continuació es recullen un conjunt d'actuacions incorporades a l'Estratègia Compartida, totalment relacionades amb els objectius del projecte tractor, la responsabilitat i coordinació dels quals recau directament a la Xarxa de centres oberts d'atenció a la infància i l'adolescència de l'Acord Ciutadà.

- 33) Ampliar la xarxa de centres oberts a la ciutat adreçats a la petita infància amb la incorporació de nous centres. >> Ajuntament de Barcelona
- 34) Centre Obert - Casal Infantil Estel d'Assís per a nens i nenes de 4 a 11 anys. >> Associació Educativa Integral del Raval
- 35) Centre Obert - Aula Jove Estel d'Assís per a nois i noies de 12 a 16 anys. >> Associació Educativa Integral del Raval
- 36) Espai Centre Obert Esquitx per a nens i nenes de 5 a 14 anys. >> Associació Esplai L'Esquitx
- 37) Espai Centre Obert Ludoesquitx per a infants de 3 a 5 anys. >> Associació Esplai L'Esquitx
- 38) Centre Obert Glamparetes i casal d'adolescents, d'atenció a nois i noies de 6 a 16 anys. >> Càritas Diocesana de Barcelona
- 39) Centre Obert Torre Baró, d'atenció a nois i noies de 6 a 16 anys. >> Càritas Diocesana de Barcelona
- 40) Centre Obert, centrat en l'acompanyament integral dels adolescents en tot el procés d'escolarització. N'hi ha un als barris del Raval i del Besòs. >> Casal dels Infants per a l'acció social als barris
- 41) Presència d'un Centre Obert a Barcelona. >> Centre Juvenil Martí Codolar
- 42) Centre Obert. >> Centre Obert Joan Salvador Gavina
- 43) Centre Obert El Carmel. >> Fundació ADSIS
- 44) Centre Obert Tria, on s'ofereixen programes socioeducatius per a infants i adolescents de 3 a 18 anys en risc d'exclusió social i les seves famílies. Les principals activitats que s'ofereixen són el reforç escolar i activitats ludicoeducatives. >> Fundació Comtal
- 45) Espai obert per a famílies del Centre Obert, on un dia a la setmana poden dur a terme tallers del seu interès, i així creen vincles entre elles. Autogestió dels infants entre les pròpies famílies durant l'activitat. Treball conjunt amb les famílies sobre l'entorn l'educatiu. >> Fundació Comtal
- 46) Centre Obert i reforç escolar. >> Fundació Privada Centre Educatiu i de Lleure
- 47) Incorporar nous centres oberts, atenent a criteris de distribució territorial en zones vulnerables. >> Xarxa de centres oberts d'atenció a la infància i a l'adolescència

Justificació i impacte en les línies estratègiques

A la ciutat de Barcelona l'índex de formació insuficient és del 2,1% i l'abandonament prematur dels estudis se situa en un 16,1%. Si bé aquests índexs són inferiors a la mitja de Catalunya i la província de Barcelona, són força importants en termes absoluts, i per tant, objecte d'acció prioritària per a l'Estratègia Compartida.

És un projecte tractor, ja que impacta en el desenvolupament de les línies 2.3., 2.4. i 2.6., que fan referència a millorar les condicions de vida de les famílies i reduir el risc a la infància, donar més oportunitats als joves i adolescents i enfortir la lluita per una vida independent.

Indicadors de resultat i impacte

- Evolució de l'índex de formació insuficient.
- Evolució de l'índex d'abandonament prematur dels estudis.
- Percentatge de beques de menjador social atorgades sobre el total de les sol·licitades.
- Evolució de l'índex de famílies pobres amb nens.

9.5. Barcelona Ciutadania activa i intel·ligent: apoderar les persones i incrementar el seu compromís social

Descripció: d'*smart city* a *smart citizen*. De la “ciutat intel·ligent” a la “ciutadania intel·ligent”

El concepte d'*smart city* o “ciutat intel·ligent”, tant en voga en els darrers lustres, va començar sent un concepte holístic⁴⁶ de ciutat. Actualment, però, s’ha restringit –per la influència de les grans empreses de tecnologia digital i comunicació– a l’ús i aplicació de les TIC (tecnologies de la informació i la comunicació) en el funcionament de la ciutat⁴⁷. *Smart citizen* o “ciutadania intel·ligent” es referirà no només als ciutadans i ciutadanes que fan un bon ús de les TIC per al desenvolupament de la seva vida quotidiana a la ciutat, sinó a les persones que despleguen a la ciutat totes les seves dimensions com a ciutadà/ana, i de manera molt especial a la seva dimensió social de ciutadania, aprofitant les possibilitats de les TIC. És a dir, la ciutadania intel·ligent és una ciutadania activa i compromesa socialment amb els altres conciutadans i conciutadanes, i que en fer-ho contribueix, d’una banda, a la seva salut psíquica, a la seva educació i a la seva participació en els afers socials de la ciutat; i de l’altra, a una ciutat més solidària i inclusiva, més educadora, més saludable i amb més qualitat democràtica.

A l’Estratègia Compartida dediquem tota una línia a desplegar objectius i accions per disposar d’una ciutadania activa i compromesa socialment.

Aquest projecte tractor té unes finalitats molt concretes:

- Es tracta, d’una banda, de promoure una ciutadania més compromesa i activa socialment. Ente altres, es promouran accions com l’organització de l’Àgora Ciutadana de la Barcelona Social 2014 i següents edicions; la publicació de monogràfics entorn de la ciutadania compromesa amb la Barcelona Social; i la difusió i promoció del projecte web *Col·labora amb les entitats de Barcelona*, que promou i canalitza la col·laboració ciutadana amb les entitats socials de la ciutat.
- D’altra banda, el projecte vol promoure la ciutadania activa per trencar l’aïllament de les persones dependents, les persones amb malalties cròniques i la gent gran que viu sola a través de les xarxes de confiança de les persones dependents del Projecte VINCLES. La persona dependent i/o la persona que l’atén es posa en contacte amb les persones interessades i disposades a ajudar

46. És a dir, com a desenvolupament urbà sostenible i que respon adequadament als reptes econòmics, socials, institucionals i ambientals (vegeu Kominos, N. *Intelligent Cities* (2002), London: Spon Press).

47. Per exemple, la Fundació Telefónica va definir la smart city com “aquella ciutat que utilitza les tecnologies de la informació i les comunicacions per fer que tant la seva infraestructura crítica com els seus components i serveis públics oferts siguin més interactius, eficients i els ciutadans puguin ser-ne més conscients”.

de forma regular o esporàdica, i es forma una xarxa d'atenció col·laborativa. La xarxa de confiança es relaciona a través d'una plataforma *online* amb la qual es facilita la seva intervenció en tasques esporàdiques i específiques per respondre a necessitats i alertes. Es tracta doncs de crear complementarietats i sinergies entre els serveis professionals d'atenció i la xarxa cívica-ciutadana per millorar l'atenció i la qualitat de vida de les persones que viuen soles i són dependents.

Objectius i accions del projecte

Els objectius que es volen aconseguir amb el projecte són:

1. Incrementar la ciutadania activa i compromesa amb la Barcelona Social.

Concretament es vol:

- Incrementar la participació de la ciutadania en projectes de les entitats i organitzacions que treballen per una Barcelona Inclusiva, especialment de la infància i joventut, la gent gran i les persones amb discapacitats.
- Sensibilitzar i promoure la visibilització de la tasca que realitzen a la ciutat les persones cuidadores, és a dir, que tenen cura d'altres.
- Donar suport al conjunt d'accions de bon veïnatge o de caràcter cívic, que contribueixen a millorar la convivència, el civisme i la cohesió social de la ciutat, així com als bancs dels temps i als projectes o xarxes comunitàries ciutadanes que contribueixen a generar vincles ciutadans i relacions socials de proximitat.

Projectes i accions:

- 1) Campanya de sensibilització ciutadana per promoure el compromís social.
- 2) Organització de l'Àgora Ciutadana de la Barcelona Social 2014, 2015 i següents.
- 3) Publicació del monogràfic *La ciutadania compromesa amb la Barcelona Social* i d'altres possibles monogràfics relacionats.
- 4) Difusió i promoció del projecte web *Col·labora amb les entitats de Barcelona*.
- 5) Impuls del projecte Tots som capaços, per promoure una gent gran activa.
- 6) Ampliació i promoció el projecte Mirades, veure i viure el voluntariat, per promoure el voluntariat de la joventut.
- 7) Canalització i difusió dels projectes comunitaris existents a la ciutat.

- 2.** Promoure la ciutadania activa per trencar l'aïllament de les persones grans i les persones dependents.

Concretament es pretén:

- Col·laborar en el desplegament de les xarxes de confiança del projecte VINCLES.

Projectes i accions:

8) Col·laboració en l'aliança públic-privada-ciutadana per desenvolupar les xarxes de confiança.

- Promoure entre les entitats membres de l'Acord la participació de persones voluntàries a les xarxes de confiança del projecte VINCLES.
- Arribar a acords de col·laboració amb entitats de l'Acord.
- Col·laboració en la millora del projecte a través de jornades de co-creació, seminaris...

9) Suport a la campanya de comunicació ciutadana.

- Difondre el projecte VINCLES a la ciutat.
- Implicar la gent gran en la difusió del programa.

10) Col·laboració en la mobilització de voluntariat o col·laboració voluntària.

- Voluntariat wifi (persones que vulguin compartir wifi voluntàriament amb usuaris de VINCLES).
- Promoure gent jove per la dinamització de les xarxes de VINCLES (voluntariat digital).

Justificació i impacte en les línies estratègiques

A Barcelona hi ha més de 100.000 persones que realitzen tasques voluntàries i, cada vegada més, la ciutat reacciona davant dels desafiaments socials amb el compromís i l'establiment de relacions de col·laboració mútua. L'objectiu és enfortir i promoure aquesta cooperació i canalitzar-la cap a projectes concrets. Els principals instruments de què es disposa són l'Àgora Ciutadana de la Barcelona Social i el projecte VINCLES BCN.

El projecte VINCLES BCN s'impulsa per trencar la soledat i apoderar les persones grans perquè puguin enfortir el seu entorn de relacions familiars i comunitàries.

És un projecte important perquè a la ciutat de Barcelona un 20,8% de la població té 65 anys o més, dels quals un 3,4% té 85 anys o més⁴⁸. D'altra banda, els serveis d'atenció a domicili atenen més de 16.000 persones a les quals s'ampliaria i enfortiria l'atenció.

Aquest és un projecte tractor de l'Estratègia molt transversal, ja que la seva realització afecta directament diverses línies estratègiques: la línia 1.2. Una ciutadania compromesa i molt activa; la línia 2.1. Ciutat preventiva i assistencial que fa front a la vulnerabilitat i l'exclusió; la 2.2. Una ciutat que treballa per millorar les condicions de vida de les famílies i per reduir les situacions de risc de la infància; la 2.3. Millorar les oportunitats socials de l'adolescència i la joventut; la línia 2.5. Les persones grans com a protagonistes de la ciutat, i la línia 2.6. Una ciutat plenament accessible i que lluita pel dret a la vida independent.

Indicadors de seguiment i avaluació

- Nombre de xarxes de confiança actives.
- Nombre de persones en xarxes de confiança.
- Evolució del nombre de persones assistents a l'Àgora Ciutadana de la Barcelona Social.
- Nombre de persones que s'inscriuen al web *Col·labora amb les entitats de Barcelona* i nombre d'ofertes de voluntariat publicades per part de les entitats de la ciutat.
- Evolució del nombre de voluntaris i voluntàries a la ciutat.
- Evolució del nombre d'hores anuals registrades en els bancs dels temps.
- Evolució del nombre de voluntariat jove, voluntariat de gent gran i participants en projectes comunitaris.

48. Pla per a la Inclusió Social de Barcelona 2012-2015, pàgina 21 (2013).

9.6. L'esport inclusiu i saludable: garantir l'esport com a eina d'inclusió social

Descripció

Barcelona és una ciutat amb una àmplia pràctica de l'activitat física i l'esport. L'entorn urbà afavoreix un estil de vida actiu. La ciutadania s'ha apropiat de les places, els parcs, els carrers i les platges com a entorns quotidians per a la pràctica física. A més, la ciutat disposa d'una oferta diversa i plural d'equipaments i programes d'activitat física i esport que dona suport a la pràctica esportiva –organitzada o lliure– de persones de diferents edats, estat de salut, interessos i preferències.

Tal i com s'assenyala al Pla Estratègic de l'Esport, l'activitat física i esportiva és una eina bàsica per al foment de la salut, l'ús creatiu del lleure i un excel·lent espai de relació social que actua com a eix vertebrador, tant en l'àmbit social com en l'educatiu.

Són molts els ciutadans, homes i dones de totes les edats i condicions, que ja aprofiten les oportunitats que la ciutat els ofereix i gaudeixen dels beneficis de la pràctica de l'activitat física i l'esport. Alguns d'aquests beneficis són la prevenció de les malalties cardiovasculars, la diabetis, l'obesitat o determinats càncers, etc. així com la reducció de l'estrès, l'ansietat i els sentiments de depressió i soledat.

Però sovint les persones que més necessiten beneficiar-se dels efectes físics, psicològics i socials de la pràctica de l'activitat física i l'esport són les que han de superar més barreres i dificultats per aconseguir-ho: persones –de grups o col·lectius diversos– que es troben en una situació d'exclusió o d'alta vulnerabilitat social o en una situació vital especialment difícil (per exemple, persones a l'atur, que tenen cura d'un familiar afectat per una demència o una malaltia que condiciona fortament la seva autonomia, que han patit la pèrdua d'una persona estimada, etc.), i també les persones amb necessitats de salut especials, afectades per una malaltia o amb alguna discapacitat. És fonamental intensificar els esforços per “baixar” aquestes barreres i animar aquestes persones a ser i a mantenir-se físicament actives.

L'activitat física i l'esport també han demostrat ser una eina molt eficaç per a la inclusió social:

- Facilita l'establiment de connexions i relacions socials que ajuden a enfortir la vida social dels barris i les comunitats; redueix l'aïllament i potencia la implicació cívica.
- Afavoreix la convivència i la prevenció de les discriminacions en una societat cada cop més diversa.

- Enforteix l'autoestima, i amplia les competències i aspiracions de la ciutadania.
- Prevé comportaments de risc (l'ús del tabac, drogues, els comportaments violents o incívics).
- Manté les habilitats funcionals i millora la capacitat d'autonomia que es perd en el procés d'envelliment o que comporten determinades malalties cròniques o discapacitats.

Objectius i accions del projecte

1. Explorar i explotar tot el poder i l'atractiu de l'activitat física per fer de Barcelona una ciutat més inclusiva i saludable.

- 1) Utilitzar l'esport com a mitjà clau per millorar la qualitat de vida de totes les persones i promoure la cohesió i la inclusió social.
- 2) Aplicar el Pla Municipal de l'Esport en Edat Escolar i el pla L'escola fa esport a la ciutat en horari escolar i no escolar per activar la pràctica esportiva en la infància i l'adolescència.

2. Promoure l'esport com la millor eina per millorar la salut de la ciutadania, i molt especialment dels col·lectius més vulnerables, persones amb discapacitat i diversitat funcional, i persones dependents.

- 3) Normalitzar la inclusió plena de les persones amb discapacitat en la pràctica esportiva dels centres municipals i divulgar l'oferta de promoció esportiva en tots els àmbits, i també a través del CEEB, mitjançant els esdeveniments esportius de la ciutat.
- 4) Apropar la pràctica de l'activitat física i l'esport a les persones amb necessitats de salut i socials especials per tal que puguin gaudir-ne i aprofitar tots els seus beneficis i millorar la seva capacitat d'afrontar positivament els reptes i les adversitats: per exemple, accions i programes d'esport per a gent gran, futbol social, etc.

3. Promoure l'esport inclusiu, on tothom hi pugui participar: que la pràctica d'activitat física a la ciutat es pugui fer sense límits i sense barreres.

- 5) Millorar i, si cal, rehabilitar els espais esportius que ho requereixin i vetllar per l'accessibilitat de les persones amb discapacitat a les instal·lacions esportives municipals.
- 6) Promoure constantment i en tots els àmbits la participació de la dona en la pràctica esportiva, en les mateixes condicions d'igualtat que l'home.

4. Promoure l'esport i els beneficis derivats dels efectes psicològics, emocionals i socials de l'activitat física: més autoestima, més bon estat d'ànim i generació d'oportunitats per establir i mantenir relacions socials.

Justificació i impacte en les línies estratègiques

Tots els grans beneficis que aporta la pràctica esportiva han estat clau per proposar i impulsar un projecte motor que articuli el conjunt d'actuacions que es realitzen a la ciutat al voltant de l'esport o que faciliten al conjunt de la població la pràctica de l'esport, i molt especialment l'utilitzen per afavorir les persones més vulnerables.

Aquest projecte tractor és transversal i engloba el conjunt de la població i el total de línies estratègiques i objectius de l'eix 2 de l'Estratègia.

Indicadors de seguiment i avaluació

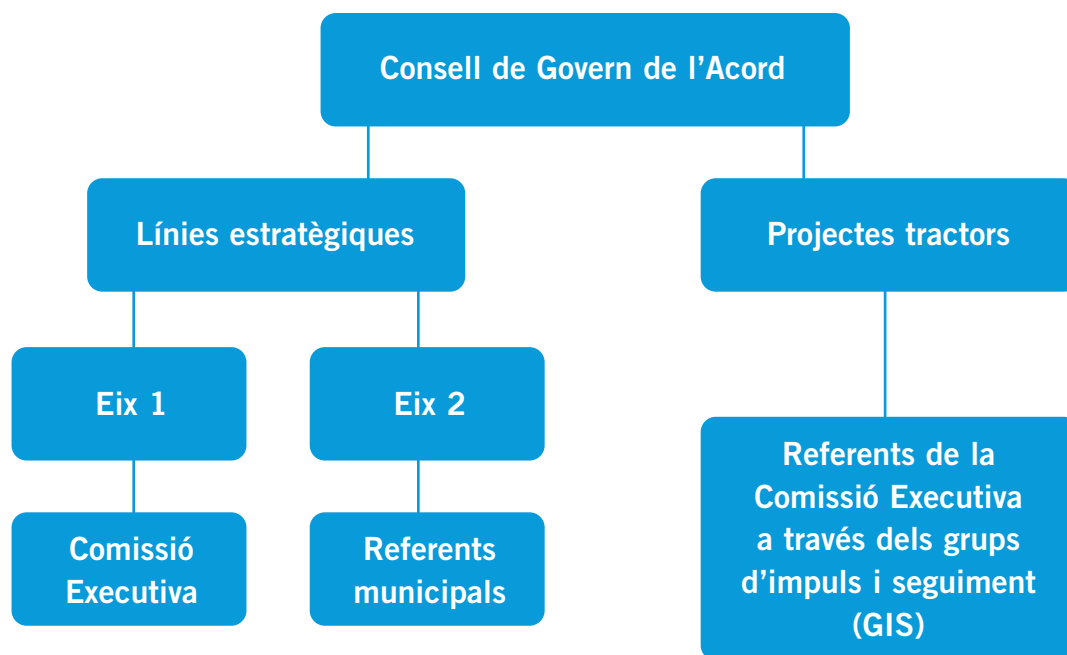
- Nombre de persones usuàries de centres esportius municipals en barris més vulnerables.
- Nombre d'infants i adolescents participants al pla L'escola fa esport a la ciutat en horari escolar i no escolar.
- Nombre de persones que participen en activitats esportives als parcs (Activa't als parcs).
- Nombre de joves participants en el programa Convivim Esportivament.
- Nombre de persones amb discapacitat que realitzen activitats esportives a la ciutat (Esport Inclou).

10 IDEES CLAU I CRITERIS D'ACTUACIÓ PER A L'IMPULS, SEGUIMENT I AVALUACIÓ DE L'ESTRATÈGIA COMPARTIDA

Organització de la gestió relacional per a l'impuls

- La Comissió Executiva es responsabilitzarà dels projectes tractors, pel seu caràcter transversal a totes les línies estratègiques i la seva novetat com a projecte o política, i de les línies estratègiques de l'eix 1, relacionades amb la millora de la capacitat d'organització i acció de la ciutat, per ser un tema transversal i plenament específic de l'organització de l'Acord.
- Les línies estratègiques de l'eix 2 coincideixen amb els principals programes municipals dirigits per sectors de població. Així, el seu desenvolupament s'impulsarà conjuntament amb les persones referents dels programes municipals.
- Es donarà continuïtat als espais de col·laboració, com els tallers d'accions generats per l'elaboració de l'Estratègia Compartida.
- S'enfortiran les actuals xarxes i se'n crearan de noves, com per exemple Xarxa Barcelona Resilient, Xarxa solidària d'aliments i Xarxa d'esport per a la inclusió social.
- Un criteri d'actuació serà que el que es pugui fer des d'espais organitzatius existents no es farà generant espais de cooperació nous. Però també se seguiran d'altres criteris coherents amb l'Estratègia: sinergia, bon ús del temps, accessibilitat i cooperació.

Impuls i seguiment de l'Estratègia Compartida

Primers passos:

1. Elaboració del document guia o director complert per part de la Comissió Executiva –i aprovació, si s'escau, per part del Consell de Govern–, que desplegui aquests i altres criteris d'impuls, seguiment i avaluació; i de manera prioritària establiment dels criteris per desenvolupar els grups d'impuls dels projectes tractors.
2. Posada en marxa dels primers espais d'impuls dels projectes tractors i nomenament de la persona coordinadora o referent de l'entitat a partir de quatre criteris: competències, recursos esmerçats en l'àmbit del projecte tractor, coneixements i voluntat d'iniciar la coordinació.
3. Elaboració del programa de treball dels actors dels projectes tractors.
4. Establiment de l'operativa per al desplegament de les línies estratègiques de l'eix 2, en ser un eix que es correspon amb objectius de les polítiques públiques sectorials (infància, gent gran, persones amb discapacitat, etc.). Així mateix, també s'implicarà a les xarxes d'acció de l'Acord en el seu seguiment.
5. El seguiment de l'eix 1 no precisa d'estructura específica, ja que es desenvolupa en la mateixa acció de la Comissió Executiva. Tot i així, sí que es definiran uns indicadors de seguiment i avaluació.

Impuls i seguiment dels projectes tractors

L'impuls i seguiment es farà a través dels grups d'impuls i seguiment (GIS) que estaran formats per les entitats i institucions de l'Acord amb més recursos i competències vinculades a la finalitat i els objectius del projecte i que es comprometin a treballar coordinadament per impulsar-lo.

Principals característiques dels GIS:

- Tindran una persona referent d'una entitat membre de la Comissió Executiva.
- Les persones participants han de tenir capacitat de prendre decisions per delegació de la seva organització.
- Les persones participants assumiran càrregues de treball concretes.
- Les decisions seran resultat de les negociacions, l'acord i el compromís mutu.
- Es dotarà d'incentius i reconeixements per afavorir l'acció col·lectiva dels membres dels GIS i de les xarxes d'acció.
- S'orientarà a l'acció.
- Etapes de constitució del GIS:
 - Identificació dels actors.
 - Elaboració i activació del programa d'actuació, contemplant accions de tots els actors.
 - Promoció de la interacció, en un entorn tecnològic fàcil, reduint trobades presencials.
 - Coresponsabilitat.
 - Avaluació compartida.
- La persona referent tindrà el suport directe de la Secretaria Tècnica de l'Acord, dels recursos de la AQVIE i, si s'escau, dels recursos materials i/o humans de les entitats i organitzacions del GIS.

Impuls de les línies estratègiques

De la mateixa manera que l'Acord va organitzar el pas del Pla per a la Inclusió Social a una Estratègia Compartida de ciutat, també podria incorporar dinàmiques de nova governança pública en el desenvolupament de les polítiques públiques municipals a partir de les competències i recursos públics.

Des d'aquesta perspectiva, les persones responsables dels programes de l'Ajuntament podrien ser les referents de l'impuls i seguiment de les línies estra-

tègiques i organitzar aquest treball de manera relacional, afavorint el coneixement mutu, la confiança i la cooperació pública-privada i privada-privada.

Primers passos de les línies estratègiques:

- S'impulsaran de manera progressiva les diferents línies estratègiques al llarg de 2015.
- Les entitats participants es reuniran com a mínim dos cops l'any en un espai de treball, amb l'objectiu de:
 - Posar en comú les accions que s'aporten a l'Estratègia.
 - Definir uns indicadors mínims per fer el seguiment compartit.
 - Compartir els resultats dins l'Assemblea Anual.
- Es recolliran els indicadors de seguiment de totes les accions de l'Estratègia que formen part del Pla per a la Inclusió i que ja s'estan avaluant.
- S'elaboraran uns indicadors mínims de seguiment de cada línia per al conjunt d'entitats que han aportat accions a la línia estratègica.

11 AVALUACIÓ I REPROGRAMACIÓ

El sistema d'indicadors per al seguiment i avaluació de l'Estratègia Compartida s'elaborarà i aprovarà al Consell de Govern de l'Acord.

L'avaluació es farà en tres àmbits: els projectes tractors (existeix una primera proposta d'indicadors d'impacte en el document de l'Estratègia), les línies estratègiques i, en general, l'Estratègia Compartida.

L'avaluació constarà de:

a. L'avaluació dels projectes tractors i de les línies estratègiques

S'avaluarà el grau d'avenç dels objectius, tant dels projectes tractors com de les línies estratègiques; és a dir, s'utilitzarà el sistema d'indicadors d'impacte de les línies estratègiques i dels projectes tractors una vegada el Consell de Govern els aprovi.

b. L'evolució comparada de la situació social de la ciutat

També s'avaluarà amb indicadors d'entorn l'evolució comparada de la situació social de la ciutat en relació amb diferents períodes temporals comparables de la nostra ciutat, i també en comparació amb Catalunya, la província i l'Àrea Metropolitana de Barcelona. Per aquest motiu, es construirà un índex sintètic d'inclusió social.

S'intentarà, si les fonts informatives són comparables, relacionar l'índex sintètic de Barcelona amb el d'altres ciutats europees del seu entorn mediterrani, en especial de la xarxa C-6: Montpelier, Toulouse, Palma de Mallorca, València i Saragossa, a les quals s'intentarà sumar Milà i Madrid.

c. Els canvis d'entorn i escenaris

Per poder entendre l'evolució comparada de Barcelona, cal també identificar els canvis i les tendències de futur en l'entorn de Barcelona que incideixen en el present i, sobretot, en el futur de la situació social de la ciutat. L'anàlisi d'entorn ens permetrà definir de nou els escenaris previsibles per a la ciutat en un futur no llunyà.

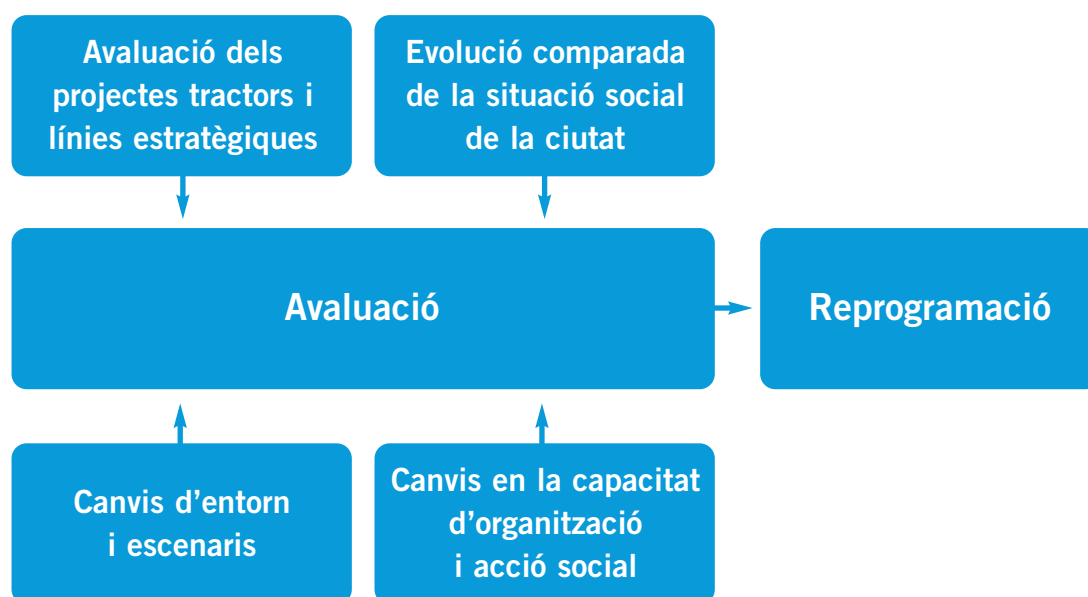
d. Els canvis en la capacitat d'organització i acció social de la ciutat

Tant l'elaboració com la gestió de l'Estratègia Compartida són en sí mateixes un procés d'organització social, d'enfortiment i ampliació del capital social de la ciutat. Per aquesta raó, a través de metodologies qualitatives com les entrevistes personals en profunditat i els *focus groups*, s'avaluarà la contribució de l'Estratègia a un més bon coneixement, confiança i cooperació entre el conjunt d'actors de la ciutat en matèria d'acció social.

El sistema d'indicadors per a l'avaluació de l'Estratègia Compartida el presentarà el Consell de Govern a l'Assemblea Anual de l'Acord l'any 2015, per començar l'avaluació de l'Estratègia Compartida al final del 2016, una vegada estiguin disponibles els resultats de l'Enquesta sobre qualitat de vida a Barcelona i a la seva àrea metropolitana.

A partir de les quatre dimensions de l'avaluació i a través d'un sistema de deliberació altament participatiu aprovat pel Consell de Govern, es realitzarà la reprogramació de l'Estratègia Compartida.

L'esquema d'avaluació i reprogramació és el següent:

LLISTA D'ORGANITZACIONS DE LA CIUTAT QUE HI PARTICIPEN AMB PROJECTES I ACCIONS PRÒPIES

- Agrupació d'Aules de Formació Permanent per a la Gent Gran de Catalunya
- Ajuntament de Barcelona
- Asociación de Alternativas, Motivación y Acompañamiento
- Asociación Nueva Imagen
- ASPASIM (Atenció a la discapacitat psíquica)
- Associació Benestar i Desenvolupament
- Associació Bona Voluntat en Acció
- Associació Catalana "La Llar" de l'Afectat d'Esclerosi Múltiple
- Associació Catalana de l'Hemofília
- Associació Catalana d'Orientació Escolar i Professional
- Associació Catalana per a la Integració d'Homosexuals, Bisexuals i Transsexuals Immigrants
- Associació Ciutadana Antisida de Catalunya
- Associació Coordinadora per a l'Ancianitat
- Associació d'Amputats Sant Jordi
- Associació de Cardiopaties Congènites
- Associació de Dones Pal·las Atenea de Barcelona
- Associació de Familiars de Malalts d'Alzheimer de Barcelona
- Associació de Familiars i Amics de Nens Oncològics de Catalunya
- Associació Discapacitat Visual Catalunya: B1+B2+B3
- Associació Dit i Fet
- Associació Educativa Integral del Raval
- Associació en Defensa de la Gent Gran
- Associació Esplai L'Esquitx
- Associació In Via
- Associació per a Joves Teb
- Associació per a l'Estudi i la Promoció del Benestar Social
- Associació Salut i Família
- Associació Societat per a la Difusió de les Realitats Culturals Africanes
- Associació Solidaritat amb la Gent Gran
- Atenció i Investigació en Socioaddiccions
- Barcelona Camina
- Càritas Diocesana de Barcelona
- Casal dels Infants per a l'acció social als barris
- Centre Català de Solidaritat

- Centre de Normalització Lingüística de Barcelona
- Centre d'Estudis sobre Promoció de la Salut
- Centre d'Intervenció Psicològica, Anàlisi i Integració Social (CIP AIS)
- Centre Euro Àrab de Catalunya
- Centre Juvenil Martí Codolar
- Centre Obert Heura
- Centre Obert Joan Salvador Gavina
- Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya
- Col·legi d'Educatrices i Educadors Socials de Catalunya
- Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
- Comissions Obreres
- Comunitària
- Conex Fons de Coneixements i Experiència
- Confederació de Comerç de Catalunya - Consell de Gremis de Comerç, Serveis i Turisme de Barcelona
- Contes pel món
- Coordinadora d'Usuaris de la Sanitat: Salut, Consum i Alimentació
- Coordinadora de les Vocalies de Jubilats i Pensionistes de les Associacions de Veïns de Barcelona
- Creu Roja a Barcelona
- Departament de Treball Social i Serveis Socials. Universitat de Barcelona
- DINCAT
- Dones Mundi
- Drac Màgic (Cooperativa Promotora de Mitjans Audiovisuals)
- El Lloc de la Dona - Germanes Oblates
- EQMON, Associació pel Quart Món
- Federació Catalana de Drogodependències
- Federació Catalana de la Unió Democràtica de Pensionistes Jubilats
- Federació Catalana de Voluntariat Social
- Federació Catalana d'Esports de Persones amb Discapacitat Física
- Federació d'Associacions Catalanes de Pares i Persones Sordes
- Federació d'Associacions de Gent Gran de Catalunya
- Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
- Federació d'Ateneus de Catalunya
- Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència
- Federació d'Organitzacions Catalanes de Gent Gran, Dones i Família
- Federació ECOM Barcelona
- Federació Salut Mental Catalunya
- Femarec SCCL
- Fundació Acció Solidària contra l'Atur
- Fundació ADSIS
- Fundació Catalana de la Síndrome de Down
- Fundació Catalana de l'Esplai
- Fundació Comtal
- Fundació d'Oncologia Infantil Enriqueta Villavecchia
- Fundació Els Tres Turons

- Fundació Èxit
- Fundació Gresol Projecte Home
- Fundació IReS (Institut de Reinserció Social)
- Fundació ONCE
- Fundació per a la Lluita contra l'Esclerosi Múltiple
- Fundació Pere Tarrés
- Fundació PIMEC acció social
- Fundació Privada Avismón-Catalunya
- Fundació Privada Catalana per a la Paràlisi Cerebral
- Fundació Privada Centre Educatiu i de Lleure
- Fundació Privada Emprèn
- Fundació Privada Engrunes
- Fundació Privada Escó
- Fundació Privada Jubert Figueras
- Fundació Privada Servei Solidari per la Inclusió Social
- Fundació Privada Uszheimer
- Fundació Quatre Vents
- Impulsem, SCCL
- Institut de Treball Social i Serveis Socials
- Institut Municipal de Persones amb Discapacitat
- Justícia i Pau
- Llar de Pau
- Nova Acròpolis. Associació de Voluntariat
- Obra Social Santa Lluïsa de Marillac
- OBVIUS 3
- Sant Pere Claver - Fundació Serveis Socials
- Save the children
- Som Fundació Catalana Tutelar Aspanias
- Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya
- Telèfon de l'Esperança de Barcelona - Fundació Ajuda i Esperança
- TOTHOM web S.L.
- Unió de Pensionistes Jubilats i Prejubilats
- Unió General de Treballadors de Catalunya
- Voluntaris en assessoria empresarial

A aquestes entitats cal sumar-hi les 268 entitats que participen en l'Estratègia amb el desenvolupament de les accions de les xarxes de l'Acord:

- Xarxa d'atenció a persones sense llar
- Xarxa d'acollida i acompanyament per a persones immigrants a Barcelona
- Xarxa de centres oberts d'atenció a la infància i adolescència
- Xarxa de cultura per a la inclusió social
- Xarxa de drets dels infants
- Xarxa de prevenció i convivència
- Xarxa de suport a les famílies cuidadores
- Xarxa d'economia social de Barcelona
- Xarxa d'habitatges d'inclusió social

